Ազգ
Azg armenian daily
17 ԱՊՐԻԼ 2001 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 70 (2274)

Ռուսաստանը հուսով է, որ ղարաբաղյան հակամարտությունը կկարգավորվի

Ասել է Իգոր Իվանովը

ՄՈՍԿՎԱ, 16 ԱՊՐԻԼ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ռուսաստանը կշարունակի բանակցությունները Հայաստանի եւ Ադրբեջանի հետ եւ հուսով է, որ ղարաբաղյան հակամարտությունը կկարգավորվի: Ինչպես հաղորդում է ՌԻԱ-Նովոստին, այդ մասին հայտարարել է Ռուսաստանի արտգործնախարար Իգոր Իվանովը՝ ելույթ ունենալով Պետդումայի միջազգային կոմիտեի նիստում: Նախարարի խոսքերով ասած, առաջխաղացում է ծեռք բերվել Ադրբեջանի հետ Ռուսաստանի հարաբերություններում, իսկ Հայաստանի հետ հաստատվում են դաշնակցային հարաբերություններ:

«Ադրբեջանի եւ Հայաստանի հետ բանակցությունները շարունակելու միջոցով մենք հույս ունենք հասնել ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման», ասել է Իգոր Իվանովը:

ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ

Քիվեսթյան բանակցությունները գոհացրել են Հ. Ալիեւին

«Նյու Յորք թայմսը» իր խմբագրականում անդրադարձել է Բուշի «կասպյան դիվանագիտությանը»

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Ամերիկյան ազդեցիկ «Նյու Յորք թայմս» օրաթերթը ապրիլի 16-ի խմբագրականը նվիրել է ԱՄՆ նախագահ Բուշի կասպյան դիվանագիտությանը. «Չնայած Բուշին զայրացնում է իր նախորդի օտար հակամարտությունները լուծել փորձելու խանդավառությունը, վերջերս նա հանդիպեց Հայաստանի եւ Ադրբեջանի ղեկավարներին: Լեռնային Ղարաբաղի բանակցություններում ներգրավվելով՝ պրն Բուշը, անկասկած, հետաքրքրված է Կասպիցի տարածաշրջանի նավթի եւ գազի պաշարներով»:

«Վերջին բանակցություններում կողմերը բախվեցին ԼՂ իրավական կարգավիճակի խնդրին: Ալիեւն ասում է, թե շրջանին կտա լայն ինքնավարություն, եթե մնա Ադրբեջանի կազմում: Հայաստանը եւ ԼՂ-ն անկլավի համար անկախություն են ուզում: Բուշի վարչակազմի որոշ պաշտոնյաներ լավատես են, որ Հայաստանը կարող է դառնալ զիջող: Նրանք հույս են հայտնում, թե նախագահ Քոչարյանը, ծնունդով ղարաբաղցի, որ եղել է անկլավի առաջնորդը, կարող է հայերին, հատկապես ուժեղ զինվորականությանը համոզել՝ հրաժարվելու անկախության պահանջներից», գրում է թերթը, չհիմնավորելով իր պնդումները:

«Նյու Յորք թայմսը» Բուշի՝ ԼՂ հակամարտության կարգավորման մեջ ներգրավվելու գլխավոր պատճառը Կասպիցի նավթն է համարում, մասնավորապես խողովակաշարի կառուցումը, որով ադրբեջանական նավթը կտեղափոխվի Արեւմուտք՝ շրջանցելով Ռուսաստանի տարածքը: «Ռուսաստանի տիրապետության տակ գտնվող տարածաշրջանում, որտեղ ուժեղ են բրիտանական եւ ֆրանսիական նավթային ընկերությունների դիրքերը, պրն Բուշը, անկասկած, հույս ունի մեծացնել ամերիկյան ազդեցությունը», եզրափակում է թերթը:

Տես ➧ էջ 2

ԱՄՆ

Արշավ ի նպաստ ցեղասպանության ճանաչման

Ինտերնետային ցանցով ստացված տեղեկությունը հաղորդում է, որ Արեւելյան Մասաչուսեթսի Հայ դատի ազգային հանձնախումբը (ԱՄ ՀԴԱՀ) մարտ-ապրիլ ամիսներին ձեռնամուխ է եղել հետեւողական մի արշավի՝ ի նպաստ ցեղասպանության ճանաչման: Հանձնախմբի անդամներն այդ տարածաշրջանի մեծ ու փոքր քաղաքների պաշտոնական անձանց հետ շփումներ են անցկացրել՝ հորդորելով ապրիլի 24-ը հռչակել հայ նահատակների հիշատակի օր: Մինչեւ ապրիլի 10-ը Բոստոն, Ուիթման, Նյուտոն, Ուեյքֆիլդ, Տրուրո, Առլինգտոն, Բրուքլին եւ Նորֆոլք քաղաքներն արդեն իսկ հրապարակել են այդ առնչությամբ համապատասխան որոշումներ: Ակնկալվում է, որ Արեւելյան Մասաչուսեթսի հինգ կոնգրեսական շրջաններից մեծ թվով այլ քաղաքներ հետեւեն մյուսների օրինակին:

Նախատեսված է ապրիլի 20-ին Մասաչուսեթսի նահանգային կառավարական տան ներկայացուցիչների պալատում անցկացնել Հայոց ցեղասպանությանը նվիրված տարեկան հիշատակի միջոցառում: Մասաչուսեթսի բոլոր 10 կոնգրեսական ներկայացուցիչները ցարդ նեցուկ են կանգնել Հայոց ցեղասպանության ճանաչման բանաձեւին: Իսկ վերջերս նրանք նամակով դիմել են նորընտիր նախագահ Ջորջ Բուշին՝ կոչ անելով կատարել հայոց կոտորածները ցեղասպանություն ճանաչելու նախընտրական խոստումը: Հ. Ծ.

1700-ամյակի հանդիսություն Կրեմլի մեծ դահլիճում

ԵՐԵՎԱՆ, 16 ԱՊՐԻԼ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ապրիլի 21-23-ը Մոսկվայի Կրեմլի մեծ դահլիճում տեղի կունենա միջոցառում՝ նվիրված Հայաստանում քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակին, ներկայությամբ Ամենայն հայոց հայրապետ Գարեգին Բ կաթողիկոսի: Ինչպես հայտնեցին ԱԺ հասարակայնության հետ կապերի վարչությունից, միջոցառմանը կմասնակցեն նաեւ ԱԺ նախագահ Արմեն Խաչատրյանը եւ պաշտպանության, ազգային անվտանգության եւ ներքին գործերի հանձնաժողովի նախագահ Վահան Հովհաննիսյանը:

Հոկտեմբերի 27-ի քր. գործից անջատված մասով ոչ մի վարկած չի հերքվել

ԵՐԵՎԱՆ, 16 ԱՊՐԻԼ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ զինդատախազությունը շարունակում է հոկտեմբերի 27-ի քրեական գործից անջատված մասի նախաքննությունը, կատարվում են քննչական գործողություններ: Նախաքննությամբ առայժմ չի հերքվել ոչ մի վարկած (ստուգվում է 4-5-ը): Ինչպես ասաց զինդատախազության քննչական բաժնի պետ Արտակ Հարությունյանը, քր.գործից անջատված մասով Նաիրի Հունանյանը դեռ չի հարցաքննվել: Քննչական խմբի ղեկավարը նշեց, որ նախաքննական մարմինն անհրաժեշտության դեպքում կարող է հարցաքննել ինչպես Հունանյանին, այնպես է ահաբեկչության մյուս մասնակիցներին:

Հիշեցնենք, որ գործից անջատված մասն առնչվում է հնարավոր օժանդակությանը, դրդչությանը, ապօրինի զենքին, հանցագործության կատարմանը պաշտոնատար անձանց հնարավոր մասնակցությանը, պաշտոնատար այլ անձանց իրենց պաշտոնեական պարտականությունների նկատմամբ թույլատրած անփույթ վերաբերմունքին:

ԲԱՔՈՒ-ՋԵՅՀԱՆ

Մինչեւ առուն նավթ գա...

ՄՈՍԿՎԱ, 16 ԱՊՐԻԼ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Մինչեւ 2015 թվականը նավթի իրական ծավալներ չեն լինի Բաքու-Ջեյհան խողովակաշարի լիաբեռնման համար», ճեպասուլիսում հայտարարել է ՌԴ արտաքին գործերի փոխնախարար, Ռուսաստանի նախագահի Կասպիցի հարցերով հատուկ ներկայացուցիչ Վիկտոր Կալյուժնին: Ըստ նրա, «Բաքու-Ջեյհան խողովակաշարի նախագիծը հեռավոր հեռանկար է»: Ինչպես հաղորդում է Էմ Փի Էյ գործակալությունը, Կալյուժնին նշել է, որ գոյություն ունի Թենգիզ-Նովոռոսիյսկ այլընտրանքային երթուղին, որի ղազախական հատվածը բեռնված է նավթով: Նախագահ Պուտինի հատուկ ներկայացուցչի կարծիքով, Ռուսաստանին հարկավոր է պայմաններ ստեղծել՝ առավելագույնս բարենպաստ Կասպից ծովի տարածաշրջանից Ռուսաստանի տարածքով նավթի արտահանական առաքումների գործող փոխադրական համակարգի առավելագույն բեռնման համար, այդ թվում ստեղծել ճկուն սակագնային քաղաքականություն:

Անդրադառնալով Բոսֆորի խնդրին, Կալյուժնին ընդգծել է, որ Ռուսաստանը կողմնակից է ցանկացած նախագծի անվտանգությանը, այդ թվում Սեւ ծովից Բոսֆորի նեղուցով նավթով բեռնված հեղուկանավերի անվտանգ անցման հարցում: Թուրքիայի ղեկավարությանը, ընդգծել է ռուս դիվանագետը, անհրաժեշտ է ապահովել Բոսֆորով հեղուկանավերի անցման անվտանգությունը:

ԹՈՒՐՔԻԱ

Բարեփոխումների համար անհրաժեշտ է առնվազն 12 միլիարդ դոլար

ԱՆԿԱՐԱ, 16 ԱՊՐԻԼ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ԱՄՆ-ն ու ՄԱՀ-ն ողջունել են խորը ճգնաժամի մեջ գտնվող Թուրքիայի ազգային տնտեսության բարեփոխման կառավարության ծրագիրը: ՄԱՀ ներկայացուցիչն ասել է, թե առաջնահերթ միջոցառումների այդ ծրագիրը համաձայնեցված է միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների հետ եւ նպատակ ունի կայունացնելու թուրքական ազգային արժույթը լիրան, որի փոխարժեքը դոլարի համեմատ երկու ամսում կտրուկ նվազել է: Ծրագրով նախատեսված է նաեւ պետբյուջեի ծախսերի կրճատում, սեփականաշնորհման տեմպերի արագացում եւ երկրի բանկային համակարգի վերակազմավորում: Թուրքիայի էկոնոմիկայի նախարար Քեմալ Դերվիշը սակայն հայտարարել է, թե բարեփոխումների հաջողության համար Թուրքիան առնվազն 12 մլրդ. դոլարի արտասահմանյան ֆինանսական օգնության կարիք ունի:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՌԱՄԿԱՎԱՐ
ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ
Մեծ եղեռնի 86-ամյակին նվիրված երեկո

Բացման խոսք — ՀՌԱԿ ատենապետ **ՌՈՒԲԵՆ ՄԻՐԶԱԽԱՆՅԱՆ**
Խոսք օրհնության — Արարատյան հայրապետական թեմի առաջնորդական փոխանորդ **ՆԱՎԱՍԱՐԴ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԿՃՈՅԱՆ**
Օրվա բանախոս — ՌԱԿ փոխատենապետ, ԵՊՀ պատվավոր դոկտոր **ԵՐՎԱՆԴ ԱԶԱՏՅԱՆ**
Հանրային ռադիոյի Գեւորգ Անեմյանի անվան ջութակահարների անսամբլ, գեղարվեստական ղեկավար **ԱՆԱՀԻՏ ԱՆԵՄՅԱՆ**
Նվագակցում է — **ԱՆՆԱ ԱՆԵՄՅԱՆԸ**
Մեներգչուհի — միջազգային մրցույթների դափնեկիր **ԱՆՆԱ ՄԱՅԻԼՅԱՆ**
Ասմունքող — ՀՀ վաստակավոր արտիստուհի **ՎԵՐԱ ՀԱԿՈԲՅԱՆ**
Տեղի կունենա ապրիլի 18-ին, ժամը 19:00-ին, Թեքեյան կենտրոնում:
Մուտքն ազատ է:

Քիվեսթյան բանակցությունները զոհացրել են Հ. Ալիեւին

Սկիզբը էջ 1

Նախագահ Ալիեւը Քի Վեսթ-Քլիվլենդ-Լոնդոն երթուղով վերադառնելով Բաքու, օդակայանում հայտարարեց, թե ինքը գոհ է ֆիվեսթյան բանակցությունների արդյունքներից: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, Ալիեւը չի բացառել, որ հաջորդ՝ Ժնեւում կայանալիք բանակցությունների արդյունքներով ԼՂ հակամարտության կարգավորման որեւէ համաձայնագիր ստորագրվի: Ադրբեջանի նախագահը «խնդրի ռազմական ճանապարհով լուծումը չի բացառել», միաժամանակ շեշտելով, թե ինքը «պատերազմի կարիք չի զգում»:

Իլհամ Ալիեւը, որը հավանաբար Ադրբեջանի նախագահի պաշտոնում կփոխարինի հորը, ԷՅ Փի էյ գործակալությանն ասել է, թե Ադրբեջանը պատրաստ է ԼՂ-ին «շնորհել ինքնավար կարգավիճակ» եւ պատրաստ է քննարկել տարբեր մոդելներ, ինչպես «Թաթարստանի ինքնավար մոդելը»: Ի դեպ, արտգործնախարար Վ. Գուլիեւը ֆիվեսթյան բանակցություններից հայկական կողմի լավատեսությունը համարել է պրոպագանդա. «Ղարաբաղի հայ համայնքի. հեստագա բանակցություններում մասնակցությունն աջակցություն չգտավ եւ ձախողվեց: Սիա թե ինչու ես հայկական դիվանագիտության հաղթանակի հիմքեր չեմ տեսնում»:

Ադրբեջանական մամուլը ֆիվեսթյան բանակցությունների արդյունքների մասին շարունակում է տարաբնույթ մեկնաբանություններ եւ ենթադրություններ անել: Այսպես, քաղաքական տեխնոլոգիաների եւ նորարարությունների կենտրոնի ղեկավար Մուբարիզ Ահմադօղլուն «525» թերթում անդրադարձել է ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի համանախագահող երեք պետությունների ԼՂ ապագա կարգավիճակի պատկերացումներին: «Վաշինգտոնը ցանկանում է կարգավորման հետեւյալ մոդելը. Ադրբեջանի եւ Նախիջեւանի միջեւ հաստատվում է հաղորդակցություն, որի անվտանգությունը երաշխավորվում է: ԱՄՆ-ն սա Ադրբեջանին ներկայացնում է որպես հաջողություն եւ Բաքվից Լեռնային Ղարաբաղի համար պահանջում «ընդհանուր պետությունից» մի փոքր գածր կարգավիճակ: Մենք պետք է նշենք, որ Նախիջեւանի հետ հաղորդակցության հաստատումը լուրջ ծառքբերում կլինի մեզ համար եւ լուրջ կորուստ Հայաստանի համար: Այդուհանդերձ, այս հաղորդակցությունն ավելի մեծ նշանակություն ունի ԱՄՆ-ի, քան Ադրբեջանի համար», ենթադրում է Ահմադօղլուն, ներկայացնելով կարգավորման ռուսական մոդելը. «Նախիջեւանի եւ Ադրբեջանի միջեւ կապը մնում է այնպիսին, ինչպիսին է այսօր, իսկ ԼՂ-ին տրվում է Նախիջեւանին հավասար կարգավիճակ»: Ինչ վերաբերում է ԱՄՆ ցանկությանը՝ ֆիվեսթյան բանակցությունների արդյունքները տեղյակ պահել Իրանին, Ահմադօղլուն դա համարում է Ֆրանսիայի գաղափարը. «Բանակցությունների ձախողման դեպքում Իրանը եւս պետք է կտտամբանքի արժանանա: Ամեն դեպքում, Իրանը, ասենք, կարող է խախտել փխրուն համաձայնագիրը: Ուրեմն, Իրանը չպետք է անտեսվի: Այս գաղափարի հեղինակը Ֆրանսիայի համանախագահն է»:

Հայաստանյան քաղաքական ուժերը հիմնականում դեմ չեն արտահայտվում Նախիջեւանի եւ Ադրբեջանի միջեւ հաղորդակցության վերականգնմանը, ընդսմին նշելով, որ հայ-իրանական սահմանին, անվտանգության ապահովման նպատակով պետք է տեղաբաշխվեն միայն հայկական ուժեր: Նախիջեւանի եւ Ադրբեջանի միջեւ հաղորդակցության հաստատումն անմիջականորեն շոշափում է Հայաստանի ռազմավարական երկու դաշնակիցների՝ Ռուսաստանի եւ Իրանի շահերը: **«Ազգը»** առաջիկա օրերին ընթերցողներին կներկայացնի վերոնշյալի շուրջ ռուսական եւ իրանական պաշտոնական տեսակետներ:

Կրասնոդարի երկրամասում շուրջ 140 հազար հայ է բնակվում

Սոչիի «Սեւան» կազմակերպության նախագահի տեղակալ, համակազակական զորքերի հրամանատար, գեներալ-լեյտենանտ Համլետ Բաղդասարյանը, օգտագործելով հայրենիքում գտնվելու հնարավորությունը, երեկ հանդիպեց լրագրողներին: Ըստ նրա, Կրասնոդարի երկրամասում շուրջ 140 հազար հայեր են բնակվում. «Վերջին հինգ տարիներին Հայաստանից երկրամաս է տեղափոխվել շուրջ 50 հազար հայ: Սոչիում այսօր գործում են հայկական երեք դպրոցներ, ուսուցիչները Հայաստանից են: Այս տարի Սոչիում կկառուցվի հայկական եկեղեցի: Կրասնոդարի երկրամասում հայերը հիմնականում զբաղվում են առեւտրով, իրենց շատ լավ են զգում: Հավանաբար, այս տարի Սոչիում կբացվի հյուրատոսարան»: Մեր հարցին, թե Հայաստանից Կրասնոդար գաղթող հայերը երբեւիցե կվերադառնա՞ն հայրենիք, պրն Բաղդասարյանը պատասխանեց. «Եթե Հայաստանում կյանքը բարելավվի, կվերադառնան: Հայերն այնտեղ ապրում, աշխատում են կարոտախտով: Հայաստանում պայմաններ լինեն, մեկ օր էլ չեն մնա»:

Սեփ. լրատվ.

Վանաձորի քաղաքապետարանը լուրջ պայքար է սկսել ապօրինի շինությունների դեմ

Վանաձորում այսօրվա դրությամբ գրանցված են 7 հազար ապօրինի շինություններ: «Դրանց մեջ մտնում են ամենափոքր կառույցներից մինչեւ սեփական տներն ու օբյեկտները: Եթե խոսենք ապօրինի շինությունների օրինականացման մասին, ապա մոտավորապես 200-ից 350 մլն դրամի մուտք է ակնկալվում Վանաձորի համայնքային բյուջե», ասաց Վանաձորի քաղաքապետ Սամվել Դարբինյանը, օրերս հրավիրած մամլո ասուլիսում: Քաղաքի 850 խանութ-տաղավարներից, բենզալցակայաններից եւ առեւտրի այլ օբյեկտներից ընդամենը 400-ն է օրինական: Մնացած 450-ն անօրինական է, եւ քաղաքապետարանը, ներքին գործերի մարմինների, դատախազության ու հարկային տեսչության հետ համատեղ, մեծ աշխատանքներ է կատարում այդ ուղղությամբ... Շատ կարեւոր է այդ բոլոր գումարները հավաքել եւ համալրել բյուջեն»:

Անցյալ տարի, քաղաքապետի հայտնած տվյալներով, 20 հազար քառ. մետր ճանապարհային եւ փողային նորոգումներ են կատարվել (շուրջ 60 մլն դրամի աշխատանք): Քաղաքի տարածքում տնկվել է 6 հազար ծառ, կանաչապատվել են կենտրոնական մասի մայթամերձ տարածքները: Պրն Դարբինյանն իր խորին դժգոհությունն արտահայտեց տնկիների բարբարոսաբար ոչնչացման եւ դրա հանդեպ ցուցաբերված անտարբերության առիթով:

«Որքան էլ շատերը դժգոհեն տնակների տեղափոխման համար գործընթացը շարունակվելու է, որպեսզի քաղաքի բարեկարգ տեսքը վերականգնվի: Անցած տարի 276 ընտանիք նոր բնակարան ստացավ, գնվեցին բնակարաններ եւ տրվեցին քաղաքացիներին: Այսօր 421 բնակարանի կարիք ունեցող կա... Տնակների մեծ մասն օգտագործվում է որպես խորդանոց ու փայտանոց... Արդեն հանվել է 800 տնակ, եւ այդ տարածքները, բարենպաստ եղանակ լինելու դեպքում, անմիջապես կսկսեն բարեկարգվել»: Հանվելու են նաեւ այն խանութ-տաղավարները, որոնց տերերը հարկեր, տուրքեր չեն ուզում վճարել: «Մեկ ամսվա ընթացքում այլ քաղաքականություն կվարենք այն առեւտրի օբյեկտների տերերի հետ, ովքեր չեն ցանկանում օրինական դաշտ մտնել...»:

Պրն Դարբինյանը նշեց, որ այս տարի քաղաքում նախատեսվում են շինվերանորոգման մեծ ծավալի աշխատանքներ: Լինսի հիմնադրամի ծրագրով ամրացվելու է 8 բնակելի, շահագործման կհանձնվեն թիվ 3 դպրոցը, «Գուգարք» համաբուժարանը: Արդեն սկսվել են թիվ 8 դպրոցի շինաշխատանքները: «Քիմիագործների մշակույթի պալատի վերակառուցումը կսկսվի, այս տարի կվերակառուցվի ճակատային մասը, իսկ եկող տարի ամբողջությամբ կհանձնվի շահագործման»:

ՄԱՆ․ՎԵԼ ՄԻ․ԿՈՅԱՆ

Դմիտրի Կեսայանց

Կյանքից հեռացավ հայ ականավոր կինոռեժիսոր, արվեստի վաստակավոր գործիչ Դմիտրի Կեսայանցը:

Դ. Կեսայանցը ծնվել է 1931 թվականին: Ավարտելով Համամիութենական կինոինստիտուտի ռեժիսորական ֆակուլտետը (Գր. Կոզինցեւի արվեստանոց), նա ընդունվել է աշխատանքի «Հայֆիլմ» կինոստուդիայում, որտեղ եւ իր բեմադրած ֆիլմերով գրավեց առաջնակարգ դիրք:

«Տերն ու ծառան» (1962 թ.) կարծամետրաժ ֆիլմը եւ հատկապես «Անդրոյի ավտոմեքենան» (1967 թ.) արժանացան հանդիսատեսի եւ մասնագետների ուշադրությանը: «Անդրոյի ավտոմեքենան» ֆիլմը ընդհանրապես սկզբունքային դեր խաղաց հայ կինոարվեստի ճանապարհին՝ նշանավորելով ոչ հեռավոր անցյալի նկատմամբ քննադատական վերաիմաստավորման անհրաժեշտությունը: Հաջողությամբ պսակվեցին նաեւ «Մարդը՝ Օլիմպոսից» (1975 թ.), «Զինվորը եւ փիղը» (1978 թ.) ֆիլմերը: 90-ականների սկզբում Դմ. Կեսայանցը անդրադարձավ նաեւ մեր ազգին վիճակված ծանր փորձություններին («Անիծվածներ»՝ 1991 թ. եւ «Աղետ»՝ 1993 թ.):

Դմ. Կեսայանցը կինոկասակերգության ճանաչված վարպետ է: Նրա ֆիլմերը երբեք թեթեւ ու զվարճալի չեն, որովհետեւ նույնիսկ կոմիկական վիճակները միշտ հագեցած են խոր դրամատիզմով, քնքշությամբ եւ հաճախ նաեւ ողբերգականությամբ:

Դմ. Կեսայանցը վերջին տարիներին դասավանդում էր Հայկական մանկավարժական համալսարանի կուլտուրայի ֆակուլտետում եւ Երեւանի թատրոնի եւ կինոյի պետական ինստիտուտում՝ դաստիարակելով կինոբեմադրիչների նոր սերունդ:

Դմ. Կեսայանցը վառ անհատականություն էր թե՛ որպես արվեստագետ, ստեղծագործող թե՛ մշտապես որոնող, թե՛ որպես մարդ, անձնավորություն, որին հատուկ էր սկզբունքայնությունը, շիտակությունը եւ համեստությունը:

Դմ. Կեսայանց տաղանդավոր արվեստագետի եւ ազնիվ մարդու կերպարը միշտ վառ կմնա մեր սրտերում:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ, ՍՊՈՐՏԻ, ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Սերժ Սարգսյանը ընդունեց Իրանի դեսպանին

Ապրիլի 16-ին ՀՀ նախագահին առընթեր Ազգային անվտանգության խորհրդի քարտուղար, պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանն ընդունել է Հայաստանի Հանրապետությունում Իրանի Իսլամական Հանրապետության դեսպան Մոհամադ Ֆարադ Քոլեյնիին:

Զրույցի շրջանակներում կարծիքներ են փոխանակվել տարածաշրջանային անվտանգության եւ համագործակցության, հայ-իրանական հարաբերություններին առնչվող խնդիրների շուրջ: Հանդիպման ընթացքում քննարկվել են նաեւ Իրանի Իսլամական Հանրապետության Ազգային անվտանգության բարձրագույն խորհրդի քարտուղարի խորհրդականի՝ Հայաստան կատարելիք այցի հետ կապված տարաբնույթ հարցեր:

ՀՀ ՊՆ ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՔԱՐՈԶՉՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

Հանրային հեռուստաընկերության գործադիր տնօրեն նշանակվեց, մնաց ռադիոն

ԵՐԵՎԱՆ, 16 ԱՊՐԻԼԻ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հիմք ընդունելով ապրիլի 16-ի մրցույթի արդյունքները՝ Հայաստանի Հանրային հեռուստառադիոընկերության խորհուրդը նույն օրը կայացած նիստում Հանրային հեռուստաընկերության գործադիր տնօրեն է նշանակել Արմեն Արզումանյանին: Ա. Արզումանյանը մինչ այդ ժամանակավորապես կատարում էր Ազգային հեռուստատեսության գործադիր տնօրենի պարտականությունները:

Ինչպես հայտնում են Հանրային հեռուստառադիոընկերությունից, հաշվի առնելով Հայաստանի Ազգային ռադիոյի լուծարման առնչությամբ ծագած խնդիրները՝ խորհուրդը որոշել է Հանրային ռադիոյի գործադիր տնօրենի մրցույթը հետաձգել մեկ ամսով եւ նշանակել մայիսի 16-ին:

Մայիսի 1-ից մետրոն կաշխատի մինչեւ ժամը 24-ը

ԵՐԵՎԱՆ, 16 ԱՊՐԻԼԻ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մայիսի 1-ից «Երեւանի մետրոպոլիտեն»-ի աշխատանքային ժամը կերկարաձգվի մինչեւ ժամը 24-ը: Ինչպես հայտնեց մետրոպոլիտենի գործադիր տնօրեն Տիգրան Մուշեղյանը, աշխատաժամի երկարաձգման դեպքում մետրոյի սպասարկող անձնակազմի ավելացում չի լինի: Արդեն մշակվել է շարժակազմերի աշխատանքի նոր չվացուցակը, համաձայն որի Երեւանի բնակչությանը այդուհետ եւս կսպասարկեն մետրոպոլիտենի ներկայումս գործող 13 շարժակազմերը:

Տ. Մուշեղյանը նշեց նաեւ, որ ներկայումս «Երեւանի մետրոպոլիտեն»-ի ուղեւորափոխադրումների ծավալը օրական կազմում է միջինը 40-42 հազար մարդ: Տարեսկզբի համեմատ, երբ բուհերում եւ միջնակարգ մասնագիտական ուսհաստատություններում արձակուրդ էր, այդ ցուցանիշը աճել է մոտ 5-7 հազարով:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության ԺԱ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս: 374-1-562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ / հեռ. 529353
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրահավաք ծառայություն / հեռ. 529353
Apple Macintosh համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

Ընթացիկ

Յուրաքանչյուր քաղաքակիրթ երկրում քաղաքական ուժերի հարաբերակցության խախտումը խորհրդարանում հանգեցնում է նրա լուծարմանը նոր օրենսդիր մարմին, հետեւաբար նաեւ նոր կառավարություն ձեւավորելու տրամաբանությամբ: Ակնհայտ է, որ մեր խորհրդարանում արդեն իսկ խախտված է ուժերի հարաբերակցությունը, ստատուս քվոն, որը հիմնված էր մեծամասնության գոյության ու գործունեության վրա:

համարում են «Միասնության» անքակտելի մասը՝ միաժամանակ հստակ հակադիր քաղաքականություն վարելով: Հասկանալով դե ֆակտո այլեւս գոյություն չունենալու փաստը, երկու կողմերն էլ սկսել են հենարաններ փնտրել խորհրդարանական փոքրամասնության մեջ: ՀՀԿ-ն ավելի լիբերալ կողմնորոշման ուժերի՝ «Կայունության», ԱԺՄ-ի եւ ուղղությունից շեղվող Դաշնակցության, ՀԺԿ-ն սոցիալիստական դիրքորոշման կողմնակիցների՝ Կոմ-

թյուն, որի ստեղծումն ի սկզբանե դատապարտելի է, քանի որ ոչ մի ընտրող իր ձայնը չի տվել նման նոր կառույցների: Եթե ժողովրդի վստահության քվեն ստացած «Միասնությունը» չի կարող այլեւս իր շրջանակներում նորմալ գործունեություն ծավալել, խաղի կանոնների համաձայն պետք է ինքնալուծարման գնա: Իսկ դա նշանակում է նոր խորհրդարանական ընտրություններ, որին հանրապետության պատրաստ լինելն առնվազն տարա-

քը, որով համամասնական տեղերի ավելացում հնարավոր է միայն 2003 թ.-ից հետո:

Գաղտնիք չէ, որ քաղաքական դույզն-ինչ անկայունությունն իր անմիջական ազդեցությունն է թողնում հեղհեղուկ տնտեսության վրա, որտեղ այս տարվա ընթացքում ներդրումների ակնկալիքներ կան: Չմոռանանք նաեւ թերեւս ամենակարեւոր հանգամանքը: Դեռեւս բավականին ակտիվ են այսպես կոչված նախկինները, որոնք ցանկացած ա-

ՀՀԿ-ն եւ ՀԺԿ-ն պատրաստ են հստակեցնել հարաբերությունները

Այլապես խորհրդարանի ցրումն անխուսափելի է

Տարիուկես ձգվող քաղաքական պրոցեսների տեղաշարժություններն ու մակընթացությունները շարունակաբար բզկտեցին «Միասնություն» դաշինքը: Սկզբում անջատվեց երկրապահական հատվածը՝ ստեղծելով նոր՝ «Հայաստան» խումբը, այնուհետեւ տարաձայնությունները խորացան ՀՀԿ-ի եւ ՀԺԿ-ի միջեւ եւ ի վերջո հասան փակուղային իրավիճակի, որին հաջորդեց մի քանի պատգամավորների հեռանալը խմբակցությունից: Քաղաքական մեծամասնությունը կորցրեց իր կշիռը, իսկ կարեւորագույն օրենսդրական նախաձեռնությունները խորհրդարանում հազիվ է կարողանում անցկացնել: (Հիշենք «Լիցենզավորման մասին» օրենքի նախագիծը, գիտության, կրթության եւ ֆինանսավարկային հանձնաժողովների նախագահների առաջին ընտրությունների արդյունքները): Եթե միջխմբակցային բախումների ժամանակ մեծամասնության երկու թեւերն էլ պնդում էին, թե համագործակցության ռեսուրսները սպառված չեն, ապա այսօր ՀԺԿ-ի նման կոչերին ի պատասխան ՀՀԿ-ն կոշտ, անզիջում կեցվածք է որդեգրել, որը ոչ մի կերպ հայտարարություններից չի վերածվում իրական գործի: ՀՀԿ-ն չգիտի դաշնակցին պատժելու եւ ոչ մի նորմալ եղանակ, իսկ ՀԺԿ-ն շարունակում է իրեն համարել «Միասնության» ծրագրերի պատասխանատու, ի դեպ, առանց որեւէ իշխանական լծակի:

Դաշինքի երկու կողմերն էլ իրենց

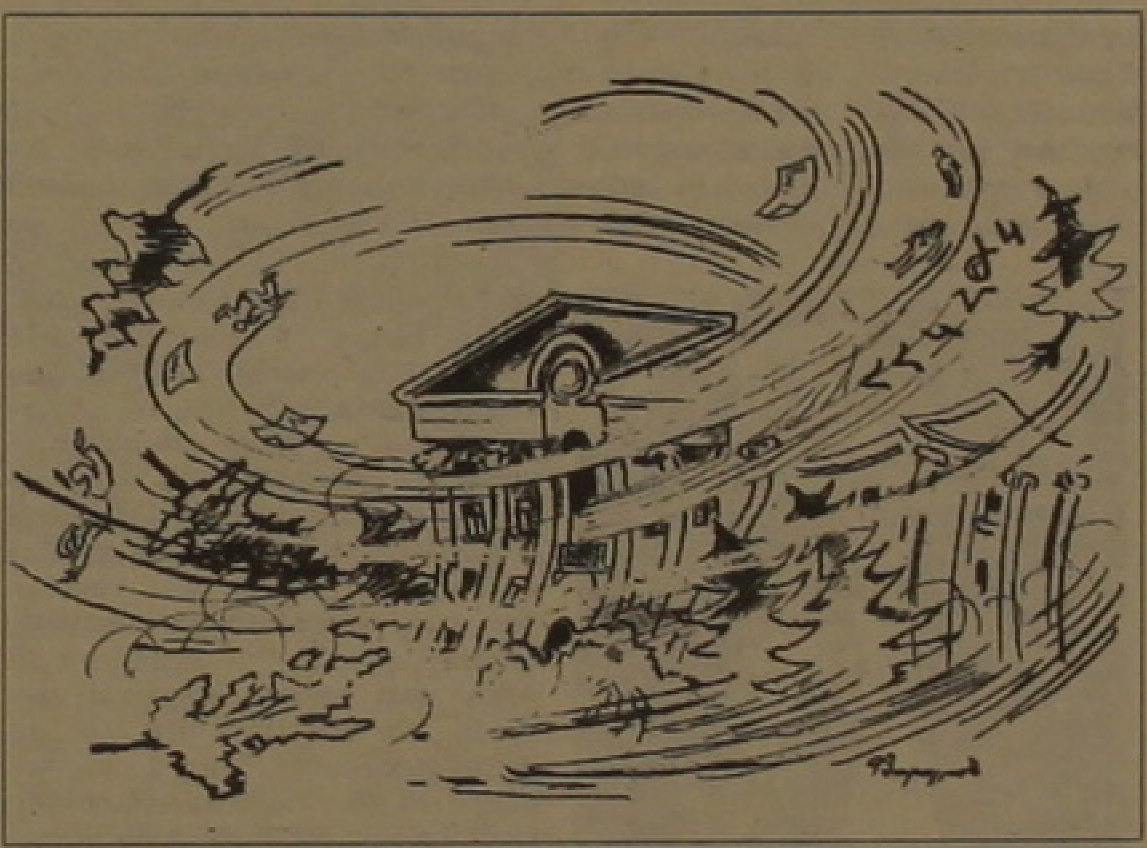

կուսի, Ազգային միաբանության, «Հայաստան» խմբի հետ:

Պատահական չէ, որ վերոնշյալ գործընթացներին զուգահեռ խորհրդարանում ձեւավորվեցին նաեւ նոր խմբեր: Մի խումբը ձեւավորվեց իշխանական ազդեցության տակ եւ ուղղված է նրա հենարանը լինելուն՝ «Ժողովրդական պատգամավորներ», որին զուգահեռ ընդդիմադիրների կողմից որպես հակակշիռ ձեւավորվեց «Ագրարաարդյունաբերողներ» խումբը: Այսինքն՝ իրավաբանորեն դեռեւս գոյություն ունեցող մեծամասնության հետ միաժամանակ քայլեր են արվում ստեղծելու, այսպես կոչված, կոալիցիոն մեծամասնու-

կուսելի է: Առավել եւս, որ ինքնալուծարման համար ուժերն արդեն իսկ պատրաստ են վերը նշված ուղղություններով: Մինչդեռ կողմերը նման քայլերի դիմել չեն ուզում, հայտարարելով, թե դաշինքի, հետեւաբար նաեւ խորհրդարանի լուծարումը քաղաքական դաշտը նոր անկայունությունների կհանգեցնի:

Որո՞նք են նման պնդումների հիմքերը: Չմոռանանք, որ շրջանառության մեջ է գտնվում «Կուսակցությունների մասին» օրենքի նախագիծը, որի ընդունումը հենց ընտրությունների կտրվածքով առանձին կարեւորություն ունի: Նոր ընտրություններին արգելք է հանդիսանում նաեւ ընտրական օրենսգրքի դրույ-

ռիթ կարող են օգտագործել երկրում իսկական քաոս առաջացնելու եւ իրենց ռեւանշիստական նկրտումներն իրականացնելու համար: Գոյություն ունի նաեւ հոկտեմբերի 27-ի դատավարությունը, որի բնականոն ընթացքը պայմանավորված է գլխավորապես քաղաքական շահարկումներից զերծ պահելու հետ:

Սակայն չի կարելի չնկատել նաեւ գոյություն ունեցող անորոշ իրավիճակը, երբ դաշինքը որեւէ կոնկրետ հայտարարություն չի անում. ի վերջո ի՞նչ է ինքն ուզում՝ պահպանե՞լ դաշինքը, թե՞ մյուս քաղաքական ուժերի հետ պայմանավորվածություններով նոր դասավորություններ սկսել այդ ճանապարհով հարաբերական կայունություն ապահովելու նպատակով: Ի վերջո, դա հնարավորություն կտա կառավարությանը պարզելու, թե խորհրդարանում ո՞րն է իր հենարանը եւ ո՞ր քաղաքական ուժերից է ստեղծելու նոր կոալիցիոն կառավարություն: Պրոցես, որ անխուսափելի կլինի, եթե դաշինքի ներկայացուցիչները որդեգրեն վերջին ուղղությունը: Սակայն կհաջողվի՞ ՀԺԿ-ին եւ ՀՀԿ-ին քաղաքական մյուս ուժերի հետ հասնել համագործակցության նման մակարդակի՝ կախված է միայն իրենցից: Այս պահին որեւէ կանխատեսում դժվար է կատարել: Սակայն պարզ է, որ եթե հարաբերությունների հստակեցման որեւէ միջոց չգտնվի, խորհրդարանի լուծարումը պարզապես անխուսափելի կդառնա:

ԳՈՌ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ԼՂՀ

Ընդունվեցին նոր օրենքներ

ԼՂՀ Ազգային ժողովն իր հերթական լիագումար նիստում ընդունեց նոր քաղաքացիական օրենսգիրք: Ըստ էության դա կլինի ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի կիրառումն Արցախում:

Հանրապետությունում առ այսօր գործում էր ՀԽՍՀ 1964 թ. օրենսգիրքը, որն անհրաժեշտ փոփոխությունների էր ենթարկվել վերջին տարիներին: Այդ փոփոխությունները, սակայն, չեն փոխել օրենսդրության հիմքերը եւ նոր՝ շուկայական հարաբերություններում անհրաժեշտություն էր ծագել անցնել քաղաքացիական հարաբերությունների այլ համակարգի:

ՀՀ քաղօրենսգրքի (1998 թ.) ընդունումը ԼՂՀ-ում պայմանավորված է նաեւ երկու հայկական պետություններում իրավա-տնտեսական նույն հարաբերությունների առկայությամբ:

Վերոհիշյալ նիստում ԼՂՀ խորհրդարանն առաջին ընթերցմամբ ընդունեց մայիսի 28-ը եւ մարտի 8-ը իբրեւ պետական տոներ եւ ոչ աշխատանքային օրեր սահմանելու օրենքները: Իսկ ահա ապրիլի 7-ը տոնացույցում մնալով հանդերձ՝ իբրեւ ոչ աշխատանքային օր, չանցավ: Հարկ կլինի այս հարցին անդրադառնալ նաեւ հաջորդ նիստի ժամանակ:

Բացասական վերաբերմունքի արժանացավ մայիսի 1-ը տոնացույցում ընդգրկելու օրինագիծը: Առաջին ընթերցմամբ այն չանցավ եւ դատելով խորհրդարանի ռեակցիայից՝ հազիվ թե պատգամավորների կողմից հետագայում դրական վերաբերմունքի արժանանա:

Ազգային ժողովն ընդունեց նաեւ օրենք զոհված ազատամարտիկների հիշատակի հավերժացման մասին: Ապրիլյան լիագումար նիստում ընդունված մյուս օրենքների մեջ ուշագրավներից է, թերեւս, պետական բարձրագույն պաշտոնատար անձանց՝ ծառայողական պարտականությունները կատարելու ժամանակ զոհվելու դեպքում նրանց ընտանիքներին դրամական փոխհատուցում ու թոշակ նշանակելու մասին օրենքը:

Ի տարբերություն նախորդ ամիսների, ապրիլին կկայանա ԱԺ եւս մի լիագումար նիստ, սակայն ստույգ ժամկետը դեռեւ հայտնի չէ:

ԵՂԻՇԵ ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ
Ստեփանակերտ

Առայժմ չորս հազար ծառ՝ Արցախում

«Գուրգեն Մելիքյանի Քաշաթաղի բազմազավակ ընտանիքների հիմնադրամի» նախաձեռնությամբ ապրիլի 7-8-ին Երեւանի պետական համալսարանի ուսանողների արդեն չորրորդ արշավն իրականացավ Արցախում՝ ծառ տնկելու առաքելությամբ: Այս անգամ էլ համալսարանի տարբեր ֆակուլտետների 47 ուսանողների առաջնորդում էր արեւելագիտության ֆակուլտետի դեկան Գուրգեն Մելիքյանը՝ հայ գրականության ամբիոնի պրոֆեսոր Սամվել Մուրադյանի, ֆիզդաստիարակության ամբիոնի դոցենտ Հարություն Երանոսյանի, հոգեբանության ամբիոնի դոցենտ Սեյրան Ամիրյանի ընկերակցությամբ:

Արդեն քանի տարի ուսանողներն Արցախ են մեկնում իրենց ավագների՝ համալսարանական քաջամարտիկների հետքերով, շփվում նրանց արյունով եւ սխրանքով ազատագրված հայրենի երկրի, նրա մարդկանց, սքանչելի բնության ու պատմական հուշարձանների հետ, վայելում զերագույն բավականություն՝ իրենց ձեռքով ծառեր տնկելով, ծաղկեցնելով ու շենացնելով վիրավոր հողը:

Արդեն ավանդույթ դարձած ծառատունկն այս անգամ իրականացվեց Գորիս-Ստեփանակերտ մայրուղու Բերդաձորի հատվածում եւ Սուրբ Աստվածածին եկեղեցու շրջակայքում:

Տնկվեց 4000-րդ ծառը: Ծառերը կաճեն Արցախի հողում, իսկ սրբազան հողն արմատակալեց ուսանողների սրտում: Այդ էր վկայում ավանդույթը շարունակելու նրանց պատրաստակամությունը, ոգեւորությունը ուղեւորության ամբողջ ընթացքում, պատմական Շուշիում ու տունդարձի ճանապարհին:

ՍԱՄՎԵԼ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

Հայաստանում ՌԴ սահմանապահների շտաբի նոր պետն է գեներալ Վլադիմիր Պանկովը

Երեկ ծառայության անցավ Հայաստանում Ռուսաստանի սահմանապահ դաշնային ծառայության (ՍԴԾ) օպերատիվ խմբի շտաբի նոր պետ գեներալ-մայոր Վլադիմիր Պանկովը: Նա այդ պաշտոնին է նշանակվել ՌԴ նախագահի մարտի 17-ի հրամանով, փոխարինելով գեներալ-մայոր Վյաչեսլավ Աբրիմովին, որը դարձել է օպերատիվ խմբի պետ: Այդ մասին մեզ հայտնեց Հայաստանում ՌԴ սահմանապահների մամուլի ծառայության պետ փոխգնդապետ Իվան Ժիրենկոն:

Վլադիմիր Սերգեեւիչ Պանկովը ծնվել է 1952 թվականին Կուրգանի մարզում: Ավարտել է ԽՍՀՄ ՊԱԿ-ի Մոսկվայի սահմանապահ հրամանատարական բարձրագույն ուսումնարանը եւ Մ. Ֆրունզեի անվան ռազմական ակադեմիան: Ծառայել է ԽՍՀՄ եւ ՌԴ սահմանապահ զորքերի Միջինասիական, Արեւմտյան սահմանապահ օկրուգներում, ՌԴ ՍԴԾ Կալինինգրադի զորախմբում՝ սահմանապահ ուղեկալի պետի տեղակալից հասնելով մինչեւ օկրուգի պետի տեղակալի: Մասնակցել է Աֆղանստանի մարտական գործողություններին: 1996 թվականից վարել է ՌԴ ՍԴԾ Հեռավորարեւելյան սահմանապահ օկրուգի պետի տեղակալի պաշտոնը: 1997 թվականին ՌԴ նախագահի հրամանագրով նրան շնորհվել է գեներալ-մայորի կոչում:

Պարգեւատրվել է Կարմիր դրոշի ու Կարմիր աստղի շքանշաններով, մեդալներով: Ամուսնացած է, երկու որդիներից ավագը սահմանապահ սպա է: Գեներալ-լեյտենանտ Միխայիլ Նայմիլոն, որը 1999 թվականից ղեկավարում էր Հայաստանում ՌԴ ՍԴԾ օպերատիվ խումբը եւ նշանակվել է սահմանապահ զորքերի Խաբարովսկի ռազմական ինստիտուտի պետ, երեկ մեկնել է ծառայության նոր վայրը: Մեկնելու ուշացումը կապված էր իր հիվանդության հետ:

ՏԻԳՐԱՆ ԼԻԼՈՅԱՆ
ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակից
«Ազգի» համար

ԱՄՆ գյուղդեպարտամենտը համագործակցում է ՀՕՖ-ի հետ

Այս օրերին Հայաստանում գտնվող ԱՄՆ գյուղդեպարտամենտի ներկայացուցիչ, գյուղատնտեսության արտաքին ծառայության փորձագետ Աբբա Քուչոն երեկ այցելեց ՀՕՖ-ի Հայաստանի մասնաճյուղի գրասենյակ: Երկրաշարժին հաջորդած ժամանակաշրջանում Հայ օգնության ֆոնդը եղել է ԱՄՆ կառավարության տրամադրած մարդասիրական օգնության գլխավոր մատակարարը Հայաստանում: Մեծապես այդ աջակցության շնորհիվ պահպանվեց նախադպրոցական համակարգը մեր երկրում, իրենց նորմալ կենսագործունեությունը շարունակեցին զիշերօթիկ դպրոցները, մանկատներն ու ծերանոցները:

Զրույցը ՀՕՖ-ի Հայաստանի մասնաճյուղի տնօրեն Գրիգոր Թաթուլյանի հետ վերաբերում էր հետագա համագործակցության

խնդիրներին: Այցելությունը մի քանի զիշերօթիկ դպրոցներ եւ բարեգործական ճաշարաններ պատկերա-

Այցի շրջանակներում ամերիկացի հյուրը հանդիպումներ կունենա Հայաստանում գործող նաեւ այլ

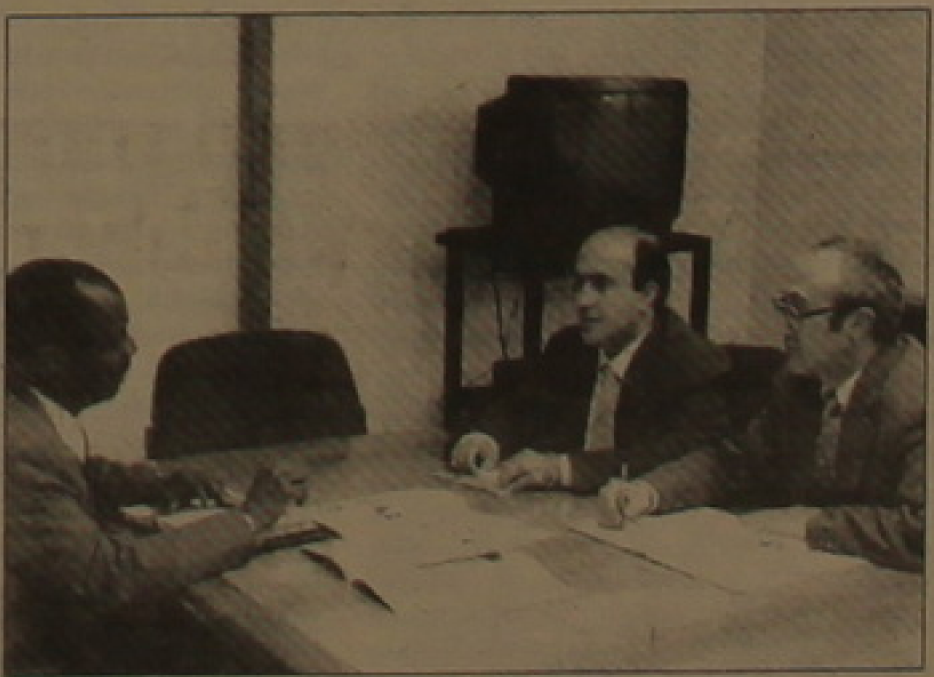

ցում տվեց տիրող սոցիալական դրության մասին: «Որեւէ որոշում կայացնելուց առաջ անչափ կարեւոր ենք համարում տեղում ծանոթացումը ռեալ իրավիճակին», նկատեց Աբբա Քուչոն:

միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հետ, իսկ վաղը կմեկնի Վրաստան, ապա՝ Ադրբեջան:

ԼԵՎՈՆ ԼԱԶԻԿՅԱՆ
ՀՕՖ-ի մամլո քարտուղար

ԱԶԳ

Ինչո՞ւ բարեփոխումների «հովը» չի հասնում հասարակ ժողովրդին

Վահրամ Ներսիսյանցի պարզաբանումներն ու փաստարկները

ՀՀ նախագահի տնտեսական հարցերով գլխավոր խորհրդական Վահրամ Ներսիսյանցը ծնունդով հայաստանցի չէ, բայց հասցրել է ադապտացվել հայաստանյան իրականությանը: Նա սիգար չի ծխում, չի ապրում իր համար նախատեսված ամառանոցում, այլ սովորական բնակարանում, երբեմն օգտվում է հասարակական տրանսպորտից, հաճախ է մասնակցում մշակութային միջոցառումներին, լինում հասարակական վայրերում, շուկաներում, ժողովրդի մեջ: «Մեծ ցանկություն ունեմ ներսից ճանաչելու իմ ժողովրդին», «Ազգին» տված հարցազրույցում ասաց պարոն Ներսիսյանցը: Ժողովրդի հետ շփումների ու շուրջ ութ տարի Հայաստանում գտնվելու արդյունքում (նա 1993-98 թթ. ՀՀ-ում Համաշխարհային բանկի առաջին ներկայացուցիչն էր ու որպես հայաստանյան իրականությանն ու տնտեսությանը լավագույնս ծանոթ պաշտոնյա, համարվում է Հայաստանի անցումային տնտեսության գաղափարական հայրը) նախագահի գլխավոր խորհրդականը ձեւավորել է իր ուրույն կարծիքը տարբեր խնդիրների մասին:

– Մեր խնդիրների արմատները ես տեսնում եմ անցյալից ժառանգած դեսպոտիկ քաղաքական կուլտուրայի մեջ՝ ուժի կենտրոնացում ու կենտրոնացած ուժի կամայական գործադրում: Տարբերություն չկա, թե՛ խորհրդային համակարգում, թե՛ ցարական, թե՛ շահնշահերի ժամանակ, թե՛ սուլթանների, քաղաքացին միշտ եղել է անպաշտպան, որովհետեւ դեսպոտը կարողացել է կամայականորեն զավթել նրա ունեցվածքը, պատիվը, կյանքը: Ընդ որում, ուժի կենտրոնացումը ոչ միայն գլխավոր ղեկավարի ձեռքում էր, այլեւ ավելի ներքեւների՝ քաղաքապետի, նահանգապետի, դպրոցի տնօրենի եւ ուսուցչի, երբեմն՝ ընտանիքի հոր: Եվ այդ ամենից հետո դժբախտ քաղաքացին պետք է գոյատեւելու համար միջոցներ հորիներ, այսինքն՝ սուտ խոսեր, քծներ, գողանար, խաբեր, լռեր, ինչն էլ ստեղծում է դեսպոտիկ քաղաքական կուլտուրա եւ բնորոշ է նաեւ մեր հարեւան երկրներին: Քանի դեռ մեր ժողովուրդը չի ախտորոշել այդ պրոբլեմը եւ թոթափել իրենից, ապա կարող ենք ասել, որ պետականության կայացումը կդժվարանա ու կդանդաղի: Բանալին ուժը ցրելու եւ բաժանելու մեջ է:

– Արդեն մոտ տասը տարի է, ինչը քիչ ժամանակ չէ, որ փորձ է արվում Ձեր ասած այդ ուժը ցրել, բայց մարդիկ էական ոչ մի ազդեցություն չեն տեսնում իրենց կյանքում, երբեմն նույնիսկ՝ հակառակը:

– 10 տարին 2000 տարվա համեմատ շատ չնչին վայրկյան է: Այո, 10 տարվա ընթացքում մենք ուժը սկսել ենք ցրել զանազան ուղղություններով՝ քաղաքական ուժը ԱԺ-ի միջոցով, գործադիր ուժը՝ բարեփոխումներով (այստեղ խիստ կարեւոր է պետական ծառայողների համակարգի կայացումը, ինչը շատ է դանդաղում), տնտեսական ուժը՝ մրցունակ մասնավոր հատվածի ստեղծման եւ բարգավաճման ճանապարհով, դատաիրավական ուժը՝ անկախ ու ազնիվ ընթացակարգերի կայացմամբ, եւ, վերջապես, տեղեկատվական ուժը՝ ազատ ու անկախ մամուլի միջոցով: Որոշ տեղերում դա ավելի ակնհայտ է, որոշ տեղերում՝ պակաս: Օրինակ, մամուլում ու ԱԺ-ում ակնհայտ է, գործադիրում՝ ոչ, իսկ դատական համակարգում՝ շատ չնչին: Այդ ամբողջ ուժի ցրման գործընթացը երկար կտեւի, քանի դեռ հին սովորություններն ու ավանդույթները շարունակվում են նաեւ հասարակության մեջ: Եվ դա է պատճառը, որ Հայաստանում առաջադիմության հետ մեկտեղ կան նաեւ նահանջներ: Սերնդափոխությո՞ւն է պետք: Սերնդափոխությունն է, որ բերում է շոշափելի փոփոխություն:

– Այսինքն, ստեղծված իրավիճակը Դուք լիովին նորմա՞լ եք համարում:

– Այո, նորմալ: Այդպես արագ 10 տարվա մեջ հնարավոր չէր, թերեւս, ավելին փոխել՝ նկատի ունենալով անցյալից ժառանգած ծանր բեռը:

– Բայց նույն հետխորհրդային տարածքում կան օրինակներ, երբ կարճ ժամանակահատվածում հնարավոր է եղել ավելին անել:

– Հետխորհրդային տարածքում չկան, թերեւս միայն Մերձբալթիկայում, իսկ Արեւելյան Եվրոպայում, ասենք, Չեխիայում, Լեհաստանում, դա ավելի ակնհայտ է: Այդ երկրներում թավշյա հեղափոխությունը շատ ավելի հիմնավոր էր, քան Հայաստանում: Հեղափոխության ժամանակ նոր գաղափարախոսություն արմատավորելու համար չպետք է թողնել, որ հին վատ հատվածը մասնակցի նորին: Վացլավ Հավելն, օրինակ, մաղ դրեց հնի առաջ: Նա պայման դրեց, որ այն մարդիկ, ովքեր կոռուպցիայի ու օպրեցիայի պարագլուխներն են եղել, չեն կարող առաջիկա 15-20 տարում մասնակցել իշխանությանը: Մեզ մոտ այլ էր, քանի որ կար Ղարաբաղի հիմնահարց եւ դրանից բխող ազգային միասնականության պահանջ, նախկին պարագլուխները մտան այլեւայլ կուսակցությունների մեջ՝ իրենց հետ բերելով անցյալի անընդունելի սովորույթներն ու վարակելով նոր համակարգը:

– Երբ Դուք ՀԲ հայաստանյան ներկայացուցիչն էիք, հետխորհրդային տարածքում ժողովրդավարության ու ազատ շուկայի հաստատման առումով Հայաստանը շատ ու շատ առաջ էիք տեսնում՝ այդ մասին բազմիցս շեշտելով ասուլիսներում ու հարցազրույցներում...

– Ես հիմա էլ հետխորհրդային տարածքում Հայաստանը շատ ավելի առաջ եմ տեսնում: ՀՀ-ն շատ ավելի արագ գնաց դեպի բարեփոխումներ, ինչքան էլ մամուլը կամ հասարակությունը այս պահին չեն գնահատում դա: Բայց քանի որ մեզ մոտ հնարավոր չէր մաղ դնել, ինչպես Հավելը դրեց, հնի հետ նախկին վարկաբեկված նոմենկլատուրան մխրճվեց նոր համակարգ: Եվ նորից ցեցն ընկավ՝ կոռուպցիա, կլաններ, ոչ պրոգրեսիվ մոտեցումներ...

– Տնտեսական բարեփոխումների առաջին հասցեատերը ժողովուրդն է, որի մեծ մասն արդեն կասկածով է վերաբերվում դրանց ու չի հավատում, վկան՝ վերջին հասարակական հարցումները: Ի՞նչ է պետք, որպեսզի վերջապես բարեփոխումների «քամին» հասնի հասարակ քաղաքացուն:

– Բարեփոխումները հաճախ զանազան ոչ խորհրդային երկրներում եղել են եզրերի վրա, մեզ մոտ դրանք ավելի հիմնավոր են եւ մեծ զոհաբերություններ են ենթադրում, ինչը, ցավոք, ընկնում է գրեթե մեկ սերնդի վրա: Մեզ մոտ տեղի ունեցավ շատ արագ տնտեսական անկում: Ժողովուրդն այս տարիների ընթացքում եկել է այն եզրահանգման, որ իր շրջապատում ամեն ինչ սահմանափակ է, ուրեմն, եթե ուրիշի վիճակը լավանում է, իր հաշվին է, եւ, հետեւաբար, ինքը պիտի խանգարի մյուսին, որպեսզի չտուժի: Դա անվանում են «zero sum game»՝ զրոյական արդյունք: Մեր ժողովրդի մեջ կա այդ հոգեբանությունը: Պարզ է, այս հոգեվիճակում գնահատականները խիստ բացասական են, բայց սա արագ կփոխվի դեպի դրականը, երբ մի քանի տարի շարունակ երկնիշ տնտեսական աճ կապահովվի:

– Քանի որ Դուք աշխատել եք նաեւ նախկին իշխանության հետ իբրեւ ՀԲ ներկայացուցիչ, ի՞նչ համեմատական եզրեր կարող եք անցկացնել նախկին ու ներկա իշխանությունների տնտեսական քաղաքականությունների միջեւ:

– Ես տեսնում եմ, որ նախորդ եւ ներկա իշխանությունների քաղաքականությունները իրար լրացնող են եղել: Չպետք է մոռանալ, որ անկախացման առաջին տարիներին պետք էր առաջին հերթին ենթակառուցվածքները վերակենդանացնել ու փրկել փլուզումից, կայացնել մասնավոր հատվածը եւ ստեղծել բարենպաստ օրենսդրական, քաղաքական դաշտ: Եվ դա արվեց: Այժմ նախագահ Քոչարյանի տնտեսական քաղաքականությունն է ներքին եւ արտաքին մասնավոր ներդրումների խրախուսումը, դրանով տնտեսական աճի ապահովումը, աշխատատեղերի ստեղծումը, եկամուտների ավելացումը եւ կյանքի որակի բարելավումը: Բայց դա ժամանակ է պահանջում եւ արհեստավարժ ու ազնիվ իրականացում:

– Կարո՞ղ եք կարճ ու կոնկրետ թվարկել նախագահ Քոչարյանի տնտեսական առաջնահերթ քաղաքականության գլխավոր հաջողությունները:

– Առաջին՝ տնտեսական կայունությունն ու դրա պահպանումը, երկրորդ՝ մասնավոր հատվածի զարգացումն ու բարգավաճումը, երրորդ՝ տնտեսական զարգացումը (տարեկան 6 տոկոս աճ): Այս տարի արդեն մենք երկնիշ թվերով տնտեսական աճ ունենք: Հունվար-փետրվարին արդեն 10-11 տոկոս աճ ունեցանք, արդյունաբերության մեջ՝ 11,4 տոկոս, առեւտրի մեջ՝ 13,5, գյուղատնտեսության մեջ՝ շատ քիչ, ծառայություններում՝ 4, կապիտալ շինարարությունում՝ 15,6, ամենաբարձրը արտահանման աճն էր՝ 28 տոկոս: Հույս ունեմ, որ տարին կփակենք երկնիշ թվով տնտեսական աճով: Եվ այս բոլորը՝ ժողովրդավարական պայմաններում:

– Ամենահաջող տնտեսական ցուցանիշները Ձեր կանխատեսմամբ ո՞րոնք կլինեն այս տարի:

– Եթե ներքին խլրտումներ ու խանգարող հանգամանքներ չլինեն, իմ կանխատեսմամբ, 10 տոկոսը տարեվերջին շատ հարգելի տնտեսական աճ կլինի: Եթե այդպես մի քանի տարի շարունակվի, ապա բարեփոխումները զգալի ու շոշափելի կլինեն հասարակության բոլոր խավերի համար, եւ կյանքի որակը էականորեն կբարելավվի:

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՔՈՅԱՆ

Գլխավոր հարվածը կոռուպցիային հասցնելու է չինովնիկների եկամուտների հայտարարագրումը

Ծախսերը, սակայն, կառավարությունն անվերահսկելի է համարում

Թե ինչ կարող է հասարակությանը տալ պետական չինովնիկների եկամուտների, գույքի եւ ծախսերի հայտարարագրումը, գիտակցում է պետական ապարատի գործելաոճի մութ կողմերին քիչ թե շատ ծանոթ յուրաքանչյուր ոք: Եկամուտները չեն հրապարակվում, նշանակում է կա ցանկացած ճանապարհով դրանք մեծացնելու հնարավորություն, կոռուպցիայի ու կաշառակերության անսպառ դաշտ:

Հայտարարագրման անհրաժեշտության մասին խոսվում է գրեթե յուրաքանչյուր քաղաքական միավորի նախընտրական ծրագրում, սակայն յուրաքանչյուր անգամ համապատասխան օրենքի մշակումը բախվում է չինովնիկական շահագրգիռ շրջանակների ուժեղ լոբբինգին: Նման օրենք ի վերջո հաջողվեց հրապարակ իջեցնել:

Նախապես «ՀՀ նախագահի, օրենսդիր, գործադիր, դատական իշխանության, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, Կենտրոնական բանկի ղեկավար աշխատողների, կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովի նախագահի եւ անդամների գույքի, եկամուտների հայտարարագրման մասին» օրենքում ընդգրկվել էր նաեւ ծախսերի մասը, որը հաջորդ, լրամշակված տարբերակում տեղ չի գտել: Պետեկամուտների փոխնախարար Արմեն Ալավերդյանի վկայությամբ, այլ երկրների փորձն, իհարկե, ցույց է տալիս, թե պրակտիկորեն անհնար է վերահսկել որեւէ պետական աշխատողի ծախսերը: Բացի այդ, Միջազգային արժութային հիմնադրամից եւս փաստել են, թե ծախսերը վերահսկելն անհնարին կլինի իրագործելը, թեեւ անհասկանալի են դառնում նյութի հետ գրեթե առնչություն չունեցող միջազգային այդ կառույցի հետաքրքրությունները առհասարակ:

Այնուհանդերձ, օրենքը շտկումների եւ պարզաբանումների հսկայական կարիք ունի: Առաջին խնդիրն այն է, թե արժե՞ արդյոք սահմանափակվել միայն օրենքի վերնագրում տեղ գտած պաշտոնյաներով, թե ցանկը պետք է ընդարձակել: Ալավերդյանի տվյալներով՝ հայտարարագրման պահանջի տակ են ընկնում մոտ 3 հազար պաշտոնյաներ, որոնց կազմը կարող է ընդարձակվել՝ կապված ԱԺ-ի մոտեցումների հետ: Խորհրդարանականների շրջանակներում այն կարծիքը կա, թե անհրաժեշտ է հայտարարագրման կանչել նաեւ հարկային, մաքսային ոլորտի աշխատողներին, նախագահի, օրենսդիր, գործադիր մարմինների աշխատակազմերի եւ ստորաբաժանումների ղեկավարներին: Սակայն, եթե այս տրամաբանությամբ շարժվենք, օրենքը պետք է տարածել նաեւ ուսումնական հաստատությունների ռեկտորների, դասախոսների, ինչպես նաեւ առողջապահության նախարարության գրեթե բոլոր աշխատողների վրա՝ հաշվի առնելով վերջիններիս «եկամուտների» ձեռքբերման առանձնահատկությունները: Կառավարության որդեգրած քաղաքականության համաձայն, հայտարարագրման ոլորտ պետք է ներգրավվեն հանրապետության բոլոր չափահաս քաղաքացիները: Ստացված ինֆորմացիան կուտակելու, մշակելու, վերլուծելու համար, սակայն, ժամանակ է պետք, այդ պատճառով գործընթացը նախատեսվում է իրականացնել 4 փուլով, ըստ հերթականության՝ վերեւից ներքեւ: Եվ չնայած դեռեւս չի ընդունվել «Պետական ծառայողի մասին» օրենքը, առաջին փուլում ընդգրկված են այդ կատեգորիայի պաշտոնյաները: Այնուհետեւ կհայտարարագրվեն քաղաքացիական ծառայողները, հետո բոլոր քաղաքացիները, որոնց կհաջորդի չափազանց կարեւոր մի խնդրի կարգավորում. ի վերջո ի՞նչ է արվելու ստացված տեղեկությունների հետ, դրանք միայն հրապարակվելո՞ւ են, թե՞ կկիրառվեն նաեւ մասնավորապես եկամտահարկի եւ գույքահարկի գանձման ժամանակ: Սեղանին դրված օրինագծով խոսքը միայն պաշտոնյաների եկամուտները եւ գույքը հրապարակային դարձնելու մասին է, որը միայն մասնավոր դեպքերում պետք է հարկման համար կիրառվի: Սակայն այստեղ մեկ այլ խնդիր կա. ո՞ր մարմինն է հավաքելու ինֆորմացիան եւ որ մարմինն է հետեւելու ստացված տեղեկությունների իսկությանը՝ ֆինանսների՞, պետեկամուտների՞ նախարարությունը, առանձին հանձնաժողո՞վ, թե՞ իրավապահ մարմինները: Օրինագծում անորոշ ձեւակերպում է տրված՝ կառավարության լիազորած մարմինը:

Կարելի է նկատել, որ պաշտոնյաների գույքի եւ եկամուտների հայտարարագրման պայմանների խախտման կամ միտումնավոր սխալ տվյալների ներկայացման դեպքերում օրենքը խիստ մոտեցում չի ամրագրում: Նման դեպքերում սահմանվում է միայն վարչական տույժ՝ մինչեւ 250 հազար դրամի սահմաններում, որը, սակայն, որոշ պատգամավորների կարծիքով, պետք է իջեցվի, ասենք, ստացված աշխատավարձի ինչ-որ տոկոսի չափով:

Պետաիրավական հանձնաժողովի առաջարկությամբ հայտարարագրման ենթակա գույքի ցանկում պետք է ընդգրկել նաեւ պերճանքի առարկաները, թանկարժեք մետաղները, արժեքավոր հնությունները, որոնք ավելի թանկ կարող են արժենալ, քան մյուս գույքատեսակները: Պետք է հստակ ներկայացվեն նաեւ հայտարարագրման կարգը, ձեւերը եւ կոնկրետ ժամանակահատվածներ, որպեսզի հայտարարագրվողը խուսանավելու որեւէ տեղ չունենա:

Չափազանց կարեւոր է, թե պաշտոնյայի հետ քաղաքացիների ինչ շրջանակներ եւս պետք է հայտարարագրեր ներկայացնեն՝ միայն տվյալ բնակարանում կամ վայրում բնակվողնե՞րը (ամուսին, հայր, մայր), թե՞ այլ հարազատներ: Գաղտնիք չէ, որ պաշտոնյաների զգալի մասն իրական եկամուտներն ու գույքը քողարկում է՝ դրանք իր հեռու-մոտիկ բարեկամների անունով գրանցելու ճանապարհով: Այս շրջանակներում առանձին կարեւորություն է ստանում, թե արդյոք Հայաստանից դուրս գտնվող պաշտոնյայի հարազատները եւս պետք է հայտարարագիր ներկայացնեն, քանի որ չի բացառվում եկամուտների արտահոսք հանրապետությունից դուրս: Սակայն, քանի որ հայտարարագրման պահանջին ենթարկվելու են ի վերջո բոլոր քաղաքացիները, խնդրի կարգավորումը կարող է հաջորդ փուլերում եւս իրագործվել: Ամեն դեպքում ակնհայտ է, որ եթե հարցին լուծում չտրվի, իզուր է դառնում ցանկացած աշխատանք:

ԳՈՌ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

ՍԻՐԻԱՅԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՆԻ ԱՌԻԹՈՎ

«Ժողովրդավարությունն ապրանք չէ, որ արտադրվի մի երկրում ու արտահանվի այլ երկրներ»

Ասում է ՀՀ-ում Սիրիայի դեսպան Համեդ Հասանը

Այսօր Սիրիայի Արաբական Հանրապետությունը նշում է իր անկախության ազգային տոնը: Այս առթիվ «Ազգի» թղթակցի հարցերին պատասխանում է Հայաստանում Սիրիայի դեսպան դոկտոր Համեդ Հասանը:

– Պրն դեսպան, 1946-ին ձեռք բերած անկախությունից հետո Ձեր հանրապետությունը խիստ անհանգիստ ժամանակներ է ունեցել՝ մի քանի հեղաշրջումներ: Ինչպե՞ս եք գնահատում այսօր Սիրիայի համակեցությունը ժողովրդավարության ժամանակակից չափանիշներով աշխարհի հետ:

– Իրապես, Սիրիան ապրել է մի քանի հեղաշրջում եւ կտրուկ փոփոխություններ, ու այդ ամենն արտահայտություն էր տարածաշրջանային իրադարձությունների եւ արտաքին ազդեցության: Երկրում որոշակի կայունության հիմք սկսեց ապահովվել 1963-ի մարտի 8-ի հեղաշրջմամբ՝ Սոցիալիստական վերածննդի (ԲԱԱՍ) կուսակցության իշխանության գալով: Հաջորդեցին լուրջ նվաճումներ երկրի հասարակական տնտեսական բնագավառներում: Գալով ժողովրդավարական չափանիշներին՝ ժողովրդավարությունն ապրանք չէ, որը կարող է արտադրվել մեկ երկրում ու արտահանվել այլ երկրներ: Դա կապված է երկրի պատմության, սովորույթների, արժեքների, ընդհանրապես մշակույթի հետ:

Մենք ոչ մի կասկած չունենք մեր երկրում ժողովրդավարության կիրառման խնդրի վերաբերյալ: Ժողովրդավարությունը միշտ զարգացման ընթացքում է: Նախագահ Բաշար ալ Ասադը հանրապետության Նախագահի պաշտոնում ընտրվելուց հետո մեծ ներդրում ունեցավ ժողովրդավարության չափանիշներն արդիականացնելու, զարգացնելու գործում: Առաջացրեց տնտեսական, հասարակական վերանորոգումները:

– Պարոն դեսպան, մեկ մասնավոր հարց: Երաշտի հետեւանքների վերացմանն աջակցելու նպատակով Հայաստանին տարբեր երկրներ օգնություն տվեցին: Անմասն չի մնացել նաեւ Սիրիան: Ի՞նչ օգնություն է հատկացրել Ձեր պետությունը:

– Նախագահ Բաշար ալ Ասադի հրահանգով Սիրիայի վարչապետը նամակ հղեց Հայաստանի վարչապետին՝ տեղեկացնելով, որ ձեր երկրում երաշտի դժվարին հետեւանքները վերացնելու միտումով Սիրիան 10 հազար տոննա ցորենի եւ 500 տոննա կարտոֆիլի սերմացու կտրամադրի:

Օգնության առաջին խմբաքանակը սիրիական նավով ու սիրիական ծախսերով հասցվել է վրացական սահմանագիծ եւ հանձնվել ՀՀ կառավարությանը: Մնացյալ խմբաքանակը Հայաստան կհասցվի նույն ճանապարհով: Այնպես որ, Հայաստանի երաշտի հետեւանքները վերացնելու տարբեր երկրներին ուղղված կոչը արձագանք գտավ Սիրիայում՝ ելնելով երկու երկրների բարեկամական կապերից ու փոխադարձ հարգանքից:

Իսրայելական ագրեսիա սիրիական զորքերի դեմ

Ապրիլի 16-ի վաղ առավոտյան իսրայելական օդուժը ռմբակոծել է Բեյրութից 40 կմ հեռու գտնվող սիրիական բանակի դիրքերը: Նախնական տվյալներով զոհվել են 3 եւ վիրավորվել 6 սիրիացի զինվորներ, խորտակվել են ռադարային եւ հրթիռային մեկական կայանքներ: Այս ագրեսիան, ի դեպ, տեղի ունեցավ այն բանից հետո, երբ ապրիլի 14-ին լիբանանյան «Հզբոլահը» հրթիռակոծեց իսրայելական մի տանկ՝ Շաբաայի ագարակների գրավյալ տարածքում, սպանվել էր 1 եւ վիրավորվել էին 2 իսրայելցի զինվորներ: Այս գրոհի առնչությամբ Իսրայելի պաշտպանության նախարար Բենիամին Բեն Ելեազարը սպառնացել էր Լիբանանին եւ Սիրիային՝ եթե չփորձեն զսպել «Հզբոլահին»:

Հասկանալի է, որ ապրիլի 15-ին Լիբանանի վարչապետ Ռաֆիկ Հարիրիին պաշտպանող «Ալ Մուսթակբալ» թերթը նույնպես դատապարտել էր «Հզբոլահի» նման գործողությունը՝ համարելով ժամանակավրեպ եւ լիբանանյան շահերին վնասող: Այնուհանդերձ, ապրիլի 16-ի առավոտյան Հարիրին Թել Ավիվին զգուշացրել է Լիբանանի հարավում իրադրությունը սրելու հետեւանքներից, միեւնույն ժամանակ սիրիական դիրքերի հարվածումը բնութագրել է իբրեւ վտանգավոր ագրեսիա Լիբանանի եւ Սիրիայի դեմ: Նշենք, որ լարվածությունը շարունակում է գերիշխել լիբանանա-իսրայելական սահմանին նույնիսկ այն բանից հետո, երբ 2000 թ. մայիսին Թել Ավիվը հեռացրեց իր զորքերը Լիբանանի գրավյալ գրեթե բոլոր հողերից: Խնդիրն այն է, որ Բեյրութը եւ Հարավային դիմադրությունը պահանջում են վերադարձնել նաեւ Շաբաայի տարածքը:

Ինչ վերաբերում է սիրիական դիրքերը հարվածելու ժամկետին, ապա դա պատահական չէր: Այն համընկնում է այդ աղմուկի գագաթնակետի հետ, որը վերջերս բարձրացվում է լիբանանյան արեւմտամետ որոշ ուժերի կողմից, որոնք պահանջում են 35 հազարանոց սիրիական զորքերի դուրսբերումը Լիբանանից: Ուշագրավ է, որ այդ աղմուկն ավելի սրվեց, երբ անցյալ փետրվարին Իսրայելի վարչապետ ընտրվեց աջ ծայրահեղական Արիել Շարոնը: Մինչդեռ Բեյրութն ու Դամասկոսը գտնում են, որ սիրիական զորքերի առկայությունը Լիբանանում ռազմավարական նշանակություն ունի երկու երկրների անվտանգության համար, քանի դեռ չեն ազատագրվել իրենց գրավյալ բոլոր հողերը:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՄՈՎՍԵՍՅԱՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

ԱՄՆ-ում հարգում են «գորշ գայլերի» առաջնորդ Ալփարսլան Թյուրքեշի հիշատակը

Ապրիլի 7-ին լրացավ «գորշ գայլերի» քաղաքական կազմակերպության՝ Ազգայնական շարժում կուսակցության հիմնադիր նախագահ Ալփարսլան Թյուրքեշի մահվան 4-րդ տարին: Հիշեցման կարգով նշենք, որ 4 տարի առաջ այդ նույն օրը Թյուրքեշին՝ Անկարայում հարսանեկան արարողությանը մասնակցելիս, բովանդակությունն առ այսօր անհայտ մի հեռագիր են հանձնել: Նա կարդալով հեռագիրը, միանգամից վատ է զգացել եւ հիվանդանոցի ճանապարհին մահացել է սրտի նոպայից: Այլ կերպ, նրա մահը բավականին առեղծվածային է, առ այսօր չեն դադարում դրա շուրջ ծավալվող բանավեճերը:

Համենայն դեպս, Թյուրքեշի մահվան տարելիցի առթիվ Անկարայում կազմակերպվեց հանդիսավոր արարողություն, «գորշ գայլերն» իրենց առաջնորդի, իսկ Ազգայնական շարժումն իր նախագահի հիշատակը հարգեցին նրա գերեզմանին այցելելով: Արարողությանը, ի թիվս կուսակցության բազմահազար անդամների, մասնակցեց նաեւ ղեկավարությունը՝ նրա ներկայիս նախագահ, փոխվարչապետ Դեւլեթ Բահչելիի գլխավորությամբ:

Սա, ինչ խոսք, տրամաբանական է: Հարցը, սակայն, սոսկ «Գորշ գայլերը» չեն, ոչ էլ Ազգայնական շարժում կուսակցությունը: Ինչպես այդ մասին ապրիլի 12-ի համարում վկայում է միաժամանակ Ադրբեջանում հրատարակվող թուրքական «Զաման» թերթը, Թյուրքեշի հիշատակը նաեւ Միացյալ Նահանգներում են հարգել: Ելնելով այն հանգամանքից, որ Թյուրքեշը միշտ սերտ հարաբերությունների մեջ է եղել ամերիկյան գաղտնի սպասարկությունների հետ՝ մատուցելով նրանց բազում ծառայություններ, նրա հիշատակի հարգումը ԱՄՆ-ում եթե ոչ տրամաբանական, ապա հասկանալի է դառնում: Թերեւս անհասկանալին 1993 թ. Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի Փարիզի «Carignon» հյուրանոցում կայացած հանդիպումն է Թյուրքեշի հետ: Քանի որ դա փակ, գաղտնի պայմաններում է անցել, ուրեմն այդ հանդիպումը շարունակում է մնալ առեղծվածային, ինչպես Թյուրքեշի առեղծվածային մահը:

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Դեպի ԵՄ տանող ուղին փշոտ է Թուրքիայի համար

Թուրքական բանտում մահացել է հերթական հացադուլավորը

Իզմիրի բանտում երկարատեւ հացադուլից մահացել է 41-ամյա Սեդաթ Գյուրսել Սմճաքը, որը բանտարկված էր ծայրահեղ ձախ մի խմբավորմանը անդամակցելու մեղադրանքով: Նա վերջին ամիսներին թուրքական բանտերում սկսված բողոքի հացադուլավորների 13-րդ զոհն է: Կիրակի օրն, ավելի վաղ, Ստամբուլում մահացել էր 19-ամյա մի կին, որն իր ընտանիքի անդամների հետ հացադուլ էր սկսել բանտարկյալների վիճակի բարելավմանն ուղղված համերաշխության շարժման շրջանակներում: Բանտերում զանգվածային հացադուլներ սկսվեցին անցյալ տարվա նոյեմբերին: Բանտարկյալներն այդ ծայրահեղ քայլին են դիմում բողոքելով ցուցաբերվող անմարդկային վերաբերմունքի եւ իրավունքների մեծական ոտնահարման դեմ: «Ֆիգարո» թերթը գրում է, որ չնայած զոհերի թվի աճին, կառավարությունը բնավ զիջումներ չի անում:

Հուսահատական վիճակում հայտնված բանտարկյալներն անցյալ դեկտեմբերին խռովություն կազմակերպեցին, որը դաժանորեն ճնշվեց ժանդարմների կողմից: Խռովարարներից շատերը դիմեցին ինքնահրկիզման: Այն ժամանակ զոհվեց 32 մարդ: Թուրքիայում մարդու իրավունքների մեծական ոտնահարումները եւ մասնավորապես իշխանությունների հակաքրդական գործողությունները Եվրամիության դժգոհությունն են հարուցում: Վերջին երկու տարիներին Թուրքիան ԵՄ թեկնածու է, բայց միությանն անդամակցելու համար, ըստ երեւույթին, ստիպված կլինի շատ երկար սպասել: Կառավարության մեջ եւ այլուր լայնորեն տարածված է կաշառակերությունը: Չնայած վարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթի լավատեսական պնդումներին, Ֆրանսպրես գործակալության թղթակիցը քիչ հավանական է համարում եռակուսակցական կոալիցիայի հետագա գոյատեւումը:

Քաղաքական ճգնաժամին գումարվում է տնտեսականը, եւ շաբաթ օրը տնտեսության նախարարի հայտարարած միջոցառումները դժվար թե մեղմեն բնակչության դժգոհությունը: Կառավարությունը նախատեսում է տնտեսական վերաշխուժացմանն ուղղված երկարատեւ աշխատանք: Եթե մարտին սղաճը կազմում էր 37,5 տոկոս, ապա այժմ հասել է 52,5 տոկոսի: Փետրվարից մինչեւ օրս թուրքական լիրան արժեզրկվել է 47 տոկոսով, եւ առայժմ ներկայացված չէ դրա փոխարժեքի վերականգնման որեւէ նախագիծ: Փորձագետները միակ դրական տեղաշարժը համարում են այն փաստը, որ ազգայնականները երկրի իշխանություններին համոզել են վերացնել սեփականաշնորհման վրա հաստատված արգելքը, ուղի հարթելով ֆինանսական միջոցների հայթայթման համար:

Պ. Ռ.

Կընդլայնվեն Թեհրան-Դելի կապերը

Ապրիլի 10-14-ը պաշտոնական այցով Իրանում էր գտնվում Հնդկաստանի վարչապետ Աթալ Բիհարի Վաջփային, որին ուղեկցում էին ԱԳ եւ առեւտրի ու արդյունաբերության նախարարները, արդյունաբերողներից եւ գործարարներից կազմված պատվիրակություն: Վաջփային հանդիպումներ է ունեցել Իրանի նախագահ Մոհամադ Խաթամիի եւ Իսլամական հեղափոխության առաջնորդ այաթոլլա Ալի Խամենեիի հետ: Այցի ընթացքում ստորագրվել են տնտեսական 6 համաձայնագրեր, նաեւ համատեղ հայտարարություն՝ Թեհրան-Դելի փոխհարաբերությունների զարգացման վերաբերյալ:

Հնդկաստանի վարչապետի այցը Իրան կողմերը խիստ կարեւորում են Թեհրան-Դելին տնտեսական եւ քաղաքական կապերի ընդլայնման տեսանկյունից: Իրանն արտաքին փոխառնչությունների զարգացման հարցում առանձնահատուկ տեղ է հատկացնում արեւելյան երկրներին, որտեղ բնավ էլ երկրորդական դերում չէ Հնդկաստանը: Տնտեսական բանակցություններում առաջնային էր Իրան-Հնդկաստան գազամուղի հարցը, որով ակնհայտորեն շահագրգիռ են երկուստեք: Քանզի գազի պաշարների քանակով աշխարհում երկրորդ հորիզոնականը զբաղեցնող Իրանը, փաստորեն, միջազգային շուկայից անմասն է, մինչդեռ շուրջ մեկ միլիարդ բնակչությամբ Հնդկաստանում, որը տնտեսական աճի բարձր տոկոսով միտված է համալրելու 21-րդ դարի արդյունաբերական հսկաների շարքերը, օր-օրի մեծանում է գազի պահանջարկը: Հիշյալ խնդրի շուրջ բանակցությունները երկու երկրների միջեւ սկսվել են գրեթե 10 տարի առաջ, սակայն առ այսօր շոշափելի արդյունք չի արձանագրվել եւ ամենայն հավանականությամբ թեհրանյան բանակցություններն էլ լուրջ ձեռքբերումներով չեն նշանավորվելու: Քանզի դեռեւս լուծված չեն Իրան-Հնդկաստան գազատարի ուղղության հարցը, այն կարելի է կառուցել Իրան-Պակիստան-Հնդկաստան ուղղությամբ, որով կարելի է միաժամանակ ապահովել նաեւ Պակիստանի պահանջարկը: Վերջինս այս տարբերակի նկատմամբ մեծապես շահագրգռություն է դրսեւորել՝ հավաստիացնելով, որ ապահովվելու է խողովակաշարի անվտանգությունը, նույնն է պնդում նաեւ Պակիստանի ռազմական վարչակարգի ղեկավար Փարվիզ Մուշառաֆը, ինչը պայմանավորված է խողովակաշարի ռազմավարական նշանակությամբ եւ տարեկան 400-700 միլիոն դոլար եկամտով: Սակայն Դելին հաշվի առնելով հնդկա-պակիստանյան փոխհարաբերություններում առկա տարաձայնությունները, դեմ է այդ տարբերակին թերեւս այն պատճառաբանությամբ, որ եթե իրավիճակը սրվի, ապա, անշուշտ, բացասաբար կանդրադառնա գազի մատակարարման վրա, իսկ բախումների դեպքում Իսլամաբադի հարձակումների թիրախ կդառնա գազատարը: Ուստի Հնդկաստանը գերադասում է գազատարը կառուցվի ծովի խորքով, որը զգալիորեն թանկ է առաջին տարբերակի համեմատությամբ:

Անդրադառնալով Վաջփայիի այցի քաղաքական նշանակությանը, հարկ է նշել, որ Թեհրանում քննարկվում էին ոչ միայն Իրան-Հնդկաստան դիվանագիտական առնչությունների զարգացման, այլեւ, ըստ իրազեկ աղբյուրների, համատեղ ռազմավարության մշակման, քաղաքական եւ աշխարհաքաղաքական խնդիրների կոորդինացման հարցեր: Այս համատեքստում առավել ընդգծված բնույթ է կրում աֆղանական հարցը, թերեւս դա է վկայում Իրանի ԱԳ նախարար Քամալ Խարազիի՝ Վաջփայիին դիմավորելու ժամանակ արած հայտարարությունը, թե աֆղանական հարցը երկկողմ բանակցությունների գլխավոր թեմաներից մեկն է լինելու: Նշենք, որ թալիբները ոչ միայն ի սկզբանե որդեգրեցին հակաիրանական քաղաքականություն, այլեւ հայտարարեցին, որ ողջ Աֆղանստանում իրենց իշխանությունը հաստատելուց հետո ազատագրելու են նաեւ Ջամուն եւ Քաշմիրը: Այս առնչությամբ հասկանալի է, որ Հնդկաստանի վարչապետն Իրանի խորհրդարանում (ապրիլի 11-ին) իր ելույթում խիստ քննադատելով թալիբներին, նրանց որակեց տարածաշրջանի կայունության համար լուրջ սպառնալիք, ինչը արժանացավ վերջիններիս բուռն հակազդեցությանը:

Թեեւ Թեհրանը մի շարք հանգամանքների բերումով արժեւորում է նաեւ Իրան-Պակիստան փոխհարաբերությունները, ուստի խիստ զգուշավորություն է դրսեւորում թե՛ Թեհրան-Դելի եւ թե՛ Թեհրան-Իսլամաբադ փոխհարաբերություններում, այնուհանդերձ աֆղանական հարցում համագործակցելու է Դելիի հետ: Ավելին, այդ հարցում հավանաբար կձեւավորվի Թեհրան-Դելի-Մոսկվա անուղղակի համագործակցություն, քանզի 2000 թ. հոկտեմբերին նախագահ Վլադիմիր Պուտինի հնդկաստանյան այցի ընթացքում կողմերի միջեւ պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել տեղեկատվության ոլորտում աֆղանական հարցում համագործակցելու շուրջ:

ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆ

Մշակույթ

Իր գործի նվիրյալը

Վարսիկ Գրիգորյանի ստեղծագործական աշխարհը

Մեր սերնդի մեջ դեռեւս քիչ չեն իրենց գործի նվիրյալները, որոնք գոնե մեզ համար տանելի են դարձնում «ցավից սայթաքած» մեր այսօրն ու կյանքը: Վարսիկ Գրիգորյանը նրանցից մեկն է, որ կես դարից մի քիչ ավելի իր հավատարմությունն է հաստատում ազգային թատերագիտությանը: Հիրավի, ազնվորեն, հանուն թատերական մշակույթի ապրած կյանք: Ծնվել է Արտաշատի Թազագյուղում: Ծնողները շրջանում ճանաչված, հարգված մարդիկ էին: Մայրը Սալմաստից գաղթած Ասլին էր, հայրը՝ մշեցի հազարափեշակ Գեւորգը: Ընտանիքում ութ երեխա էին, երեք եղբայր, չորս քույր: Իր օրագրի ինքնակենսագրական հատվածներում Վարսիկը երազանքով է հիշում իր սքանչելի, հեքիաթային մանկությունն ավանդապահ նահապետական բազմանդամ գերդաստանում, տեսակ-տեսակ անմահական մրգերի շարքերով այգին, գերդաստանի տոհմական վանեցի քավորին անհաշիվ հեքիաթների իմացությամբ. պատմելու արտասովոր ձիրքով: Առաջին հրապուրանքը՝ հեքիաթը տպավորվող, աչքաբաց աղջնակին մղում է գրաճանաչության, վեց տարին չլրացած դպրոց է գնում: «Ես պարտական եմ իմ առաջին ուսուցչուհուն՝ ընկեր Հռանուշին, որը մեզ դաս էր տալիս մինչեւ չորրորդ դասարանը: Նա էլ ինձ սովորեցրեց օրագիր ունենալ, որի շնորհիվ ես գրի եմ առել 1936 թ.-ից ինձ հետ կատարվածը», գրում է Վարսիկը:

Փայլուն ավարտելով միջնակարգ դպրոցը, նա ընդունվում է Երեւանի պետական համալսարանը՝ ընտրելով բանասերի մասնագիտությունը:

1944 թ. բացվում է Երեւանի թատերական ինստիտուտը երեք բաժանմունքով, որոնցից մեկը թատերագիտականն էր: Ավարտելով համալսարանի առաջին կուրսը, Վարսիկը տեղափոխվում է թատերական ինստիտուտ՝ սկզբում դերասանական բաժանմունք: Երազում էր կրկնել Մեծն Սիրանույշի սխրանքը, եթե բախտը բանի Համլետ խաղալ: Դպրոցական տարիներին անգիր էր արել Շեքսպիրի տեքստը եւ արտասանում էր այնտեղ կազմակերպված երեկույթներին: Սակայն ինստիտուտի հմուտ դասախոսների օգնությամբ կողմնորոշվելով, որ իր մեջ առավել ուժեղ է անալիտիկ հակումը, տեղափոխվում է թատերագիտականը: Իսկ այնտեղ հայտնվել էին համալսարանում ուսանածների եւ վառվռուն ու տաղանդավոր երիտասարդների մի սքանչելի փաղանգ, ինչպիսին էին Լուիզա Սամվելյանն ու Լեւոն Հախվերդյանը, Սուրեն Աղաբաբյանն ու Արծվի Հունանյանը, Այունց Սոնան ու Վեստունի Հակոբջանյանը, Գրիգոր Զարեյանն ու, անշուշտ, Վարսիկ Գրիգորյանը եւ էլի ուրիշներ: Դասընթացն ավարտելով, Վարսիկն աշխատանքի է անցնում ինստիտուտի թատերագիտական կաբինետում, մասնակցում է Երեւանում բացվող Հովհ. Թումանյանի տուն-թանգարանի հիմնադրման աշխատանքներին, իսկ թատրոնի հասարակայնությունը նրան սկսում է ճանաչել թատերական ինքնագործունեության ստուգատեսներից, հեռուստատեսային թատրոնին նվիրված հրապարակումներից, լույս ընծայած գրքերից, թատերական կյանքին նվիրված հոդվածներից եւ, անշուշտ, Վահրամ Փափազյանին վերաբերող բազմաթիվ լուսաբանումներից: Մի քիչ խենթավուն, միայն անմնացորդ նվիրումի մարդը կարող էր ավելի քան տասը տարի պրպտել անցյալ դարի մամուլը եւ բացարձակ արժեքներ կորզել այնտեղից: Այդպիսին էր նրա փափազյանական գործունեությունը, որ արխիվային նորահայտ նյութերի հրապարակումներով նոր գույն ու գիծ էր հաղորդում մեծ արտիստի անձին ու արվեստին:

Վարսիկ Գրիգորյանին ես հիշում եմ թատերական ինստիտուտի ուսանողական գիտական ընկերության նիստից, ուր նա կարդում էր ծանրակշիռ թեմայով զեկուցում «Կնոջ դերը եւ ընտանիքի պրոբլեմը Շիրվանզադեի դրամատուրգիայում»: Մարդը՝ հուզավառ, կարեկից, դյուրահաղորդ. ինչպիսին եղավ՝ այդպիսին մնաց, ու ես տեսա, թե նա ինչպիսի ինքնամոռացումով մեր ազգային ճակատագրի վերջին տասնամյակի ընթացքում ինքնարտահայտվեց ինչով կարող էր եւ գրչով, եւ անձնական մասնակցությամբ՝ շարունակ իրենը համարելով բոլորիս համակած հոգսն ու տագնապը, ոչ մի պահ չմոռանալով թատրոնը, շարունակ արծարծում էր թատրոնի ու դերասանի հարցն այն տարիների ամենապատկառելի «Հայաստան» թերթում: Նրա համար դրանք սրբություններ էին, որոնց նա տրվել էր անտրտունջ, եւ գիտե՞ն արդյոք, որ բոլոր հոնորարները նվիրում էր ազատամարտիկների, գթության ֆոնդերին:

Ես ուզում եմ հիշել նրա մասին մի առիթով դերասանի տանը, հանդիսավոր պայմաններում մեր թատերագիտության ավագանու, ակադեմիկոս Լեւոն Հախվերդյանի պերճախոս ելույթի մեկ միտքը միայն. «Ո՞ւմ մտքով կանցներ, որ բոլոր թատերագետները կչքանային եւ պատնեշի վրա կմնար միայն Վարսիկ Գրիգորյանը...»: Իրոք որ, անսպառ եռանդի տեր, թատերապաշտ Վարսիկ Գրիգորյանն այսօր հինգ մենագրության եւ ավելի քան հինգ հարյուր հոդվածների հեղինակ է, երկար տարիներ նվիրումով ու անաղմուկ նա իր գործն է անում՝ չակնկալելով կոչում ու պարգեւ, անում է ջերմ թրթիռով, վարակիչ հուզականությամբ, հմայիչ ու պատկերավոր լեզվով: Երկար տարիներ իր մնայուն հետքն է թողել մեր ինքնագործ եւ պրոֆեսիոնալ թատրոնների, նաեւ գործող թատերագիտության մարզում: Գ. Ղափանցյանին, Լ. Քալանթարին, նաեւ Ջիվիլեգովին, Գոյանին, Բոյաջիեւին, որոնք մի քանի ամսով Մոսկվայից էին գալիս, հետո քննություն վերցնում-գնում: Առաջին գծում ազգայինը՝ «Սունդուկյանը Սունդուկյանում», «Հայ դասականը Սունդուկյանում», հայ բեմականների դիմանկարներ՝ Մարուսյա Թամրազյան, Թաթուլ Դիլաքյան, Զավեն Տաշինցյան, «Հայ առաջին դերասանուհիները», «Հեռուստաթատրոնգործիչները». զբաղվել է նաեւ ինչպես հայ եւ ռուս մշակութային փոխառնչություններով՝ «Օստրովսկին հայ թատրոնում», նույնպես եւ այլ էթնիկ մշակույթի արծարծման «Անգլիական թատրոն» (Լ. Օլիվիե, Մեմորալ թատրոն, Օլդ-Վիկ թատրոն, Ջոն Գիլգուդ, Վիվյեն Լի, Բեռնարդ Շոու, Պատրիկ Քեմփբել) գործով:

Երկար տարիներ նա զբաղվում է հեռուստատեսային թատրոնի անցած ճանապարհով եւ նորամուտ այդ բնագավառն առաջին անգամ վերլուծում է գեղագիտական ու տեխնիկական շրջափուլերի մեջ՝ հընթացս փրկելով ոչ միայն եթեր գնացած ու կորած գանձեր, այլեւ մեր բեմարվեստի 40-ամյա ամենաբեղուն հատվածում՝ հայ ռեժիսորների, դերասանների, բեմանկարիչների ստեղծագործությունները: Նրա կատարած գործերն առանց երկմտելու կարելի է որակել ոչ միայն մշակութային, այլեւ ճանաչողական, պատմական արժեք ունեցող գործեր:

Վարսիկ Գրիգորյանը փայփայում է ազգային թատերգությանն առնչվող մի շարք երազանքներ:

Ի սրտե ցանկանք, որ ի կատար ածվեն նրա բարի երազանքները, մաղթենք նրան անսահման հավատ ու եռանդ եւ որ կարեւորն է՝ արեւշատություն:

ԹԱՄԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Այրվող մոմի լույսը

Բանաստեղծություն սիրող եւ կարդացող ընթերցողի համար սպասված են Սուսաննա Չոբանյանի բանաստեղծական ասելիքն ու երազների մեկնությունները, որոնք նա սիրում է ամփոփել մեկ գրքում՝ երբեք չերկնչելով դրանք համադրելու եզակիությունից: «Աստվերները գույներ չունեն» ինքնատիպ գիրքը ներկայանում է նրա անկեղծ, բանաստեղծական խոսքով, կանացի ներաշխարհին հատուկ նրբությամբ, պատկերավոր մտածողությամբ: Ճշգրիտ գիտությունների ներկայացուցիչ է Սուսաննան, սակայն իր էությամբ «պոետաշաղախով ստեղծված անհատականություն», որի աչքից չի վրիպում կյանքի եւ ոչ մի մանրամասն: Նրա երազների մեկնությունները եւս բանաստեղծական են: Գնահատող եւ քաջալերող խոսքեր շատ են գրվել ու ասվել, բայց հեղինակի համար բանկագին մասունք է դարձել Համո Սահյանի կարճառոտ կարծիքը, որ տպագրված է գրքի սկզբնամասում. «Սուսաննա Չոբանյանի բանաստեղծություններն ինձ ուրախացնում են նախ՝ ինքնատիպությամբ, որ հազվագյուտ է ժամանակակից երիտասարդության պոեզիայում... Ապա անմիջականությամբ, խաղաղ տոնով, ամենից շատ՝ անակնկալ գյուտերով...

Հրաշալի է»:

Սուսաննան համոզված է, որ իր բանաստեղծական ակունքները սնվում են երազներից, չնայած նա արձագանքում է կյանքի բոլոր իրական երեւույթներին, բնության հետ մնալով հավասարիմ զավակի դիրքերում եւ հասնելով իր փիլիսոփայական եզրահանգմանը. «Մոլորակն այս կվերանա, երբ բարությունը մահանա»: Աշնանային երազները, դեղին օրը, կեծ նոտան՝ երգվող երգի մեջ, հավերժության մեջ հայրենի եզերքն անեղծ տեսնելու մղումը, անվերջ մոլախոտերի ծլելուց հոգնած հողը, այս ամենը հուզում, մտահոգում, մտորելու տեղիք են տալիս բանաստեղծուհուն, եւ նա խորհում է, արտում իր օրը՝ մոմի պես այրվելով մինչեւ վերջ, դառնալով այդ այրվող մոմի ծուխն ընդամենը:

Սուսաննա Չոբանյանի բանաստեղծական առաջին գիրքը նույնպես համակցված էր երազների մեկնություններով, եւ դա ինչ-որ չափով անսովոր էր հնչում: Երկրորդ՝ «Աստվերները գույներ չունեն» գիրքը եկավ ասելու, որ բանաստեղծությունն ու երազը միահյուսված են իրար, եւ այն, ինչ տրված է ի վերուստ, պետք է պարզապես ընդունել: Եվ շնորհակալ լինել, որ այս դաժան աշխարհում կան սփոփող տողեր, կա պոեզիա, կան ինքնատիպ մտածողության ցոլքեր: Եվ իր անկեղծ, անմիջական, մարդամոտ խոսքով Սուսաննան զրույցի է բռնվում ընթերցողի հետ:

ԼՅՈՒԴՄԻԼԱ ՄԱՆՈՒՉԱՐՅԱՆ

1700

Մանուկների շուրթերով

Խանդավառություն էր Կենտրոնի թիվ 140 մսուր-մանկապարտեզում:

Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակին էր նվիրված մանկության մոլորակի տերերի տոնախմբությունը: Մանկապարտեզի տնօրեն Ֆլորա Մելքոնյանը հիանում էր նրանցով, գուցե եւ կյանքում առաջին ինքնուրույն մտքերով ու քայլերով:

Բեմադրվել էր «Հայոց աշխարհի փրկության դարձը» ներկայացումը: Բարի հեքիաթներով, երազային գույներով ու թրթիռներով ներշնչված մանուկներն այս անգամ դարձել էին պատմության վկան ու մասնակիցը: Պատմական կերպարները մարմնավորող մանուկները՝ Արմանն իր թագավորական խրոխտ խոսքով, Ալբերտն իր անկոտրում կամքով, Լիանան իր նազանքով, Աստղիկն իր հրեշտակային խաղով հիացրել էին հյուրերին:

Միջոցառման երկրորդ մասը՝ «Աշխարհի արարումը» նվիրված էր Արարչին եւ Նրա Որդուն:

Գեղեցիկ միջոցառումը կազմակերպել էին դաստիարակչուհի Ս. Համբարձումյանը եւ երաժշտական դաստիարակչուհի Գ. Վարդանյանը:

Մանկության այս մոլորակում հյուրընկալվել էին մանկագիր Սուրեն Մուրադյանը, բանասիրական գիտությունների դոկտոր Ավիկ Իսահակյանը, արձակագիր Հրաչյա Մաթեւոսյանը, կոմպոզիտոր Ա. Մնացականյանը, ինչպես նաեւ Կենտրոն համայնքի կրթության եւ մշակույթի աշխատակազմի ներկայացուցիչներն ու հայ առաքելական եկեղեցու ներկայացուցիչ Տ. Բարսեղ քահանան:

ԼՈՒՍԻՆԵ ՂԱԶԱՐՅԱՆ

Կատարվեց արցախցիների վաղեմի երազանքը

«Ազգի» ընթերցողներին տեղեկացրել էինք ԼՂՀ-ի մշակույթի օրերի մասին, որն իրականացվեց «Մեկ ազգ, մեկ մշակույթ» խորագրի ներքո: Երեկ, ուշ երեկոյան Հ. Պարոնյանի անվան երաժշտական կոմեդիայի պետական թատրոնում, Ռազմիկ Աբրահամյանի «Սուրբ Շուշանիկ» պիեսի ներկայացմամբ էլ ավարտվեց Ստեփանակերտի Վ. Փափազյանի անվան պետական դրամատիկական թատրոնի հյուրախաղը, հավաստելով, որ ոչ թե վերջն էր մշակույթի մեկ շաբաթի, այլ սկիզբը: 70 տարի կտրված մայր մշակույթից, այսօր արցախցին մայրենի բեմում է եւ անմոռանալի պահեր է պարգեւում: Մշակույթի շաբաթին մանրամասն կանդրադառնանք մեր թերթի հաջորդ համարներից մեկում:

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

ԱՍՏՂԵՐԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

«Բիթլզ», «Լեդ Զեփելին» եւ «Իգլզ». ի՞նչն է միավորում այս եռյակին

Պատասխանը շատ պարզ է: Այս 3 նշանավոր ռոք խմբերին միավորում է նրանց ձայնագրությունների նկատմամբ մարդկանց անսպառ եւ չմարող հետաքրքրությունը: Վաճառելով ավելի քան 10 միլիոն օրինակ՝ վերջերս «Իգլզի» «Լավագույն հիթեր» 2-րդ հավաքածու-ձայնասկավառակը ամերիկյան ձայնագրման ընկերության կողմից ստացավ Ադամանդյա մրցանակ: Սա խմբի 3-րդ ադամանդյա ալբոմն է «Հոթել Կալիֆոռնիայից» եւ «71-75 թթ. լավագույն հիթերից» հետո: Վերջինս համարվում է բոլոր ժամանակների ամենալավ վաճառվող ալբոմը (27 մլն օրինակ): Ընդհանուր առմամբ իր կարիերայի ընթացքում «Իգլզը» վաճառել է 83,5 մլն ձայնասկավառակ: Այս թվով «Իգլզը» զիջում է միայն «Բիթլզին» եւ «Լեդ Զեփելինին»՝ որպես խումբ, իսկ որպես կատարող նրանք սանդղակի հինգերորդ տեղում են, ինչը նույնպես շատ բարձր ցուցանիշ է: Ամփոփելով արդյունքները, վստահաբար կարելի է ասել, որ «Իգլզը» 20-րդ դարի ռոք երաժշտության առասպելներից մեկն է:

ԶԱՐԻՆԵ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

ԾԱՂՐԱՆԿԱՐԻՉԻ ԱՉՔԵՐՈՎ

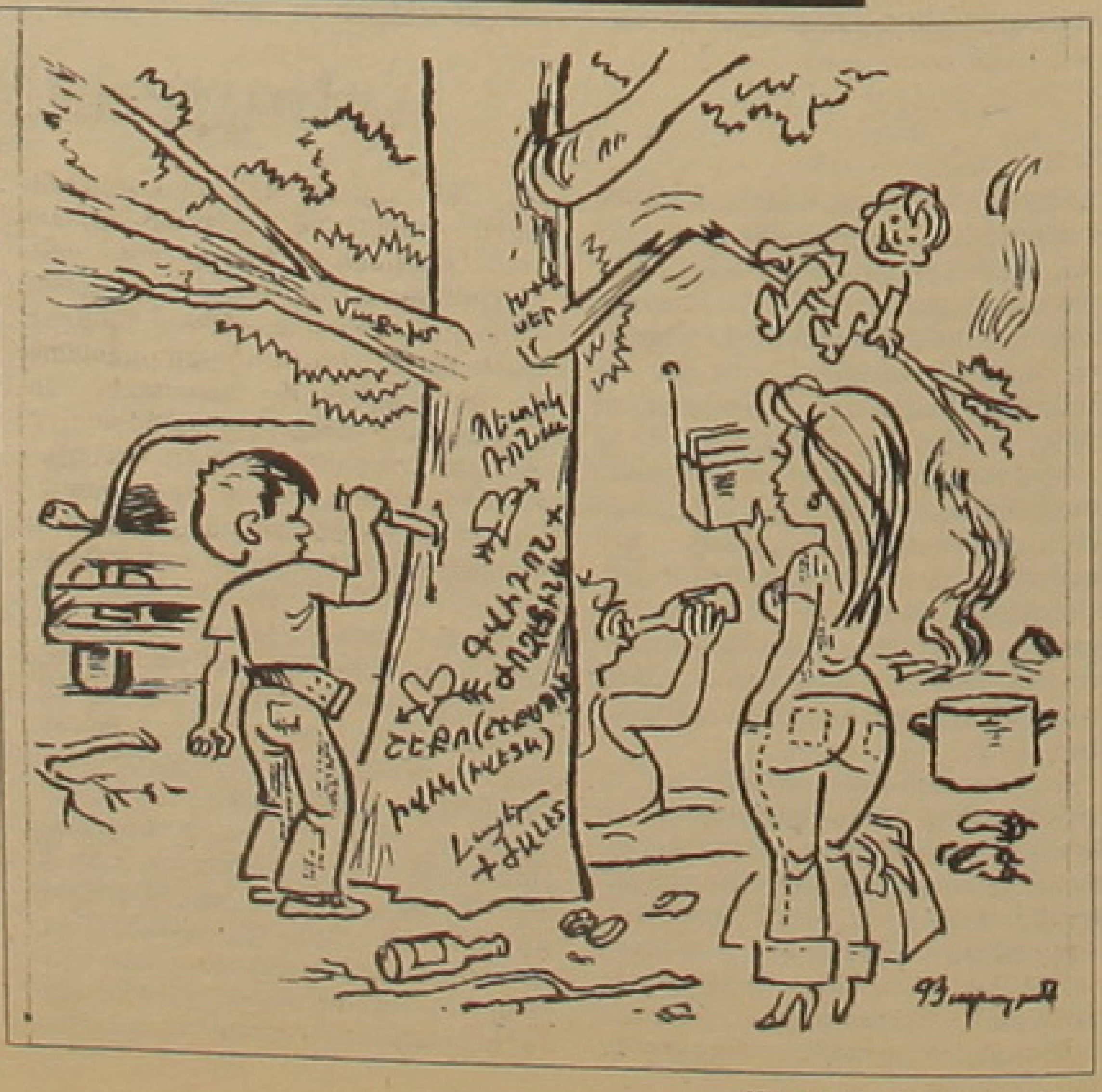

Միրո արձանագրություններ

ՖՈՒՏԲՈԼ

Խաղացանկ

Հայաստանի 2001 թ. առաջնության բարձրագույն խմբի մրցաշարի

Առաջին շրջան

1-ին տուր
17 ապրիլի (երեքշաբթի) ժ. 16:00

1. «Բանանց (Երեւան)-«Արաքս» (Երեւան)
2. «Կոտայք» (Աբովյան)-«Արարատ» (Երեւան)
3. «Լոռի» (Վանաձոր)-«Շիրակ» (Գյումրի)
4. «Դինամո-2000» (Երեւան)-«Միկա» (Աշտարակ)
5. «Ղարաբաղ» (Երեւան)-«Զվարթնոց» (Երեւան)
6. «Փյունիկ» (Երեւան)-«Կիլիկիա» (Երեւան)

22–23 ապրիլի (կիրակի-երկուշաբթի)
Հայաստանի գավաթի 1/4 եզրափակիչի առաջին խաղեր

27–28 ապրիլի (ուրբաթ-շաբաթ)
Հայաստանի գավաթի 1/4 եզրափակիչի պատասխան խաղեր

3–4 մայիսի (հինգշաբթի-ուրբաթ)
Հայաստանի գավաթի 1/2 եզրափակիչի առաջին խաղեր

2-րդ տուր
8 մայիսի (երեքշաբթի) ժ. 17:00

7. «Արարատ»-«Բանանց»
8. «Շիրակ»-«Կոտայք»
9. «Միկա»-«Լոռի»
10. «Զվարթնոց»-«Դինամո-2000»
11. «Կիլիկիա»-«Ղարաբաղ»
12. «Լեռնագործ»-«Փյունիկ»

12–13 մայիսի (շաբաթ-կիրակի)
Հայաստանի գավաթի 1/2 եզրափակիչի պատասխան խաղեր

3-րդ տուր
18 մայիսի (ուրբաթ) ժ. 18:00

13. «Արաքս» -«Արարատ»
14. «Բանանց» -«Շիրակ»
15. «Կոտայք» -«Միկա»
16. «Լոռի» -«Զվարթնոց»
17. «Դինամո-2000» -«Կիլիկիա»
18. «Ղարաբաղ» -«Լեռնագործ»

4-րդ տուր
23 մայիսի (չորեքշաբթի) ժ. 18:00

19. «Շիրակ»-«Արաքս»
20. «Միկա»-«Բանանց»
21. «Զվարթնոց»-«Կոտայք»
22. «Կիլիկիա»-«Լոռի»
23. «Լեռնագործ»-«Դինամո-2000»
24. «Փյունիկ»-«Ղարաբաղ»

27 մայիսի (կիրակի)
Հայաստանի գավաթի եզրափակիչ խաղ

2 հունիսի (շաբաթ)
2002 թ. աշխարհի առաջնության ընտրական խաղ Հայաստան-Բելառուս

6 հունիսի (չորեքշաբթի)
2002 թ. աշխարհի առաջնության ընտրական խաղ Հայաստան-Լեհաստան

5-րդ տուր
10 հունիսի (կիրակի) ժ. 18:00

25. «Արաքս»-«Միկա»
26. «Արարատ»-«Շիրակ»
27. «Բանանց»-«Զվարթնոց»
28. «Լոռի»-«Լեռնագործ»
29. «Դինամո-2000»-«Փյունիկ»

11 հունիսի (երկուշաբթի) ժ. 18:00

30. «Կոտայք»-«Կիլիկիա»

6-րդ տուր
16 հունիսի (շաբաթ) ժ. 18:00

31. «Զվարթնոց»-«Արաքս»
32. «Միկա»-«Արարատ»
33. «Կիլիկիա»-«Բանանց»
34. «Լեռնագործ»-«Կոտայք»
35. «Փյունիկ»-«Լոռի»

17 հունիսի (կիրակի) ժ. 18:00

36. «Ղարաբաղ»-«Դինամո-2000»

7-րդ տուր
23 հունիսի (շաբաթ) ժ. 18:00

37. «Արաքս»-«Կիլիկիա»
38. «Շիրակ»-«Միկա»
39. «Բանանց»-«Լեռնագործ»
40. «Կոտայք»-«Փյունիկ»
41. «Լոռի»-«Ղարաբաղ»

24 հունիսի (կիրակի) ժ. 18:00

42. «Արարատ»-«Զվարթնոց»

8-րդ տուր
30 հունիսի (շաբաթ) ժ. 18:00

43. «Լեռնագործ»-«Արաքս»
44. «Կիլիկիա»-«Արարատ»
45. «Զվարթնոց»-«Շիրակ»
46. «Փյունիկ»-«Բանանց»
47. «Ղարաբաղ»-«Կոտայք»
48. «Դինամո-2000»-«Լոռի»

9-րդ տուր
5 հուլիսի (հինգշաբթի) ժ. 19:00

49. «Արաքս»-«Փյունիկ»

7 հուլիսի (շաբաթ) ժ. 19:00

50. «Արարատ»-«Լեռնագործ»
51. «Շիրակ»-«Կիլիկիա»
52. «Միկա»-«Զվարթնոց»
53. «Բանանց»-«Ղարաբաղ»

8 հուլիսի (կիրակի) ժ. 19:00

54. «Կոտայք»-«Դինամո-2000»

11 հուլիսի (չորեքշաբթի)
ՈՒԵՖԱ-ի Չեմպիոնների լիգայի նախնական փուլի խաղեր

10-րդ տուր
14 հուլիսի (շաբաթ) ժ. 19:00

55. «Փյունիկ»-«Արարատ»
56. «Լեռնագործ»-«Շիրակ»
57. «Կիլիկիա»-«Միկա»
58. «Դինամո-2000»-«Բանանց»
590. «Լոռի»-«Կոտայք»

15 հուլիսի (կիրակի) ժ. 19:00

60. «Ղարաբաղ»-«Արաքս»

18 հուլիսի (չորեքշաբթի)
ՈՒԵՖԱ-ի Չեմպիոնների լիգայի նախնական փուլի խաղեր

11-րդ տուր
22 հուլիսի (կիրակի) ժ. 19:00

61. «Արաքս»-«Դինամո-2000»
62. «Արարատ»-«Ղարաբաղ»
63. «Շիրակ»-«Փյունիկ»
64. «Միկա»-«Լեռնագործ»
65. «Զվարթնոց»-«Կիլիկիա»
66. «Բանանց»-«Լոռի»

25 հուլիսի (չորեքշաբթի)
ՈՒԵՖԱ-ի Չեմպիոնների լիգայի նախնական փուլի խաղեր

12-րդ տուր
28 հուլիսի (շաբաթ) ժ. 19:00

67. «Լեռնագործ»-«Զվարթնոց»

29 հուլիսի (կիրակի)

68. «Լոռի»-«Արաքս»
69. «Դինամո-2000»-«Արարատ»
70. «Ղարաբաղ»-«Շիրակ»
71. «Փյունիկ»-«Միկա»
72. «Կոտայք»-«Բանանց»

1 օգոստոսի (չորեքշաբթի)
ՈՒԵՖԱ-ի Չեմպիոնների լիգայի նախնական փուլի խաղեր

13-րդ տուր
3 օգոստոսի (ուրբաթ) ժ. 19:00

73. «Արարատ»-«Լոռի»

4 օգոստոսի (շաբաթ) ժ. 19:00

74. «Արաքս» -«Կոտայք»
75. «Շիրակ»-«Դինամո-2000»
76. «Միկա»-«Ղարաբաղ»
77. «Զվարթնոց»-«Փյունիկ»
78. «Կիլիկիա»-«Լեռնագործ»

7–8 օգոստոսի (երեքշաբթի-չորեքշաբթի)
ՈՒԵՖԱ-ի Չեմպիոնների լիգայի նախնական փուլի խաղեր

9 օգոստոսի (հինգշաբթի)
ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկության նախնական փուլի խաղեր

15–16 օգոստոսի (չորեքշաբթի-հինգշաբթի)
պահեստային օրեր

21–22 օգոստոսի (երեքշաբթի-չորեքշաբթի)
ՈՒԵՖԱ-ի Չեմպիոնների լիգայի նախնական փուլի խաղեր

23 օգոստոսի (հինգշաբթի)
ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկության նախնական փուլի խաղեր

26–27 օգոստոսի (կիրակի-երկուշաբթի)
պահեստային օրեր

1 սեպտեմբերի (շաբաթ)
2002 թ. աշխարհի առաջնության ընտրական խաղ Ուելս-Հայաստան

5 սեպտեմբերի (չորեքշաբթի)
2002 թ. աշխարհի առաջնության ընտրական խաղ Ուկրաինա-Հայաստան

Կանցկացվեն պատասխան հանդիպումները

Այսօր ու վաղը ֆուտբոլի Չեմպիոնների լիգայի քառորդ եզրափակիչ փուլի մասնակիցները կանցկացնեն պատասխան խաղերը:

Այսօր կշարունակվի իսպանա-անգլիական հակամարտությունը. կմրցեն «Վալենսիա»-«Արսենալ», «Դեպորտիվո»-«Լիդս յունայթեդ» զույգերը: Համառ պայքար է ակնկալվում առաջին հանդիպման ժամանակ, քանի որ Լոնդոնում կայացած խաղն ավարտվել է դաշտի տերերի՝ «Արսենալի» ֆուտբոլիստների նվազագույն հաշվով (2-1) հաղթանակով: Մյուս զույգում թերեւս ամեն ինչ պարզ է, քանի որ «Դեպորտիվոն» առաջին խաղում պարտվել է 0-3 հաշվով:

Վաղը մրցապայքար կմտնեն «Բավարիա» (Գերմանիա)-«Մանչեսթր յունայթեդ» (Անգլիա) եւ «Ռեալ» (Իսպանիա)-«Գալաթասարայ» (Թուրքիա) զույգերը: Հիշեցնենք, որ նրանց առաջին խաղերն ավարտվել են «Բավարիայի» (1-0) եւ «Գալաթասարայի» (3-2) հաղթանակներով:

Հինգշաբթի օրը՝ ապրիլի 19-ին, կանցկացվեն ՈՒԵՖԱ-ի գավաթի խաղարկության կիսաեզրափակիչ փուլի պատասխան հանդիպումները: Կմրցեն «Լիվերպուլ» (Անգլիա)-«Բարսելոնա» (Իսպանիա) եւ «Կայզերսլաուտերն» (Գերմանիա)-«Ալավես» (Իսպանիա) զույգերը: Հավանաբար, վերջինս կարող է իրեն հանգիստ զգալ, քանի որ առաջին խաղում հաղթել է 5-1 հաշվով: «Լիվերպուլ»-«Բարսելոնա» զույգում եզրափակիչի մասնակիցը կորոշվի հենց այս խաղում, քանի որ առաջինն ավարտվել է 0-0 հաշվով:

ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶՈՒԹՅՈՒՆ

Վարպետությունն աճել է

Ավարտվեց Հայաստանի առաջնությունը, որտեղ մասնակիցները մրցեցին առանձին գործիքների վրա կատարած վարժություններում:

Առաջնությունը ցույց տվեց, որ մեր մարմնամարզիկների վարպետությունը վերջին շրջանում աճել է: Հատկապես համառ պայքար ծավալեց տղամարդկանց մրցումներում, եւ դա էր պատճառը, որ վեց մրցաձեւերից չորսում պատվո պատվանդանի վերին աստիճանին միանգամից երկու մասնակիցներ բարձրացան: Ներկայացնենք հանրապետության չեմպիոններին ըստ գործիքների. ազատ վարժություններ՝ Վահագն Ստեփանյան եւ Սուրեն Համբարձումյան, նժույգաքափեր՝ Արտյոմ Ավետյան եւ Գուրգեն Սիրեկանյան, օղակներ՝ Աշոտ Գասպարյան, հենացատկեր՝ Արտյոմ Ավետյան, զուգափայտեր՝ Վահագն Ստեփանյան եւ Սուրեն Համբարձումյան, պտտաձող՝ Հարություն Մերդինյան եւ Գուրգեն Սիրեկանյան:

Կանանց առաջնությունում ազատ վարժությունների կատարումից հետո երեք մարմնամարզուհիներ՝ Անի Աղաբալյանը, Հասմիկ Մանասյանը եւ Գայանե Փաշայանը, վաստակեցին հավասար միավորներ եւ հաղթող ճանաչվեցին: Անի Աղաբալյանը հանրապետության չեմպիոնուհի դարձավ նաեւ զուգափայտերի ու հավասարակշռության գերանի վրա կատարած վարժություններում: Հենացատկերում իր երկրորդ չեմպիոնական կոչումը նվաճեց Հասմիկ Մանասյանը:

Առաջին չեմպիոնները

Ծանրամարտի մրցումներով մեկնարկեցին «Սեւան» մարզական ընկերության պատանեկան 3-րդ խաղերը: Նշենք, որ նրանց ծրագրում ընդգրկված են 10 մարզաձեւեր՝ աթլետիկա, բասկետբոլ, վոլեյբոլ, ֆուտբոլ, բռնցքամարտ, ազատ ոճի ըմբշամարտ, հունահռոմեական ոճի ըմբշամարտ, սամբո, ձյուդո, ծանրամարտ:

Այս մարզաձեւի մրցումներն անցկացվեցին մեր փառաբանված ծանրորդի՝ Յուրի Սարգսյանի հարազատ Սամաղար գյուղում, նրա անունը կրող մարզադպրոցում: Մրցահարթակ ելան հանրապետության 9 մարզերի 88 մարզիկներ ու մարզուհիներ:

Պատանիների մրցումներում առավել հաջող հանդես եկան Արարատի ու Շիրակի մարզի ներկայացուցիչները, որոնք երկուական չեմպիոններ ունեցան: Մեկական անգամ հաղթող դարձան Կոտայքի, Արմավիրի եւ Գեղարքունիքի մարզերի ծանրորդները:

Աղջիկների միապայքարն ընթացավ Կոտայքի մարզի ներկայացուցիչների բացահայտ առավելությամբ: Մարզիչ Սարմեն Եսայանի սանուհիները հաղթեցին բոլոր չորս քաշային կարգերում:

Մրցումների ժամանակ Սամաղարում տեղի ունեցավ մեր երկու դյուցազունների՝ Եվրոպայի կրկնակի չեմպիոն Աշոտ Դանիելյանի եւ Սիդնեյի օլիմպիական խաղերի բրոնզե մեդալակիր Արսեն Մելիքյանի մեծարման արարողությունը:

Բաժինը վարում է
ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց
1. Բյուրական: 2. Տկեր: 3. Չնարուք: 4. Բնական: 5. Չբեր: 6. Վիբրատոր: 9. Առակ: 10. Սարաքու: 12. Քուռա: 17. Իբարուրի: 18. Հորովել: 19. Կանթեղա: 21. «Կոլոկոլ»: 25. Աբական: 26. Ճկասուտեր: 28. Տիբերիոս: 30. Ցենտ: 32. Աներ: 33. Միավոր: 34. Կանտոն: 39. Աղան: 41. Գաբո:

Հորիզոնական
7. Այրիվանք: 8. «Անարգասիս»: 9. Արափ: 11. Կիրք: 13. Ժայռ: 14. Ուկրաինա: 15. Ուլար: 16. Քանկիր: 20. Սկաւոլ: 22. Մոնբլան: 23. Գրաչով: 24. Եբենոս: 27. Սելբուռն: 29. Ակացիա: 31. Ալանին: 35. Քսան: 36. Իսպանիա: 37. Եզեր: 38. Տարա: 40. Նեգր: 42. Նեկրասով: 43. Գոբաչով:

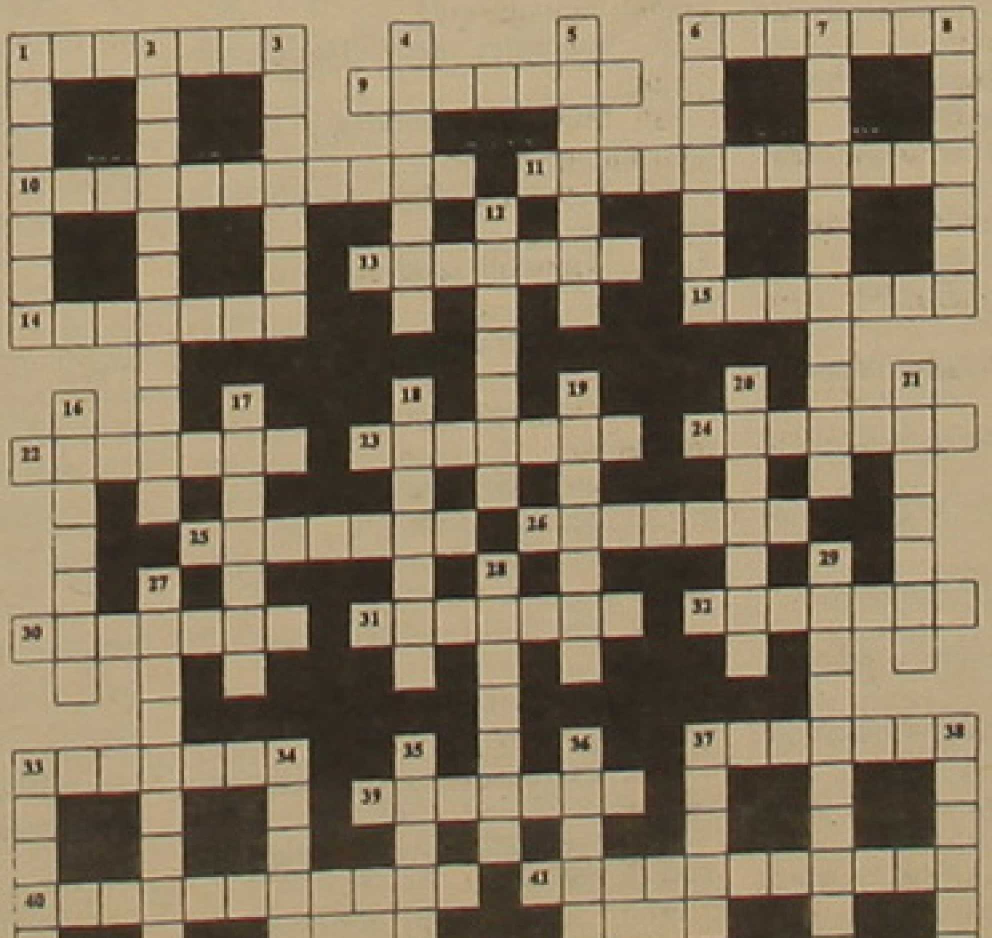

ԽԱՉԲԱՌ

Ուղղահայաց
1. Հռոմում, Եգիպտոսում, Ասորիքում, Հայաստանում տարածում գտած գնոստիկյան կրոնա-փիլիսոփայական ուսմունքի վարդապետը (II դ.) 2. Հավաժածու ունեցող մարդ: 3. Կայսրություն, միապետություն, ...: 4. Կարճ, զվարճալի պատմվածք: 5. Ռուսական ուղղափառ եկեղեցու ուսմունքից շեղված մի աղանդի կողմնակից: 6. Հերոս «Պատվի համար» դրամայում: 7. Քիմիական ռեակցիան արագացնող կամ դանդաղեցնող նյութ: 8. ՀՍՍՀ վաստակավոր նկարիչ: 12. Աստղածաղկազգիների ընտանիքի ծաղիկ: 16. Գույք, ինչք, հարստություն: 17. Վենեսուելայի մայրաքաղաքը: 18. Լեռնագագաթ Սասունի լեռներում: 19. Վերջերս ռազմանավ: 20. Այն տեղը, որտեղ մշակվում է հացահատիկը: 21. Անողնաշարավոր կենդանիներից ոմանց շարժական ելուստը: 27. Աշխարհահռչակ թավջութակահար: 28. Խաչածաղկավորների ընտանիքի բույս: 29. Այն իրը, որի մեջ ամփոփվում են մահացածի մասունքները: 33. Տղամարդու անուն: 34. Վերածննդի դարաշրջանի իտալացի ճարտարապետների եւ քանդակագործների ընտանիք: 35. Ռուսական էստրադայի աստղ: 36. Ֆրանսիացի կոմպոզիտոր, «Բեատրիչե եւ Բենեդիկտ» օպերայի հեղինակը: 37. Ծաղիկ, որը մաս է կազմում գալենյան «ոսկե» դեղամիջոցների ցանկում: 38. Որեւէ բանից ավելացած մասը:

Հորիզոնական
1. Արեգակնային համակարգի մոլորակ: 6. Անապատ Չիլիում: 9. Ռուս ավիակոնստրուկտոր: 10. Գիտության բաժին, որն ուսումնասիրում է հասարակական, կենսաբանական, տեխնիկական բարդ համակարգերում ինֆորմացիայի կուտակումը, մշակումը, հաղորդումը եւ այն կառավարող օրենքները: 11. Ֆրանսիացի բժիշկ, մեծ պայծառատես: 13. Սա ճաշի մաս է կազմում: 14. Երկիր Հարավային Աֆրիկայում, Ատլանտյան օվկիանոսի ափին: 15. Հայկական ազգանուն: 22. Ճորջ Ռուսթավելու «Ընձենավոր» պոեմի գլխավոր հերոսուհին: 23. Բուլղարական այս քաղաքում ամեն տարի անցկացվում են կատակի եւ ծիծաղի օրեր: 24. Ոգելից խմիչք: 25. Հին հոգեւոր երգ: 26. Այս թագուհու պալատի առջեւ էին գտնվում իր աշխարհահռչակ կախովի պարտեզները: 30. Ֆ. Դովլաթյանի «Արթնացած երկար» կինոնկարի գլխավոր հերոսը: 31. Շիրվանզադեի «Քաոս» վեպի հերոսուհիներից: 32. Խաչածաղկավորների ընտանիքի յուղատու մոլախոտ: 33. Հայ տղամարդու անուն: 37. Հոլանդացի մատերիալիստ փիլիսոփա: 39. Նավի հատված: 40. Հիպոֆիզի գործունեության խանգարումից առաջացած հիվանդություն: 41. Ալկոհոլագար, ...: 42. Հռոմեական զորավար, քաղ. գործիչ, մասնակցել է Սպարտակի ապստամբության ճնշմանը: 43. Իտալացի կինոռեժիսոր «Ամուսնություն իտալական ձեւով»: 44. Չեխական դասական երաժշտության եւ ազգային սիմֆոնիայի հիմնադիրներից:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

«Ազգ»-ի բացառիկ սերիր` նվիրված Օհան Դուրյանին

Նա նկարում է երաժշտությունը

Օհան Դուրյանը հայ եւ համաշխարհային բեմերում նվագավարական իր ծավալուն գործունեությունն իրականացրել է` ղեկավարելով համուր ճանաչում ունեցող հետեւյալ նվագախմբերը.

Մի պահ կանգ առնենք

Հարափոփոխ ժամանակներում հազարավոր ազգեր ու ժողովուրդներ են հեռացել պատմության էջերից: Եվ եթե մնացել են, ապա միայն այն ազգերն ու ժողովուրդները, ովքեր մշակութային արժեքներ են պահպանել, դողացել ամեն տաճարի ու վանքի, ամեն տաղի ու խաղիկի, ամեն մեկի համար, ով իսկական, ճշմարիտ, մնայուն արվեստ է ստեղծել: Այդպես ենք եղել մենք հայերս: Ու այդպես ենք պահպանվել, այլապես հազարավոր ցեղերի նման մենք էլ այսօր չէինք լինի:

Ստիպված ենք այս պարզ ճշմարտությունը կրկնել, քանզի վտանգի առջեւ ենք: Վերջին ժամանակներս մենք այնպիսի ոգեւորությամբ ենք փորձում Օհան Դուրյանի հարցը լուծել, ասես դա պատիվ է բերելու մեզ: Ոչ: Մի պահ կանգ առնենք, զսպենք մեր հույզերը եւ փորձենք ինքներս մեզ տեսնել 10, 15, 20 տարի հետո: Չե՞նք ամաչելու:

Ինչո՞ւ ենք ղեկավարվում անզուսպ կրքերով, ինչո՞ւ ենք ցանկանում պատմության մեջ մնալ որպես Օհան Դուրյանի դեմ ամեն դուռ ու լուսամուտ փակող: Արդարամիտ լինենք. Օհան Դուրյանի նման երաժիշտները շարք կանգնած չեն սպասում: Որեւէ պաշտոնում` անշուշտ, բացառիկ ու անփոխարինելի չէ Օհան Դուրյանը, Բայց բացառիկ է նրա արվեստը:

Այսօր առանձին անհատի, մեկ մարդու ճակատագիր չի որոշվում: Մենք ինքներս մեր մասին ենք խոսում խոսելով Օհան Դուրյանի մասին: Փորձենք չարությամբ չխոսել, փորձենք հեռու մնալ վաղը դատապարտվելուց: Փորձենք սիրել իրար: Բարեկամներ, Օհան Դուրյանի ճակատագիրը որոշող հայրենակիցներ, փորձենք սխալ քայլ չանել, որպեսզի վաղը, մյուս օրը չամաչենք մեր այսօրվա արածից:

Մի պահ սթափ մտածենք:

Օհան Դուրյանի մասին վերջին ժամանակներս այնքան շատ խոսքեր հնչեցին, որ ստիպված ենք որոշ բաներ հիշեցնել մաեստրոյի մասին: Ստիպված ենք հիշեցնել, քանզի մոռացությունը վաղվա անարգանքից փրկվելու հարգելի պատճառ չի կարող լինել: Անձնական համակրանքը չէ միայն, որ այս դեպքում խոսում է: Այս են ասում անցած տարիներն ու տասնամյակները: Հատուկենտ քաղվածքներ ենք արել համաշխարհային մամուլից: Շատ ավելին կարելի էր ներկայացնել: Խոսում են նաեւ հայ մշակույթի ապագայով մտահոգ մարդիկ` երաժիշտներ, գրողներ, արվեստաբաններ: Խոսում է նաեւ բժիշկ Վահան Վարդապետյանը, մարդ, որը երկար տարիներ եղել է մաեստրոյի կողքին, գիտի նրան: Ականջալուր լինենք նրանց:

Սթափության կոչ ենք անում:

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

1. Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
2. Հայաստանի օպերային պետական սիմֆոնիկ նվագախումբ
3. Հայաստանի ռադիոյի եւ հեռուստատեսության սիմֆոնիկ նվագախումբ
4. Մոսկվայի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
5. Մոսկվայի պետական 1-ին սիմֆոնիկ նվագախումբ
6. Մոսկվայի պետական 2-րդ սիմֆոնիկ նվագախումբ
7. ՍՍՀՄ զինված ուժերի սիմֆոնիկ նվագախումբ
8. Համամիութենական ռադիոյի սիմֆոնիկ նվագախումբ
9. Լենինգրադի ֆիլհարմոնիկ 1-ին նվագախումբ
10. Լենինգրադի ֆիլհարմոնիկ 2-րդ նվագախումբ
11. Լիտվայի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
12. Լատվիայի ռադիոյի սիմֆոնիկ նվագախումբ
13. Էստոնիայի ռադիոյի սիմֆոնիկ նվագախումբ
14. Բելոռուսիայի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
15. Կիսլովոդսկի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
16. Վրաստանի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
17. Վրաստանի ռադիոհեռուստատեսության սիմֆոնիկ նվագախումբ
18. Ադրբեջանի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
19. Դոնեցկի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
20. Ուկրաինայի ազգային սիմֆոնիկ նվագախումբ
21. Կիեւի ուկրաինական ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
22. Սվերդլովսկի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
23. Տաշքենդի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
24. Վարշավայի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
25. Կատովիցեի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
26. Կատովիցեի ռադիոյի սիմֆոնիկ նվագախումբ
27. Բիդգոշի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
28. Լոձի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
29. Կրակովի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
30. Վրոցլավի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
31. Պոզնանի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
32. Սոֆիայի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
33. Բուդապեշտի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
34. Բուդապեշտի «Պոստաս սիմֆոնիկուս զենեկար» նվագախումբ
35. Պրահայի սիմֆոնիկ նվագախումբ
36. Չեխոսլովակիայի ռադիոյի սիմֆոնիկ նվագախումբ
37. Բրատիսլավայի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
38. Բրատիսլավայի ռադիոյի սիմֆոնիկ նվագախումբ
39. Բռնոյի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
40. Օստրավայի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
41. Կարլովի Վարիի սիմֆոնիկ նվագախումբ
42. Բելգրադի ռադիոյի սիմֆոնիկ նվագախումբ
43. Լյուբլիանայի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
44. Բրաշովի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ

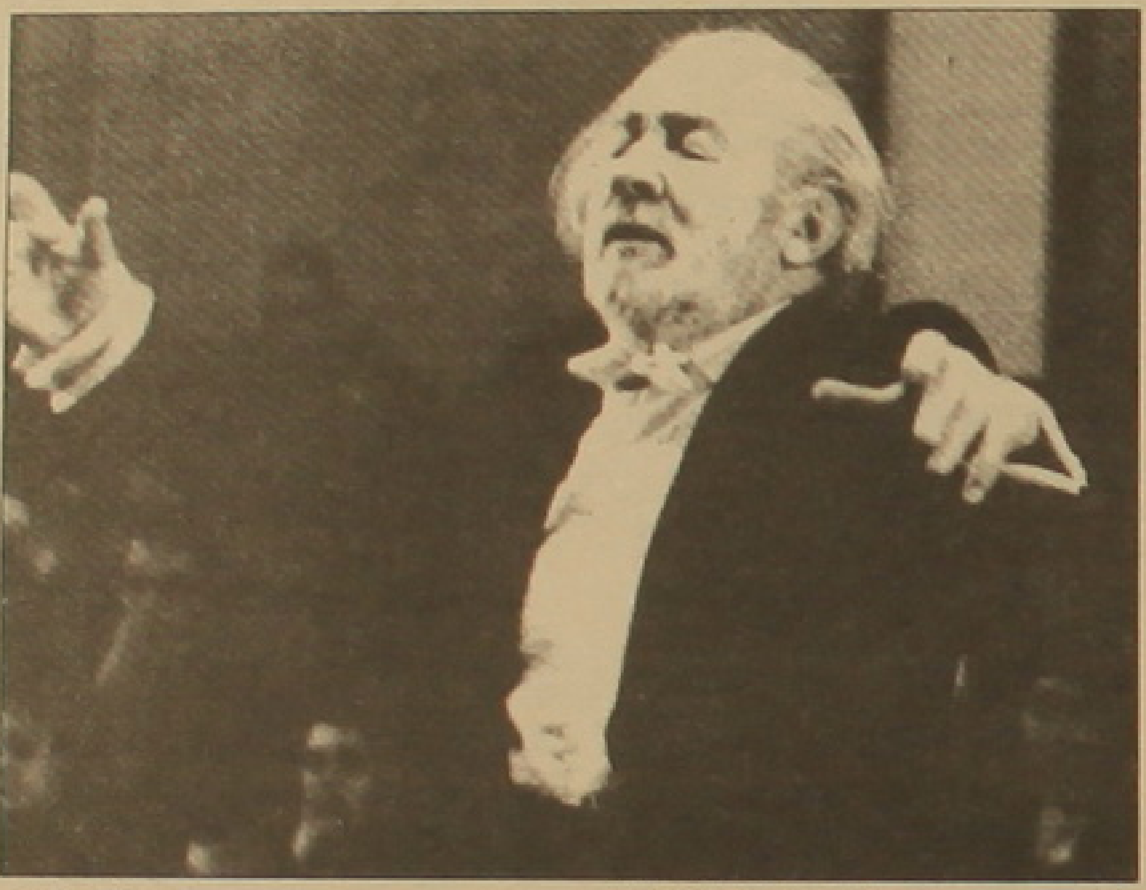

45. Արադի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
46. Ռումինիայի կինոյի սիմֆոնիկ նվագախումբ
47. Տեմիշոարայի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
48. Բեռլինի «Կոմիշե» օպերայի սիմֆոնիկ նվագախումբ
49. Բեռլինի օպերային սիմֆոնիկ նվագախումբ
50. Բեռլինի ռադիոյի սիմֆոնիկ նվագախումբ
51. Լայպցիգի «Գեւանդհաուզ» նվագախումբ
52. Լայպցիգի ռադիոյի սիմֆոնիկ նվագախումբ
53. Դրեզդենի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
54. Դրեզդենի «Շտաատսկապելլե» նվագախումբ
55. Հալլեի սիմֆոնիկ նվագախումբ
56. Քեմնիցի սիմֆոնիկ նվագախումբ
57. Քոտբուսի սիմֆոնիկ նվագախումբ
58. Երուսաղեմի ռադիոյի սիմֆոնիկ նվագախումբ
59. Փարիզի «Կոլոն» նվագախումբ
60. Փարիզի «Բադլու» նվագախումբ
61. Փարիզի «Լա Մուզո» նվագախումբ
62. Ֆրանսիայի ռադիոհեռուստատեսության սիմֆոնիկ նվագախումբ
63. Փարիզի «Նասիոնալ իլ դը Ֆրանս» նվագախումբ
64. Ֆրանսիայի «Նյուվել օրկեստր ֆիլհարմոնիկ» նվագախումբ
65. Մոնտե Կառլոյի ազգային սիմֆոնիկ նվագախումբ
66. Նիսի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
67. Մարսելի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
68. Բորդոյի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
69. Ավինյոնի օպերային սիմֆոնիկ նվագախումբ
70. Լիոնի ազգային կոնսերվատորիայի նվագախումբ
71. Վիեննայի «Տոնկյունստլեր» նվագախումբ
72. Վիեննայի ազգային սիմֆոնիկ նվագախումբ
73. Վիեննայի ռադիոսիմֆոնիկ նվագախումբ
74. Վիեննայի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
75. Ինսբրուկի սիմֆոնիկ նվագախումբ
76. Մյունխենի Բավարյան ռադիոսիմֆոնիկ նվագախումբ
77. Համբուրգի ռադիոսիմֆոնիկ նվագախումբ
78. Դյուսելդորֆի սիմֆոնիկ նվագախումբ
79. Մարլի «Ֆիլհարմոնիկա Հունգարիա» նվագախումբ
80. Դեսաուի նահանգային սիմֆոնիկ նվագախումբ
81. «Ռեկլինգհաուզեն սիմֆոնիկեր» նվագախումբ
82. Հերֆորդի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
83. «Մյունխենգլադբախ Նիդեռռայնիշե սիմֆոնիկեր» նվագախումբ
84. Գոբլենցի Հռենոսյան ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
85. «Լյուդվիգսհաաֆեն Պֆալցիշե ֆիլհարմոնիկ» նվագախումբ
86. Շտուտգարդտի Վյուրթեմբերգյան նվագախումբ
87. Ֆրայբուրգի սիմֆոնիկ նվագախումբ
88. Բեռլինի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
89. Հռոմի «Օրկեստրա դե լա Ակադեմիա» նվագախումբ
90. Հռոմի ռադիոհեռուստատեսային սիմֆոնիկ նվագախումբ
91. Հռոմի ռադիոհեռուստատեսության սիմֆոնիկ նվագախումբ
92. Միլանի ռադիոհեռուստատեսության սիմֆոնիկ նվագախումբ
93. Վերոնայի «Դե Լենտե Լիրիկա Արենա» նվագախումբ
94. Պալերմոյի Սիցիլիական սիմֆոնիկ նվագախումբ
95. Կալյարիի սիմֆոնիկ նվագախումբ
96. Ջենովայի օպերային սիմֆոնիկ նվագախումբ
97. Բրյուսելի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
98. Բրյուսելի սիմֆոնիկ նվագախումբ
99. Բրյուսելի ռադիոյի կամերային նվագախումբ
100. Հալեմի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ
101. Լյուքսեմբուրգի ռադիոյի սիմֆոնիկ նվագախումբ
102. Ստամբուլի ռադիոյի սիմֆոնիկ նվագախումբ
103. Նյու Յորքի սիմֆոնիկ նվագախումբ
104. Լոս Անջելեսի սիմֆոնիկ նվագախումբ
105. Քեյփթաունի սիմֆոնիկ նվագախումբ
106. Յոհաննեսբուրգի ազգային նվագախումբ
107. Ֆրայբուրգի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբ

Ինչ են գրել թերթերը Օհան Դուրյանի մասին

«...Տպավորիչ, առինքնող անձնավորություն է: Շարժումները չափավոր ու սահուն: Երաժշտությունը շեշտադրում է բացառիկ նրբությամբ: Ձախ ձեռքը կերտում է, աջը խստիվ ու հետեւողական ղեկավարում: Արտաքուստ թվում է, թե ազատություն է ընձեռել նվագախմբին, բայց դա միայն այդպես է թվում, իրականում, ողջ կատարման ընթացքում, նա վստահորեն իր հսկող ձեռքերի տակ էր պահել նվագախումբը: Հնչյուններն ինքնաբուխ էին հոսում, բայց նա ձեւավորում էր երաժշտությունը...»:

«ՍԵՔՍԻՇԵՍ ՑԱՅՏՈՒՆԳ», 1962 թ.

«...Օհան Դուրյանը «Գեւանդհաուզի» գեղարվեստական ղեկավարի թափուր տեղի համար հրավիրված ամենաառաջնակարգ նվագավարներից է:

Ու թեեւ նվագախումբը Բրուքների սիմֆոնիաների կատարման մեծ ավանդույթներ ունի, միեւնույն է, հանդիսատեսի սպասելիքները մեծ են: Մյուս կողմից, եթե նվագավարում է այնպիսի մի վարպետ, ինչպիսին Օհան Դուրյանն է, մտավախություն չի կարող լինել:

Ծայրեծայր տիրապետելով պարտիտուրը եւ բոլոր մանրամասներով իմանալով այն անգիր, նա կարողացավ մեծ գործը լցնել ջերմությամբ, ապա մի աշխարհ կերտելով ու կառուցելով երաժշտական այդ կոթողը...»:

«ՄԻՏՑԵԼ ՆՈՅԵՍՏԵ ՆԱԽՐԻԽԹԵՆ», 1963 թ.

«...Բրուքներյան նվագավար դառնալ հնարավոր չէ: Պետք է այդպիսին ծնվել: Դուրյանը ստեղծագործությանը մոտենում է աներեւակայելի նվիրումով: Նրա ձեռքերը շաղախում ու ձեւավորում են երաժշտական նյութը:

Բրուքները երբեք չի հնչել այսքան լեցուն ու հստակ:

«ՆԱՑԻՈՆԱԼ ՑԱՅՏՈՒՆԳ», 1965 թ.

«...«Անուշի» այս ներկայացման մեջ օպերային երաժշտությունը, պաշտաճին համաձայն, դրամատուրգիական կարեւոր զսպանակն է, իսկ նվագավար Օհան Դուրյանին, իրավամբ, պետք է անվանել գլխավոր հերոս...»:

ՄՈՍԿՎԱ, «ՍՈՎԵՏՍԿԱՅԱ ՄՈՒԶԻԿԱ», 1970 թ.

«...Փարիզի ազգային նվագախմբին գլուխն անցած Դուրեանը գտանք իր աստարեզով տառապած եւ կարծես անկե հոգնասանց արտաքինով, բայց միշտ կորովի եւ այս անգամ շատ ավելի զուսպ իր ղեկավարության մեջ, ուր իր ներկայությունը գերակշիռ էր նվագածուներուն վրա` քան իր շարժումները...

... Երեւանի ֆիլհարմոնիկ սրահին եւ «Շանզ էլիզեի» թատրոնին բեմին միջեւ միության գիծ մը հաստատված էր հայ ղեկավարի մը ներկայությամբ»:

«ՅԱՌԱՋ», 1971 թ.

Ինչպես է նշանակվել եւ ինչպես է ազատվել Օհան Դուրյանը

ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարար Ռոլանդ Շառոյանի հրամանը

1999 թ. սեպտեմբերի 1-ից նախարարության Ալ. Սպենդիարյանի անվան օպերայի եւ բալետի պետական ակադեմիական թատրոնի գլխավոր դիրիժոր եւ երաժշտական մասի ցմահ ղեկավար նշանակել Օհան Դուրյանին։ Օ. Դուրյանի աշխատանքային գործունեությունը սկսվում է 1999 թ. դեկտեմբերի 31-ից։

Հիմք՝ Օ. Դուրյանի հետ 1999 թ. սեպտեմբերի 1-ին կնքված աշխատանքային պայմանագիրը։

Աշխատավարձը 2000 թ. հունվարի 1-ից ըստ հաստիքացուցակի։

Աշխատանքային պայմանագիրը

Հայաստանի Հանրապետության մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարությունը՝ ի դեմս նախարար Ռոլանդ Շառոյանի մի կողմից եւ Ֆրանսիայի Հանրապետության քաղաքացի Օհան Դուրյանի մյուս կողմից, կնքեցին սույն աշխատանքային պայմանագիրը հետեւյալի մասին։

1. Պայմանագրի առարկան

1.1. Նշանակել Օհան Դուրյանին Ալ. Սպենդիարյանի անվան օպերայի եւ բալետի պետական ակադեմիական թատրոնի գլխավոր դիրիժոր եւ երաժշտական մասի ղեկավար։

2. Պայմանագրի գործողության ժամկետը

2.1. Կողմերի միջեւ պայմանագիրը կնքվում է 1999 թ. սեպտեմբերի 1-ից ցմահ։

3. Կողմերի իրավունքներն ու պարտականությունները

3.1. Գլխավոր դիրիժորի եւ երաժշտական մասի ղեկավարի պարտավորությունները.

3.1.1. Ղեկավարում է օպերայի եւ բալետի թատրոնի նվագախումբը։

3.1.2. Կազմակերպում եւ գլխավորում է նոր եւ նախկինում ստեղծված երաժշտական ներկայացումների (ծրագրերի) նախապատրաստման աշխատանքները՝ ապահովելով բարձր գեղարվեստական որակ։

3.1.3. Ինքնուրույն է իր ստեղծագործական գործունեությունն իրականացնելիս։

3.1.4. Պարտավոր է ապահովել նվագախմբի անխափան աշխատանքը եւ օպերային ներկայացումների բարձր երաժշտական մակարդակը։

3.1.5. Կայացնում է որոշումները նվագախմբի եւ երաժշտական հարցերի վերաբերյալ։

3.1.6. Իր առաջարկով կնքվում են աշխատանքային պայմանագրեր բոլոր երաժշտական կադրերի հետ։

3.1.7. Կոմպոզիտորների հետ վարում է նոր գործերի ստեղծման հետ կապված աշխատանքներ, նրանց կողմից տրված առաջարկություններին (մեկամսյա ժամկետում) տալիս է հստակ պատասխան։

3.1.8. Մշակում է հեռանկարային խաղացանկի պլաններ, ներկայացումների (ծրագրերի) ստեղծման պլան-գրաֆիկներ, կազմում է ծրագրերին համապատասխան մասնակից խմբերի եւ կատարողների կազմերը։

3.1.9. Մշտական կապ է պահպանում ստեղծագործական միությունների հետ, մասնակցում է գեղարվեստական խորհրդի աշխատանքներին։

3.1.10. Ապահովում է կադրերի

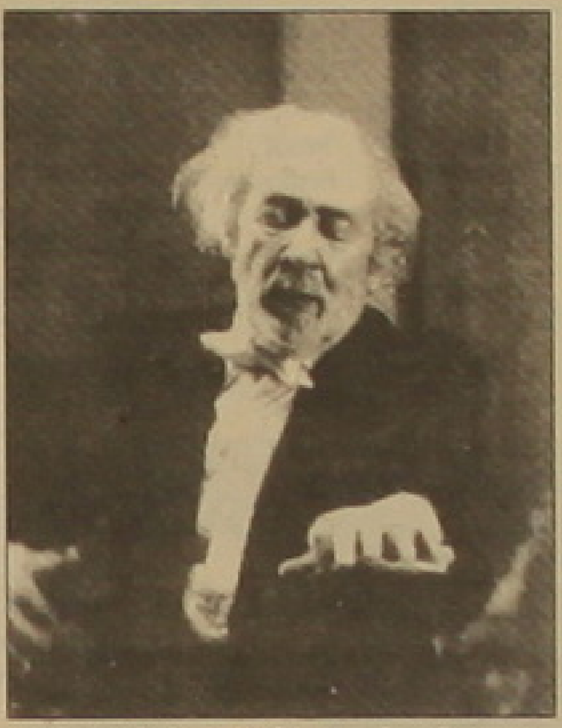

ճիշտ ընտրությունը եւ նրանց աշխատանքը։

3.1.11. Աշխատում է ծրագրերում մասնակցող կատարողների եւ դիրիժորների հետ, ցուցաբերում է համապատասխան ստեղծագործական օգնություն։

3.1.12. Գեղարվեստական ղեկավարի հետ հաստատում է ընթացիկ խաղացանկի օրացուցային պլանները։

3.1.13. Վերահսկում է գեղարվեստադերասանական աշխատակազմի ստեղծագործական եւ աշխատանքային կարգապահության պահպանումը, ներկայացնում է առաջարկություններ տարիֆիկացիայի, խրախուսման եւ կարգապահական խախտումների մասին։

3.2. Ուսումնասիրել եւ իմանալ.

3.2.1. Մշակույթի եւ արվեստի ոլորտի վերաբերող կառավարության որոշումները, վերադաս մարմինների հրամանները, կարգադրությունները եւ այլ ղեկավարող նյութերը։

3.2.2. Հասարակության կարծիքն ու ցանկությունները։

3.2.3. Հանրապետության եւ արտերկրի մշակութային կյանքի նվաճումները, ստեղծագործական կյանքի մեթոդիկան։

3.2.4. Բեմական ձեւավորման, ռեժիսուրայի, վոկալ արվեստի եւ դերասանական վարպետության հիմունքները։

3.2.5. Հայրենական եւ արտասահմանյան թատրոնների, համերգային կազմակերպությունների փորձը։ Դասական եւ ժամանակակից երաժշտության խաղացանկը, արտահայտչամիջոցները, խնդիրները։

3.3. ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարությունը պարտավորվում է.

3.3.1. Վճարել ամսական ----- դրամ։

3.3.2. Ապահովել պայմանագրով նախատեսված պարտավորությունների կատարման համար անհրաժեշտ աշխատանքային պայմաններ (առանձնասենյակ, դաշնամուր, քաղաքային, կառավարական եւ ներքին հեռախոս, կոմպյուտեր, ֆաքս, քարտուղարի հաստիք)։

3.3.3. Մաեստրո Օ. Դուրյանը պարտավորվում է մինչեւ 1999 թ. դեկտեմբերի 31-ը չմիջամտել նախօրոք պլանավորված թեմատիկ աշխատանքներին։

3.3.4. Անհրաժեշտության դեպքում ներկայացնել նվագախմբի շահերը պետական մարմինների եւ կազմակերպությունների առջեւ։

3.4. ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարության իրավունքները.

3.4.1. Պայմանագրեր կնքել կոմպոզիտորների, թատերագետների, լիբրետիստների հետ՝ թատրոնի խաղացանկը նոր գործերով համալրելու նպատակով նախօրոք համաձայնեցնելով մաեստրո Դուրյանի հետ։

3.4.2. Իրականացնել հսկողություն առաջադրանքների եւ հանձնարարականների նկատմամբ։

4. Այլ պայմաններ

4.1. Պայմանագիրը կարող է փոխվել կողմերի համաձայնությամբ։ Փոփոխությունները շարադրվում են համաձայնագրով, որը կցվում է պայմանագրին եւ հանդիսանում է նրա անբաժանելի մասը։

4.2. Պայմանագրով չնախատեսված հարցերը կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետությունում գործող օրենսդրությամբ։

4.3. Պայմանագիրը կազմված է երեք օրինակից, որոնցից յուրաքանչյուրն ունի հավասարազոր իրավաբանական ուժ։

5. Կողմերի իրավաբանական հասցեները։

ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարար Ռոլանդ Շառոյանի հրամանը

ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարության ու Օհան Դուրյանի միջեւ ստորագրված 01.09.1999 թ. թիվ 167/կ աշխատանքային պայմանագիրը լուծել 2001 թ. մարտի 27-ից ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքի 280-րդ հոդվածի 1-ին կետին եւ 36-րդ հոդվածի 1.1 կետին համապատասխան։

Հիմք՝ ՀՀ մշակույթի, երիտասարդության հարցերի եւ սպորտի նախարարության 28.02.2001 թ. թիվ 01 կոլեգիայի որոշման 1-ին կետը։

Նախարար՝ Ռ. ՇԱՌՈՅԱՆ

Երանի այս ամենը տեղի չունենար

Խոսքս ուզում եմ սկսել այսպես. «Մաեստրո, ես Ձեզ շատ եմ սիրում»։

Օհան Դուրյանի լավագույն գնահատականն իր արվեստն է, նա մեծ արվեստագետ է, վարպետ՝ խոսքի իսկական իմաստով։ Հիացնում են առ այսօր կենսունակությունը, ակտիվությունը, մեծ էներգիան, որով Դուրյանն ապրում ու գործում է։ Թեեւ անգիր ղեկավարելը որակի չափանիշ չէ, բայց սա էլ զարմանք է առաջացնում։ Բարդ է դիրիժորական արվեստը, պետք է ապրել առնվազն մինչեւ 70 տարեկանը որպեսզի լիարժեքորեն գնահատես այն։ Տարիքի հետ դիրիժորներն ու ռեժիսորները դառնում են ավելի հասուն ու փորձառու, նրանց մեկնաբանությունները՝ ավելի խորը եւ ընդունելի։ Այնպես որ, դիրիժորի համար յոթանասունամյակը բոլորելն առավելություն է, այլ ոչ թերություն։ Խոսքն, անշուշտ, տաղանդավոր դիրիժորի մասին է։

Լինելով շատ էմոցիոնալ՝ մաեստրոն ոչնչի հանդեպ անտարբեր չի լինում։ Ճշտապահ է, կարգ ու կանոն սիրող մարդ (կարող է զայրանալ ավտոմեքենան սխալ կանգնեցնող մարդու վրա ոչ թե նրա համար, որ խանգարում է իրեն, այլ որ խախտում է տարածքի հարմոնիան)։ Նա ազնիվ է, արդար, իր խոսքի տերը, բարի, գիտի գնահատել տաղանդավոր մարդուն։ Գնահատել մեկ այլ արվեստագետի մեծությունը նույնպես տաղանդ է։

Օհան Դուրյանը բախտ է ունեցել համերգներ տալ աշխարհի՝ բարձր պրոֆեսիոնալ մակարդակ ունեցող բազմաթիվ նվագախմբերի հետ եւ իսկապես կարողացել է արարել։ Դուրյանը որակ սիրող եւ որակի համար պայքարող անձնավորություն է։ Եվ պոռթկում է միայն այն ժամանակ, երբ գործում են մոտավոր, լինում են անպատասխանատու եւ անկազմակերպ։ Այստեղ նա դառնում է կտրուկ, ծայրահեղ խիստ եւ անհանդուրժող։ Փորձին անպատրաստ ներկայանալը, անտարբեր վերաբերմունքն արվեստի հանդեպ (որ Դուրյանի համար իր կյանքն է) նա համարում է անձնական վիրավորանք։ Դրանք մեծ դիրիժորին հատուկ գծեր են, առանց որոնց արվեստում միջակությունից չեն բարձրանում։ Բոլոր մեծ դիրիժորները՝ սկսած Արթուր Տոսկանինիից, խստապահանջ են եւ անհանդուրժող այն մարդկանց հանդեպ, ովքեր «ոչ թե արվեստն են սիրում իրենց մեջ, այլ իրենց են սիրում արվեստում»։ Տաղանդն Աստծո շնորհ է, տաղանդավոր մարդկանց պետք է պահել, փայփայել (ոմանց հաճոյանալու համար ասեմ՝ դիմանալ) իրենց կյանքի ընթացքում, այլ ոչ՝ հետմահու։

Հանգամանքների բերումով հաճախ եմ լինում հանրապետության մարզերում, գյուղերում, աշխատանքային կոլեկտիվներում, մարդիկ ցավ ու ափսոսանք են հայտնում, որ այս կերպ վարվեցին Դուրյանի հետ։ Այն, ինչ կատարվեց Օհան Դուրյանի անվան շուրջ, անվայել է մեր ազգին։ Մենք գիտենք մեր մեծերին գնահատել։ Ես վստահ եմ, որ յուրաքանչյուր կոնֆլիկտ հնարավոր է լուծել քաղաքակիրթ եղանակով եւ հանգիստ։ Ամենակարեւոր հատկանիշն արվեստագետների համար փոխադարձ հարգանքն է։

Մեծագույն հաճույքով չքնաղ երգերից կազմված մի համերգ կնվիրեի մաեստրոյին, որ դահլիճում լիներ միայն ինքը եւ մենք 40-50 հոգի բեմում, մատուցելու մեր հարգանքը։ Կարծում եմ, իմ խոսքերը կարձագանքվեն հազարավոր մարդկանց հոգիներում։

Ես ամաչում եմ, երբ ոտնահարվում է հայ մարդու, հայ արվեստագետի արժանապատվությունը։

Երանի՜ այս ամենը տեղի չունենար։

ՏԻԳՐԱՆ ՀԵԿԵԿՅԱՆ

Մաեստրոն պետք է աշխատի

Իմ կարծիքով, ցմահ պայմանագիր կնքելը ճիշտ մոտեցում չի եղել, գոյություն ունեն աշխատանքային պայմանագրեր հինգ, տասը, տասնհինգ տարով։ Եթե ցանկանում էին արժանին մատուցել մի արվեստագետի, որն այդքան ծառայություններ ունի, ապա ճիշտ կլիներ վերցնել ամենամեծ ժամկետը, քանի որ կարող է գալ մի ժամանակ, երբ մարդն ի վիճակի չի լինում իրագործել իր գործունեությունը։ Սակայն արդեն ստորագրված պայմանագիրը անկարելի է չեղյալ հայտարարել. եթե մրցութային հանձնաժողովը մեկին շնորհում է առաջին կարգի մրցանակ, «grand prix», ապա հետ վերցնել չի կարելի, դրանք նման բաներ են։ Չէր կարելի այս պայմանագիրը պատռել ու դեն նետել։ Չնայած Օհան Դուրյանն այն արժանավոր երաժիշտն է, որ կարող է այդպիսի պայմանագիր ունենալ։ Ես տեղյակ եմ այն ամենին, որ խախտվել են մաեստրոյի իրավունքները, հյուրախաղերի պայմանագիր չունենալով մեղավոր են դարձել նրան։

Ես հիմա չեմ խոսում մարդկային հատկանիշների մասին, չնայած որպես մարդ եւս ճանաչում եմ մաեստրոյին. նրա հետ կարելի է պայմանավորվել, չնայած հաճախ պայքարելու միջոցով։ Պետք էր հաշվի առնել նախ եւ առաջ մաեստրոյի պրոֆեսիոնալ (ոչ ֆիզիկական) տարիքը, իսկ դա իրավունք չի տալիս այդպես վարվել նրա հետ։ Գեղամի արտահայտությունների մեջ, ինձ ներեցեք, տեսնում եմ անդաստիարակության պահ, որքան մարդ բարձր է, այնքան բարի պետք է լինի։ Ես քաղաքում չէի, երբ մի քանի հոգուց իմացա իր արտահայտությունների մասին, ցնցված էի, մեծ հիասթափություն ունեցա, որովհետեւ ինչ-որ տեղ ճանաչելով Գեղամին, չէի պատկերացնում, որ նա այդ աստիճան կարող էր ցածրանալ։

Ես եղել եմ մաեստրոյի փորձին՝ լսելու երգչուհի Գայանե Գրիգորյանին, տեսնելով, թե մաեստրոն ինչ նվիրումով ու եռանդով է աշխատում, լարված փորձը վերջացնելիս այն տպավորությունն եմ ստանում, որ կարծես չի էլ աշխատել։ Դա վկայում է նրա ակտիվության, կենսունակության մասին, նա առհասարակ չի հոգնում։ Բեյրութում երեք օր շարունակ, որ շատ դժվար է դիրիժորի համար, ղեկավարել էր «Տրավիատան» պրոֆեսիոնալ բարձր մակարդակով։ Ասել, թե լավ չի լսում, աչքերը լավ չեն տեսնում, հիմարություն է, կարող ես կույր լինել, բայց ավելի լավ երաժիշտ, կարեւորը պրոֆեսիոնալիզմն է, վարպետությունը, տաղանդը, այն ամենը, ինչ որ ունի մաեստրոն։ Ահա Մոսկվայի Մեծ թատրոնը ինչո՞ւ հրավիրեց փորձառու եւ տարիքով Գ. Ռոժդեստվենսկուն, այլ ոչ երիտասարդ դիրիժորի, որովհետեւ երիտասարդները պետք է սովորեն, սովորեն, սովորեն։

Ես չեմ հասկանում, թե ինչ սկզբունքով է Գեղամն ընտրում երգիչներին, օպերային թատրոնը գեղեցկության սրահ չէ, նախեւառաջ վոկալ-երգեցողական արվեստ է, ամբողջ աշխարհին առաջին հերթին հետաքրքրում է ձայնը, ձայնի հնարավորությունները եւ դրա դպրոցը, հետո նոր ավելանում է դերասանական վարպետությունը։ Չի կարելի առաջին չափանիշ համարել արտաքինը, մեր աչքի առջեւ շատ գեր մարդիկ ավելի լավ ու ընդունելի կարող են հանդես գալ։ Իհարկե, մենք ունենք վոկալ-երգեցողական պոտենցիալ, այն պետք է դաստիարակել լավ ավանդույթները պահպանելով եւ անճաշակություններ չներարկելով։ Զարմանում եմ, որ սոպրանոները ստանում են մեցցոյի պարտիա եւ հակառակը, գոյություն ունեն որոշակի նորմեր, որոնք կոմպոզիտորը նախատեսել է տվյալ ձայնի համար։

Ինչպե՞ս կարող են Ադալջիզան եւ Նորման երկուսն էլ սոպրանո լինել, սա իմ հասկացողությունից դուրս է, սա պրոֆեսիոնալ մոտեցում չէ։

Ամիսներ առաջ հեռուստատեսությամբ լսեցի Գեղամ Գրիգորյանին եւ զարմացա, որ նա սեր չի ցուցաբերում իր արտիստների հանդեպ։ Դու պարտավոր ես սիրել քո արտիստներին, ապահովել պայմաններ եւ ցավել նրանց համար, այլ ոչ թե ասել՝ եթե պայմաններ չունեն, թող զբաղվեն ինչով կարող են։

Ինչ վերաբերում է «Տրավիատայի» բեմադրությանը, ապա բեմադրություն առհասարակ չկա, ավելորդ է այդ մասին խոսել, դեկորների անճաշակություն, ոչ մի պրոֆեսիոնալիզմ։

Ես Գեղամին կասեի՝ դու միայն երգիր, իսկ մաեստրոյի՜ն...

Մաեստրոն պետք է աշխատի, նրանից շատ բան պետք է սովորեն, սա մեծ կորուստ է, մեծ կորուստ, եթե կարողանային նրան փոխարինել, այդպես չէի ասի, բայց սկզբունքորեն՝ չեն կարող, նա վարպետ է, իր գործի վարպետը։

Մաեստրոն պետք է աշխատի, փառք Աստծո, մենք «Տրավիատայի» ժամանակ տեսանք, թե քանդված նվագախումբը ինչ որակ է ցուցաբերում, միայն երաժշտական որակ նկատեցինք։ Ներեցեք, բայց այս նվագախմբին նախկինում լսելիս սարսափում էի, մինչդեռ «Տրավիատայի» ժամանակ պատշաճ մակարդակ ապահովեցին, եւ դրա համար պետք էր շնորհակալություն հայտնել մաեստրոյին այս պայմաններում այսպիսի որակ ապահովելու համար։

Ոչ թե տասը, այլ երկու տարում կարելի է օպերայի մակարդակը բարձրացնել, դրա համար ցանկություն ու շնորհք է պետք, որ երկուսն էլ բացակայում է։

ԱՐԱՔՍ ԴԱՎԹՅԱՆ

Մշակույթ

Մենք մեզ չե՞նք հարգում

Օհան Դուրյանը երաժշտական մշակույթի կրողն է, մեզ ոգեշնչողն ու խրախուսողը, փորձառությունների աշխարհը բացող: Նրան գնահատում եմ ոչ միայն հայաստանյան, այլեւ իր ողջ գործունեության համար:

Նման անձնավորությանը այսպես վիրավորելը համարում եմ ոչ կոռեկտ: Դուրյանին վայել չէր այս ամենը, այս [illegible] ձեւը, որը տգեղ հետք թողեց:

Եթե գնահ պայմանագիր էր կնքված, որը գրեթե նախադեպը չունեցող երեւույթ է, նշանակում է վստահություն, անվերապահություն անհամեմատ բարձր [illegible] կա: Օհան Դուրյանը այն անձը չէր, որ չճանաչելով եւ չիմանալով պայմանագիր ստորագրեին, իսկ հետո նոր ճանաչելով պայմանագիրը լուծարեին: Ուս ձախ մտածողությունը մասին չի բերում, հրամանների հեղինակն է. կամ վստահում ես, կամ չես վստահում:

Ես ներքին խոհանոցային հարցերի մեջ չեմ խորանում, ցանկացած ստեղծագործական կոլեկտիվում լինում են սառնություններ, հակասություններ, հարցը չպետք է առնի հասցեր, անհրաժեշտ է մաեստրոյի դերը, համբավը հարգելով թյուրիմացությունները վերացնել եւ երկխոսությամբ գտնել համագործակցության եզրեր, որը չի արվել: Սերնդափոխությունը շատ լավ հասկացողություն է, բայց հիմք չէ պայմանագիր լուծարելու, բնավորության այս կամ այն գծի փաստարկումը նույնպես հիմք չէ:

Տարբերություններից, տարաձայնություններից խուսափել չես կարող, խնդիրը դրանք վերացնելը չէ, տարբերությունների մեջ կարողանանք գտնել մեր ուժը, որոնցից ավելի բարձրանանք եւ նոր նվաճումներ արձանագրենք: Միօրինակությունը, միայն քեզ նմանների հետ աշխատելը առաջ չի տանի, տարբերություններից է ծնվում ուժը, գեղեցիկը, եւ դրանով է արվեստագետն աճում:

Ինչ որ վատ բան ցույց տալով եւ ուզում լավը մատնանշել, կարող է լինել հարյուր լավը եւ հազար վատը, սակայն լավերի, բարձրերի մեջ ավելի բարձրն է մեծ արժեք ներկայացնում:

Առհասարակ ցանկացած գնահատական տալը սխալ է. Օհան Դուրյանի հասցեին հնչած սուբյեկտիվ գնահատականը համարում եմ արվեստագետին ոչ վայել:

Մեր արժանիքները, մեր արժեքները գնահատել չգիտենք:

Մենք մեզ չենք հարգում:

ԱՐԱՄ ՂԱՐԱԲԵԿՅԱՆ

Ես դատապարտում եմ այդ որոշում կայացնողներին

Ես դատապարտում եմ այն ստորությունները, որոնք հրապարակվեցին Օհան Դուրյանի դեմ: Այդպես կվարվեին հանցագործի հանդեպ: Ինչո՞ւ կարելի է Դուրյանի հետ այդպես վարվել: Կոլեգիայի որոշումը միակողմանի եւ անարդարացի էր: Ինչո՞ւ կարելի է հերյուրանքներ տարածել: Ոչ մի ֆակտ նրա լսողությունից չի վկայում, այս տարիքում առանց պարտիտուրի ղեկավարելը բացառիկ երեւույթ է, ինչո՞ւ կարելի է անամոթաբար տարածել, թե լսողությունն ու տեսողությունը վատացել են: Այս որոշում կայացնողները թող նայեին եւ ներկայացումների երաժշտական որակը: Զարդոնիխուրի նվագախմբի հետ մաեստրոյի աշխատանքն ինձ հիացրեց, ես նրա ձեռքերն եմ համբուրել, ամբողջ ժողովուրդը հաճույք ստացավ նվագախմբի երաժշտական մակարդակից: Ինձ համար ցավ է, որ երաժիշտները խոստովանում են իրենց որակի բարձրացումը, հետո իրար դեմ են քվեարկում:

Օհան Դուրյանի ղեկավարությամբ տարիներ առաջ մի քանի անգամ երգել եմ Վերդիի «Ռեքվիեմում», պետք է ասեմ, որ այսօրվա դրությամբ նրա որակի տարբերությունը չեմ զգում, դեռ ավելի հասունություն եւ իմաստություն եմ նկատում: Հերյուրանք է նաեւ այն, թե երիտասարդությանը տեղ չի տալիս, նա լավ է վերաբերվում որակյալ երաժիշտներին, նրա համար գոյություն չունի ոչ տարիք, ոչ համակրանք ու հակակրանք, գոյություն ունի միայն որակ: Եթե մարդը որակով աշխատում է, ի՞նչ ստորացուցիչ խոսք կարող է լինել: Մի՞թե կա Օհան Դուրյանին իր որակով մոտ գոնե մեկը, մեկ կարող է մոտ լինի այսպիսի դիրիժոր: Պարտաճանաչ, սկզբունքային, հարգում է ե՛ւ իրեն, ե՛ւ իր գործը, ե՛ւ իր հրեն, ե՛ւ իր գործը, խնամքով արվեստի մարդ, այն եռանդը եւ երաժշտական խառնվածքը, որով օժտված է Օհան Դուրյանը, ոչ մեկի մոտ չեմ տեսել:

Ի դեպ, եթե մեզ հուզում է օպերայի ապագան, ապա, կարծում եմ, Գեղամ Գրիգորյանը միայն երգիչ է:

Իտալիայի հյուրախաղերը պատրվակ էին կոլեկտիվին Օհան Դուրյանի դեմ հանելու, չկար ոչ մի պայմանագիր, այլ կար նպատակ՝ ազատվել Օհան Դուրյանից: Այդ հարցում եւս մաեստրոն իրավացի էր, ի՞նչ իրավունքով էին անընդհատ ոտնահարում երաժշտական ղեկավարի իրավունքները:

Ես աշխատել եմ դիրիժորներ Մելիք-Փաշաեւի, Զանդեռլինգի, Գաուկի, Ռախլինի հետ, նրանք այնքան խիստ դիտողություններ են արել երաժիշտներին. որակյալ երաժիշտների համար դա ինչ-որ տեղ նաեւ դուրեկան է, հապա՞ Արամ Տեր-Հովհաննիսյանի հասցրած վիրավորանքները: Դուրյանն այնքան բծախնդիր երաժիշտ է, նա ոչ թե դիմացինին է վիրավորում, այլ ինքն իրեն է ուտում, գոռում: Իրեն հարգող երաժիշտը չի կարող անտարբեր լինել այդ սխալների հանդեպ: Նա միայն օգնել է երաժիշտներին:

Օհան Դուրյանն այն բացառիկ արվեստագետն է, որ լիովին արժանի էր ցմահ պայմանագիր ունենալու, դա բոլորովին զարմանալի չէ, զարմանալին ու անտանելին այդ պայմանագիրն անհիմն, անքաղաքավարի, անմարդկային ձեւերով լուծարելն ու Օհան Դուրյանին օպերայից մեկուսացնելն է:

ԳՈՀԱՐ ԳԱԼԱՋՅԱՆ

Այսպիսի մեծություններով ենք մենք ճանաչվում

Նոր չեմ ճանաչում Օհան Դուրյանին, այլ՝ 50-ական թվականներից, բազմաթիվ անգամ եմ լսել նրա ղեկավարությամբ իսկական երաժշտություն, տեսել եմ համերգասրահների օվացիաները: Վերջերս Մոսկվայի Սյունազարդ դահլիճում (1998 թ. նոյեմբեր) Դուրյանը ղեկավարեց Ռուսաստանի սիմֆոնիկ նվագախումբը, համերգին նաեւ ես էի մասնակցում եւ նկատեցի ոչ միայն դահլիճի, այլեւ նվագախմբի երաժիշտների բուռն հիացմունքը: Այս ամենը նորություն չէ, նոր չենք ճանաչելու Օհան Դուրյանին: Երկար տարիներ նույն թենքում աշխատում ենք մաեստրոյի հետ, գործի մեջ, այո, խստապահանջ է, բծախնդիր, երաժշտության մեջ սխալներ չի հանդուրժում, իսկ կյանքում շատ բարի է, կենդանիներ սիրող մարդն այլ կերպ չի կարող լինել: Ես զարմացած եմ նրա հիշողության, լսողության վրա, ծիծաղելի է այդքան սիմֆոնիաներ եւ օպերաներ անգիր ղեկավարող մարդու հիշողությանը կասկածել:

Նրա մասին ոչ ոք բացասական խոսք ասել չի կարող, դա չի ստացվում, դա չի ընդունվի: Օհան Դուրյանը մնում է Օհան Դուրյան, այսպիսի մեծություններով է մեր ազգը, մեր մշակույթը ճանաչվում, էլ չեմ ասում, որ մաեստրոն ֆրանսիական կառավարության կողմից արվեստի Պատվո ասպետի շքանշանակիր է, Մեսրոպ Մաշտոց եւ Մովսես Խորենացի շքանշանների արժանացած, որը պարտավորեցնում է կառավարությանը:

Գիտեմ, որ Լայպցիգում նույնպես նրան առաջարկվել է ցմահ երաժշտական ղեկավարի պաշտոնը: Շատ սխալ, վիրավորական եմ համարում մաեստրոյի աշխատանքային պայմանագիրը լուծարելը, մանավանդ եթե այն գոյություն ուներ: Պարտավոր էին հետամուտ լինել հարգելու այդ որոշումը եւ պայմաններ ստեղծել արվեստագետների ճիշտ համագործակցության համար: Մշակույթի նախարարությունը միայն հրամաններ արձակող, հրահանգիչ կառույց չէ, այն պարտավոր է պայմաններ ապահովել այդ համագործակցության համար: Բացի այդ, ամեն ինչ հրամաններով չի որոշվում, Օհան Դուրյանն իր անցած ուղիով, համբավով ու կարողություններով է նվաճել այն ամենը, որը ցմահից էլ ավելին է: Քանի՞ անգամ կարելի է վիրավորել այս մարդուն:

Այս իրավիճակը, համոզված եմ, փոխվելու է, շատ բան է շտկվելու, իմ կարծիքով, վերեւում տեղյակ չեն այս ամենին: Մաեստրոյի կարիքը մեր օպերան եւ մշակույթը շատ ունեն, ես համոզված եմ եւ շատ եմ ցանկանում, որ նա աշխատի, որովհետեւ ժողովուրդն ունի իր անհրաժեշտությունը:

Թե Օհան Դուրյանը, թե Գեղամ Գրիգորյանը իմ բարեկամներն են, իմ բարեկամներն են նաեւ բոլոր իսկական արվեստագետները:

Օպերան սինթետիկ արվեստ է, այն կարիք ունի թե արժանի դիրիժորի, թե արժանավոր օպերային բեմադրիչի, թե նկարչի... փոխադարձ համագործակցությամբ է հնարավոր օպերային թատրոնի առաջընթացը:

Թող ամեն մեկն իր գործով զբաղվի, դրանից միայն մեր մշակույթը կշահի: Ոչ ոք չպետք է ասպարեզից դուրս մնա, դա հավասարաչափ ցավալի է ինձ համար, բոլորն էլ անհրաժեշտ են:

Ես շատ կուզեի, որ օպերայում ամեն օր բեմադրություն լինի, եւ Գեղամ Գրիգորյանը շատ հաճախ երգի ու երգի, ինչո՞ւ մեր հայ հանդիսատեսը եւս չճանաչի միջազգային համբավի արժանացած Գեղամ Գրիգորյանին: Ինչո՞ւ Տիգրան Լեւոնյանի պես բեմադրիչը, մտավորականը դուրս է մնացել օպերայից, չէ՞ որ նա շատ անելիք ունի:

ՌՈՒԲԵՆ ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ

Առնվազն անկրթություն է մաեստրոյի արժանիքների դեմ խոսելը

Անցյալում հոդվածներ եմ գրել Օհան Դուրյանի մասին, մասնավորապես, «Արվեստ» ամսագրում արձանագրել եմ Օհան Դուրյանի հետ կապված շատ իրողություններ: Օհանին անընդհատ հատուկ անվանական հրավերներ էին ուղարկում Եվրոպայից: Գեւանդհաուզի նշանավոր նվագախմբի երաժշտական ղեկավարի մրցույթում մնացած երեք դիրիժորներից (Զանդեռլինգ, Նոյման, Դուրյան) փակ քվեարկությամբ անցնում է Դուրյանը: Ամեն տարի Օհանին հրավիրում էին Լայպցիգ՝ Բրուքներով սկսելու համերգաշրջանը, նրան համարում էին Բրուքների լավագույն մեկնաբան:

Խորենացու ժամանակներից մինչեւ հիմա չարակամները նույն չարիքն են գործում մեծերի հանդեպ: Դուրյանը մի արժեք է, որին պիտի փայփայեն: Առհասարակ սերնդափոխությունը նորմալ երեւույթ է, բայց արտակարգ անձերին չի վերաբերում: Լ. Տոլստոյին 80 տարեկանից հետո պիտի արգելե՞ն գրել:

Առնվազն անկրթություն է մաեստրոյի արժանիքների դեմ խոսել, այն էլ հեռուստատեսությամբ: Ընդհանրապես, այսպիսի բացառիկ արժեքների հանդեպ նիհիլիստական վերաբերմունքն ազգային հանցագործություն է: Ժողովուրդը նաեւ բնազդաբար զգում է, որ անարդարություն է տեղի ունեցել:

ԿԱՐՊԻՍ ՍՈՒՐԵՆՅԱՆ

«Թող հրապարակավ ներողություն խնդրեն»

Երջանկահիշատակ Վազգեն Վեհափառը պատճառ եղավ Օհան Դուրյանի հայրենիք գալուն: Վանքում ամեն օր երիտասարդ սարկավագներս տեսնում էինք, թե ինչպես իր կարճ մասներով, մեկուսացած չափ էր տալիս: Վեհափառին հարցրինք, թե նորմա՞լ մարդ է: Վեհափառը պատասխանեց. «Եթե հրավիրված եմ, ուրեմն գիտեմ իր արժեքը, շատ արժեքավոր երաժիշտ է, դուք չգիտեք անոր մեծությունը, շուտով համերգ պիտի տա, կհամոզվեք»: Վեհափառը ցանկանում էր բոլորիս մեջ սեր արթնացնել դասական երաժշտության հանդեպ: Իր հետ միասին գնացինք Դուրյանի առաջին համերգին, տպավորությունը ցնցող էր, զգացինք, անսովոր երաժշտի հետ գործ ունենք: Հետագայում Դուրյանի հետ մեր կապերն ամրապնդվեցին: Նրա համբավը տարածվեց ողջ Եվրոպայում, իրեն հատուկ հրավիրում էին համերգների, մինչդեռ իր փոխարեն հաճախ ուղարկում էին ռուս դիրիժորների, սակայն հատուկ Դուրյանին էին պահանջում եւ իր որակն էին հասկապես գնահատում: Խորհրդային իշխանության տարիներին նույնպես շատ խոչընդոտներ էին ստեղծում, եւ երբ Օհանը բոյկոտել էր ու դուրս չէր գալիս, Լուսինենի հետ հանդիպում էինք իրեն, շատ էր ուրախանում, Լուսինենին արտասովոր սիրում էր: Հիշում եմ, Դուրյանը հրավիրված էր Ամերիկա (Դետրոյթ), իր հետ տանելու էր Անուշին, Սարոյին ու Մոսիին, երգչախումբը, նվագախումբն ամերիկացիներ էին, լրիվ պատրաստ, տոմսերը՝ սպառված (մինչեւ հիմա տոմսերից պահում եմ մոտս): Սակայն տասնյակ անգամ զանգահարում էին մեր տուն, թե ինչո՞ւ չի պատասխանում Վարդգես Համազասպյանը, չէ՞ որ եթե համերգը չկայանա, իրենք մեծ տուգանք են վճարելու: Համերգը տապալվեց, մեծ աղմուկ, խայտառակություն, պատասխանել էին, թե Լուսինենն հիվանդ է, չի կարող մեկնել: Սա եւս վշտացրեց Օհան Դուրյանին, շատ դժվար օրեր անցկացրեց: Երբեք չդադարեց հայ դիրիժոր լինելուց, Եվրոպայում տարածեց մեր ժողովրդի փառքն ու պատիվը:

Լուսինենն անվերապահորեն ընդունում էր Դուրյանին, մեր տեսած բազմաթիվ դիրիժորների մեջ նա բացառիկ է: Եվ իմ ճանաչած Գեղամ Գրիգորյանը, որին ես հարգում եմ իբրեւ արվեստի ասպարեզում բարձրացած մարդ, չպետք է մարդկայնորեն այդքան ցածրանար:

Չեմ կարող ընդունել, երբ մտավորականությունը լռում, քաշվում է մի կողմ, իսկ որոշ մարդիկ ժողովներ ու կոլեգիայի նիստեր գումարում եւ փորձում են բիծ գցել, արատավորել իր գոյությամբ ու իր անվամբ ժողովրդին փառք ու պատիվ բերած արվեստագետին, մեր ամենամեծերից մեկին:

Ես երբեք չեմ հանդուրժի, ով ուզում է լինի, կասեմ, որ նրանք Դուրյանի մազը չարժեն: Յուրաքանչյուրն իր արժեքն ունի, բայց Դուրյանի մեծությունն արդեն ամրագրված է, սեւացնողները իրենք են սեւանալու: Սա սովորական տհաճ երեւույթ չէ, սա ողբերգություն է, մեր արվեստի այսօրվա ողբերգականության մեջ մի նոր ողբերգություն:

Մեր պատկառելի Օհան Դուրյանին չեն կարող պոկել իր հողից: Ովքեր են նրանք, որ ավելի բարձր մարմինների լռությունից օգտվելով, այսպիսի կացություն են ստեղծում: Անմիջապես պետք է կարգի հրավիրել: Մենք Դուրյանի նման դիրիժոր չունենք եւ չենք ունեցել: Չի կարելի եղածը սեւացնել, արհամարհել:

Տեղին եմ համարում նշել նաեւ, որ Տ. Լեւոնյանը միայնակ 10-12 տարի, առանց պետական հովանավորության, ամենածանր օրերին օպերան պահեց, իսկ ո՞ւր է հիմա:

Մշակույթի նախարարը պետք է մշակույթից լավ հասկանա: Ինչո՞ւ պետք է մարդուն ծայրահեղ քայլերի մղեն, որ անձնագիրը հանձնի, հետո էլ դրա համար մեղադրեն: Անմխիթար երեւույթ է, այլանդակություն, որ Հայաստանում այսպիսի ուժեր կան, որ կոլխոզի ժողովի պես հավաքվում, կեղծ խոսքեր են ասում, չէ՞ որ գոյություն ունի համընդհանուր կարծիք, ժողովուրդը երկրպագում է եւ ամեն անգամ անհանգստանում Դուրյանի համար, այսքան դժվար ժամանակներում մեր հեռուստատեսային ժողովուրդը կարողանում է գնահատել իր մեծությանը:

Եթե դիրիժորը խստապահանջ է, ամեն մանրուք նկատում է, դա նրա մեծությունն է, այլապես այս բարձունքին չէր հասնի: Հիշում եմ, «Անուշի» ներկայացումներից մեկի ժամանակ, այնքան տարված երաժշտությամբ, Դուրյանը հուզմունքից ընկավ, դահլիճում գտնվող Տաթեւ Սրբազանը նույնպես հուզմունքից ուշագնաց եղավ: Խնդրեմ, հանդիպեք Սրբազանը կպատմի, թե ինչ զգաց ինքը:

Օհան Դուրյանի ամենամեծ արժեքն այն է, որ հասունության հետ նաեւ մեծ ուժ ունի:

Թող Դուրյանի հանդեպ իրենց սխալը ուղղեն, հրապարակավ ներողություն խնդրեն ժողովրդից, որ իր մեծություններից մեկին այդպես վիրավորեցին:

ԽՈՐԵՆ ՊԱԼՅԱՆ

Մշակույթի նախարարն անմահ է մնալու իր այս որոշումով

«Օհան Դուրյանի բազմահազար երկրպագուներիս համար կա ավելի ոգեղեն, ավելի սրբազան Հայաստան աշխարհ՝ հայի ոգու, հանճարի, տառապանքների ու հաղթանակի դուրյանական աշխարհը, որ խորթ ու օտար է կեղծին, չարին ու նախանձին: Գուրգուրել, դողալ է պետք այս բացառիկ երաժշտի վրա: Ուստի ամեն մի վիրավորանք իր անձի հանդեպ համարում եմ անարգանք՝ ուղղված հոգեւոր Հայաստանին ու մեր ազգին»: «Ազգ» օրաթերթի այս տարվա հունվարի 17-ի համարում տպագրված հոդվածիս այս տողերով ցանկանում էի, իբրեւ սփյուռքյան կոչ, մի քանիսին ետ պահել ծանր մեղքերից: Բայց ոչ թե մեղք, այլ ոճիր ու բարբարոսություն գործեցին:

Նախքան մշակույթի նախարարության փետրվարի 28-ի չարաբաստիկ կոլեգիայի նիստը, Փարիզի օդանավակայանում փետրվարի 22-ին պատահաբար հանդիպեցի Երեւան վերադարձող նախարար Ռ. Շառոյանին: Կանխազգալով Օ. Դուրյանի շուրջ չար լիզքերի կուտակումն ու սպասվող դավերը, պարտք համարեցի նախարարին նախազգուշացնել. «Չփորձեք Օհան Դուրյանին վիրավորել, նա ազգային արժեք է»: «Դրեք թանգարան», եղավ նախարարի պատասխանը: Չգիտեմ, պարոն նախարարը հասկացա՞վ, որ այս պատասխանով ու մանավանդ հետագա քայլերով ինքն է դառնալու եզակի թանգարանային նմուշ:

Ոչ վաղ անցյալում Սեւակի «Անլռելի զանգակատունը» դպրոցական ծրագրից հանելու կապակցությամբ լուսավորության հայտնի նախարարին ազգովին դատապարտեցին: Այսօր ավելի ծանր հանցանք չէ՞ բանսարկությունների, հերյուրանքների միջոցով Դուրյանին ուղղակի զզվեցնել, բարոյապես եւ ֆիզիկապես քայքայել, պրոֆեսիոնալ ու մարդկային ծանրագույն վիրավորանքներ հասցնել, որպեսզի մաեստրոն ստիպված իր գործունեությունը դադարեցնի, իսկ ամենից շատ տուժենք մենք՝ նրա արվեստի երկրպագուներս: Եվ ո՞ւմ մեղքով՝ հայ մշակույթի գլխին շառ ու փորձանք դարձածների:

«Ավելի լավ է ինձ սպանեին, քան աշխարհով մեկ հայտնեին, թե Օհան Դուրյանը հեռացվել է», այս ինչ խավարի ու տգիտության թագավորություն եք կառուցում, սրանից ծանր հարված կարո՞ղ էր լինել, որ Դուրյանի անվանը կարողացան ավելացնել՝ հեռացվել է, ազատվել: Ինչո՞ւ, «երաժշտական որա՞կը չեմ ապահովել, թե՞ ծանր հանցանք եմ կատարել», իրավացիորեն զարմացած է մաեստրոն: Իսկ մեզ հայտնի է, թե ինչու. մաեստրոն դարձյալ չկարողացավ հարմարվել ստախոսության, կեղծիքի եւ գածր որակի հետ, որովհետեւ նա արվեստի եւ երաժշտության արարիչ է, բոլորովին հեռու ստոր գործարքներից ու նենգամտությունից:

«Բազում տարիներ, երկրագնդի հանրահայտ բեմերից մոգական վարպետությամբ Դուք կախարդել եք հնչյունները: Մաղթում եմ Ձեզ առողջություն եւ նորանոր ստեղծագործական նվաճումներ ի փառս հայրենյաց եւ արվեստի», այս խոսքերի հեղինակը, մի զարմացեք, դարձյալ Շառոյանն է (1998 թ., սեպտեմբերի 26, «Հայաստանի Հանրապետություն»): Այո, խոսքերով առողջություն է մաղթում, գործով՝ առողջությունը քայքայում՝ ի հեճուկս հայրենյաց ու արվեստի: Մեզ մշակութային ազգ ենք համարում, այսօրվա եւ այդպիսի նախարարո՞վ, որ Դուրյանին ասպարեզից հեռացնելու սեւ գործի գլխին է կանգնել: Ահա թե ով ում ճակատագիրն է որոշում, խելքի աշեցեք: Ինչ իրավունքով եք մեզ զրկում իսկական արվեստ վայելելու բացառիկ հնարավորությունից:

Մաեստրոն եւ իր կինը իրենց ծախսերով վերանորոգեցին քանդված աշխատասենյակը եւ կահավորեցին, թեեւ պայմանագրով նախատեսված էր ստեղծել բոլոր աշխատանքային պայմանները: Մոցարտի «Ռեքվիեմով» նշանավորվեց Դուրյանի գործունեության սկիզբը՝ իբրեւ օպերայի գլխի երաժշտական ղեկավար, հանդիսատեսը ցնծությամբ ընդունեց, զգալով, որ Դուրյանի ղեկավարությամբ թամանյանական կոթողը դառնում է վեհանիստ եկեղեցի: Այդպ հաջորդեցին մի շարք սիմֆոնիկ համերգներ (Վագների, Մոցարտի, Բրուքների ստեղծագործություններից), օպերային ներկայացումներ («Տրուբադուր», «Պողիկտոս», «Տրավիատա»), ի դեպ, շատ անգամ մաեստրոն ինքն է վճարել դահլիճի վարձակալության գումարը, որպեսզի ոչ վճարունակ երաժշտասերները կարողանան մասնակցել բարձրարժեք համերգներին: Վկան եմ եղել այն բոլոր համերգների ու ներկայացումների, որոնց ավարտից հետո մեներգիչները, երգչախմբի ու

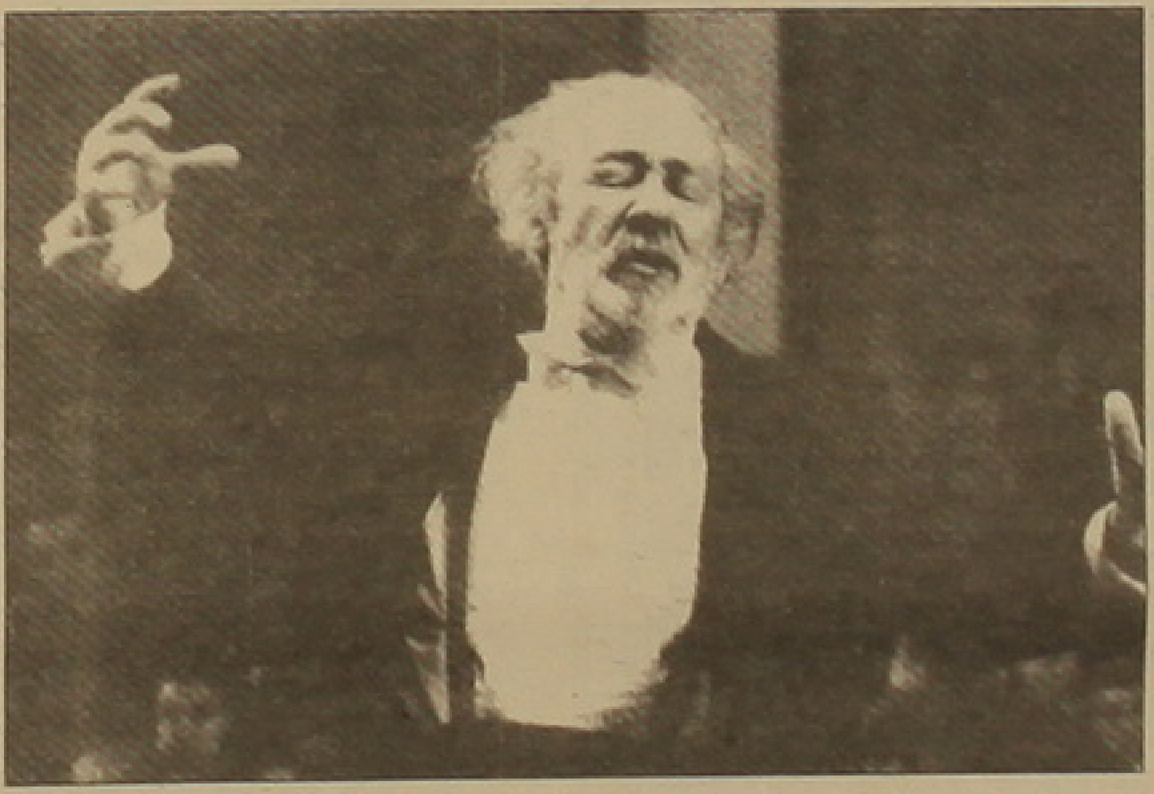

նվագախմբի երաժիշտները, տնօրենը (այս ամենը նկարահանված է) հերթի կանգնած՝ իրենց հիացմունքն ու շնորհակալությունն էին հայտնում, նշում կարճ ժամանակում երաժշտական որակի վերելքի մասին: Հաճախ եմ եղել փորձերին, հիացել ու զարմացել, թե ինչ նվիրումով ու տքնաջան աշխատանքով է մաեստրոն հղկում ստեղծագործության յուրաքանչյուր հատված: Ավելորդ չեմ համարում նշել, թե ինչ հաճելի մթնոլորտում, ինչ սիրով էին աշխատում երաժիշտները մաեստրոյի հետ, ընդունելով նրա խստապահանջությունն ու բծախնդրությունը: Տեսա՞ծ եք, գոնե մեկ անգամ փորձից ուշանա: Նա վրդովվում էր փորձերից Գեղամ Գրիգորյանի ուշանալու եւ անգամ ներողություն չհայտնելու առիթով: Իբրեւ լավ հիշողությամբ հանդիսատես, չեմ մոռացել գեղարվեստական ղեկավարի խոստումները՝ «Ռենեսանս» բարեգործական համերգը չկայացավ, Գերգիեւը չժամանեց Երեւան, 50 հազար դոլարը տեղ չհասավ, Գեղամ Գրիգորյանն էլ չերգեց: Մանրիկոյի դերում («Տրուբադուր») հայտագրերում հիշատակված Գ. Գրիգորյանը դարձյալ խուսափեց երգել հայ հանդիսատեսի համար: «Տրուբադուրի», «Տրավիատայի» բեմադրությունները խիստ քննադատվեցին, սակայն միակարծիք բարձր գնահատվեց ներկայացումների երաժշտական որակը: Ամիսներով աշխատավարձ չստացած երաժիշտները հրաժարվեցին նվագել «Տրավիատայի» պրեմիերային, սակայն մաեստրոյի շնորհիվ ներկայացումը չտապալվեց: Բայց ահա փորձի ժամանակ կոլեկտիվի առաջ գեղ. ղեկավարը վիրավորեց մաեստրոյին. «Քեզ հանելու եմ, տեղդ ուրիշ մարդ բերեմ»: Դուրյանից ազատվել շատ վաղուց էր փափագում Գ. Գրիգորյանը, նախքան «Տրավիատայի» պրեմիերան հեռուստատեսությամբ եւ մամուլով հայտարարեց, որ Դուրյանը խանգարում է իրեն աշխատել, ինքը անպայման կհասնի նրան, որ կառավարության սխալը (Դուրյանին երաժշտական ղեկավար նշանակելը) ուղղվի: Հաջորդ օրը մաեստրոն ղեկավարեց ներկայացումը եւ մեծահոգաբար մերժեց այս հայտարարությունների առիթով հարցազրույցներ տալ: Ուստի, երբ նախարար Ռ. Շառոյանը հայտնում է, թե Դուրյանն է հարցը դրել՝ կամ ես կամ Գեղամ Գրիգորյանը, այդպես չէ, նախարարն անտեղյակ է կամ ճիշտ չի խոսում: Իսկ ինչո՞վ է խանգարում մաեստրոն՝ իր որակո՞վ, իբրեւ երաժիշտ ավելի մեծ կարողություննեո՞վ, պարտաճանաչությա՞մբ, ազնվությա՞մբ ու անկաշառությա՞մբ, ստախոսության ու խարդախության հանդեպ անհաշտ վերաբերմունքո՞վ, գործ որակի հանդեպ անզիջողականությա՞մբ, իր եսը պնդելու ու չհարմարվելու հատկությա՞մբ, ժողովրդականությա՞մբ: Իրոք, ծանր է այդպիսի անհասականության հետ աշխատել, որակով ու մարդկային արժանիքներով նրա հետ մրցակցել չեն կարող, խարդավանքներով ու ինտրիգներով միայն կարող են կոտրել, հոգնեցնել, վշտացնել ու հունից հանել:

Ինչպե՞ս կոլեկտիվին թշնամացնել Դուրյանի հետ, վարկաբեկել նրան: Եվ գտնվում է նոր միջոց՝ հայտարարվում է Միլանում կազմակերպվելիք հյուրախաղերի մասին, ամիսներով աշխատավարձի երես չտեսած երաժիշտներին հրապուրում մեծ գումարներով, դարձյալ առանց երաժշտական ղեկավարի կարծիքը հաշվի առնելու, որոշվում են դիրիժորները, դերակատարները, պատճառաբանելով, որ իտալական կողմը դեմ է մաեստրոյի մասնակցությանը: Չնայած իր պայմանագրային իրավունքների ոտնահարմանը, մաեստրոն դիմում է թե՛ կառավարությանը, թե՛ կոլեկտիվին, պարզ բացատրելով, որ ինքը հրաժարվում է հյուրախաղերին մասնակցելուց ու չի ստանձնում երաժշտական որակի պատասխանատվությունը կամ մասնակցության դեպքում անհրաժեշտ է գտնում իր հետ համաձայնեցնել հայկական կողմի երաժիշտների ընտրությունը՝ ստանձնելով հյուրախաղերի որակի պատասխանատվությունը, խոստանալով իր ստանալիք գումարը տրամադրել կոլեկտիվին: Սակայն հետագայում շատ բան պարզվեց մաեստրոյի համար. պայմանավորվածություն է եղել ոչ թե Լա Սկալայում, այլ Միլանի արվարձաններից մեկի ամֆիթատրոնում հյուրախաղերի կազմակերպման վերաբերյալ, որի բյուջեն դեռեւս հաստատված չէ, իսկ իտալական կողմը դեմ չի եղել մաեստրոյի մասնակցությանը: Հետագայում եւս հայտնի դարձավ, որ որեւէ պայմանագիր ստորագրված չի եղել՝ բյուջեն չհաստատվելու պատճառով: «Ո՞վ է տեսել այդ պայմանագիրը, նույնիսկ ինքը՝ Գեղամ Գրիգորյանը չի տեսել», հայտնում էր մաեստրոն, սակայն մյուս կողմի նպատակը այլ էր՝ ամենուր հայտարարել, որ Դուրյանի մեղքով հյուրախաղերը տապալվեցին:

Լիբանանյան հյուրախաղերի վերաբերյալ իրականությունը լավագույնս արտացոլված է տեղի մամուլում (ֆրանսերեն, արաբերեն, հայերեն). «Աննախադեպ հաջողություն, անփոխարինելի դիրիժոր Օհան Դուրյան» եւ այլն: Գրված է նաեւ «տենորի տկարության եւ երգեցողությունը կիսատ թողնելու» մասին: Սակայն հաջողացրել են փորձի ժամանակ զայրացնել ու բռնկված պահին նկարահանել մաեստրոյին, որպեսզի հետագայում տարածեն ու ցուցադրեն, որ Դուրյանը «գժվել է»:

Դուրյանը պահանջել է ընդամենը հարգել, չոտնահարել իր պայմանագրային իրավունքները, սակայն ոչ տնօրինություն գոյություն ուներ, ոչ էլ գեղ. խորհուրդ, որոնք ճիշտ եւ չեզոք որոշումներ կայացնեին: Նախքան կոլեգիայի նիստը, որն ընթացավ նախապես մշակված սցենարով, դերակատարներով, արդեն խոսում էին, որ Դուրյանի պայմանագիրը լուծարվելու է: Փոխանակ կոլեգիայի նիստը քննարկեր օպերայում ստեղծված իրավիճակը, հարց բարձրացներ, թե ինչ է արել այդ ընթացքում գեղ. ղեկավարը, ո՞ր խոստումն է կատարել, ի՞նչ է արել երաժշտական ղեկավարը, անցած ժամանակաշրջանում թատրոնի գեղարվեստական, բեմադրական որա՞կն է բարձրացել, թե՞ երաժշտական, էթիկայի ինչպիսի՞ խախտումներ են եղել, ո՞ւմ իրավունքներն են ոտնահարվել: Այս ամենը միտումնավոր շրջանցելով, որովհետեւ բուն նպատակը ոչ թե օպերայի ապագան էր, այլ Օհան Դուրյանին մեկուսացնելը, կոլեգիայի նիստը սկսում են հայտնի որոշման նախագծի ընթերցմամբ եւ հայտնի «մեղավորի» դատապարտմամբ: Կայացվում է ամենախայտառակ, վնասակար որոշում: Ի դեպ, հրամանը հասցեատիրոջը հասնում է, այն էլ փաստաբանների բազմաթիվ հեռախոսազանգերից ու գրություններից հետո, մեկ ամսվա ընթացքում, որպեսզի հասցնեին իրենց բոլոր ծախողումների մեղքը բարդել Օհան Դուրյանի վրա: Պատահական չէ, որ ակնհայտ կեղծ լուրեր էին տարածում, վարկաբեկում մաեստրոյին ...

«Մարդ ա վիրավորում, էն էլ որտեղ՝ Երեւանում, սա Երեւան ա, է՜, եթե քեզ չես կարող պահես, գնա էնտեղ, որտեղից եկել ես»: Սա արվեստագետի, այն էլ օպերայի գեղ. ղեկավարի արտահայտությունն է: Այդ պահին մի բանից էի գոհ, որ մաեստրոյին համոզեցինք չգտնվել այս ճահճում, այսինքն մասնակցել կոլեգիայի նիստին:

Փոխնախարարը հեռուստատեսությամբ հայտարարեց, որ հինգ հարյուր հոգանոց կոլեկտիվը դեմ է եղել մաեստրոյին: Ի՞նչ է, բեմի բանվորնե՞րը, դռնապահներն ու հսկիչներն է՞լ դեմ եղան Օհան Դուրյանին: Հետագայում գլխի ընկան, որ պաշտոնից հեռացումը ծանր բնավորության ու բարձր որակի պայմաններում խելամիտ չէ, գտան այլ հիմնավորում՝ սերնդափոխություն: Կարծես Դուրյանը շարքային պաշտոնյա է, որ պետք է փոխարինվի մեկ ուրիշ երիտասարդով: Դուրյանը կենդանի դպրոց է, նրա յուրաքանչյուր փորձ դաս է երիտասարդ դիրիժորների համար: Վերջերս Տոսկանինիի մասին ֆիլմ էի դիտում. ութսունությամյա դիրիժորի վրա կառավարությունը ինչպես էր դողում ու գնահատում: Եթե իտալիաներում, ամերիկաներում, գերմանիաներում մի-մի Շառոյան լիներ, Տոսկանինին, Կարայանը, Ստոկովսկին, Ֆուրտվենգլերը կսերնդափոխվեին:

Իսկ ահա մաեստրոյի հետ ցմահ պայմանագիր ստորագրող, իր պայմանագրային պարտականությունները չկատարող նախարարն ընդամենը մեկուկես տարի անց սերնդափոխություն է կատարում, չգիտես ինչ իրավունքով հեռուստատեսությամբ հայտարարում, թե Դուրյանը կարող է տարին 1-2 ներկայացում չափ տալ՝ սահմանափակելով մաեստրոյի գործունեությունը: Այս գործարքը ժողովրդին ներկայացնում են իբրեւ սահուն սերնդափոխություն, սակայն արվեստասեր հասարակությունը դժվար թե հավատա, այսօր ողջ շրջապատը, սփյուռքահայ մշակութասեր շրջանակները պարզ գիտակցում են գործարքի ողջ էությունը եւ խիստ ազդված իրենց խոսքն ուղղում են մաեստրոյին՝ առողջությունը պահպանել, ամուր մնալ, երբ Դուրյանի հետ են այդպես վարվում հայրենիքում, իրոք անտանելի է: Սա մեծ հարված էր մշակույթին, արվեստասեր հասարակայնությանը, առհասարակ, արդարությանը:

«Թող գնա, չափ տա 1-2 ներկայացում», ասում է Շառոյանը հեռուստատեսությամբ, այդպես է պատկերացնում երեւի Դուրյանի արվեստը, ախր, այս մարդուն էլ կարելի է հասկանալ. մի միջավայր է ընկել, ուր գլուխ չի հանում: Միգուցե շատ բարի մարդ է եւ այլ ոլորտներում ավելի օգտակար լինի: Ի տարբերություն այլ նախարարների, մշակույթի նախարարի գործունեությունը բարդ առաքելություն է, անհիմն, անձնական շահախնդրություններից ելած ամեն մի խեղում սպանության փորձ է մեր ոգու դեմ: «Մարդ ոչ միայն հացիվ կեցցե, այլեւ՝ բանիվ, որ ելանե ի բերանն Աստուծոյ»: Պարոն Շառոյան, ինչո՞ւ հոգեւոր հացը հետ մղեցիք մեզանից, մի մեծ հոգեւոր աշխարհ պոկեցիք մեզանից:

Վերջին տարիներին մեր աչքի առջեւ արժեզրկվում են շատ ու շատ արժեքներ: Դուրյանի դեպքում խոսքը անձնական, ներօպերային պայքարի մասին չէ, այլ ճշմարտության խեղաթյուրման, հակադեմոկրատական մեթոդներով եւս մեկ արժեքի կորստի:

Պետական պաշտոնյան տվյալ դեպքում վարկաբեկում է ողջ պետության մշակութային քաղաքականությունը, օտարներին ցույց տալով, որ արժեքներ չի ճանաչում, ցանկացած պահի կարող է լուծարել նույնիսկ ամենակարեւոր պայմանագրեր, մարդկանց վանում հայրենիքում ապրելուց, գործելուց: Այս ամենն ունի ոչ միայն մշակութային, այլեւ հասարակական ու բարոյական հնչեղություն:

Մաեստրոն իր գործունեությունը որոշել է ծավալել օտար ափերում, դա առաջին հերթին ցավալի է ինձ եւ իր արվեստի մյուս երկրպագուների համար, բայց առավել տխուր է տեսնել հայրենիքում ամեն օր տառապող, ինտրիգներին դիմակայող Օհան Դուրյանին:

Անվերջ հեռախոսազանգեր Հայաստանի տարբեր գյուղերից ու քաղաքներից, հեռավոր ամերիկաներից ու ֆրանսիաներից: Մարդիկ առողջություն ու համբերություն են մաղթում, իրենց ցավն ու վրդովմունքը հայտնում, խնդրում են չհեռանալ, իսկ մեկը նույնիսկ հուզված արտասանում է Տերյանի հետեւյալ տողը՝ «Բարբարոսներ շատ կգան ու կանցնեն անհետ...»: Մի երիտասարդ էլ հեռուստատեսությամբ սրամտեց, թե Դուրյանի ցմահ պայմանագիրը լուծարեցին, վախենալով, որ մաեստրոն անմահ է:

Հոդվածիս նպատակը որեւէ խնդրանք-դիմումը չէ, ոչ էլ մեր ժամանակների մեծագույն արվեստագետներից մեկի արժանիքների թվարկումը, այլ այն ամոթալի, հակամշակութային, ապազգային իրավիճակի վերլուծությունը, որում հայտնվել ենք մենք՝ Դուրյանի արվեստի երկրպագուներս: Մաեստրոն մինչեւ հոգու խորքը սիրում է իր ժողովրդին, իր հողն ու ջուրը, նա ապրելու է Հայաստանում, իր ժողովրդի հետ, բայց ստիպված է իր գործունեությունը ծավալել օտար հանդիսատեսի համար:

ՎԱՀԱՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏՅԱՆ

ՄԿՐՏՉՅԱՆ պատկերասրահ

Mkrtchyan Gallery

Ապրիլի 25-ին բարեգործական ցուցահանդես Պոլիտեխնիկի ուսանողների օգնությամբ:

Հայ դասական կերպարվեստի նմուշները կարող են զարդարել ոչ միայն թանգարանները, այլ նաեւ տները:

Հայ կերպարվեստի լավագույն գործեր:

Հասցեն՝ Իսահակյան 44:
Հեռ.՝ 52 67 94:

ԱՅՐԵՔՍ/ԿՐԹԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԻ կողմից կազմակերպած ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍԸ

Ցանկանու՞մ եք սովորել Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում: Գիտե՞ք ինչպես անել դա:

Այս հարցերի պատասխանները գտնելու համար Այրեքս կազմակերպությունը հրավիրում է հետաքրքրվող անձանց այցելել **ԿՐԹԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ**: Հայաստանում գտնվող ամերիկյան տարբեր կազմակերպությունների եւ գործակալությունների ներկայացուցիչներ կներկայացնեն Հայաստանում վարվող՝ ԱՄՆ-ում ուսման հետ կապված փոխանակման ծրագրերը: Ցուցահանդեսի ընթացքում դուք հնարավորություն կունենաք մասնակցել ամերիկյան կրթական հաստատություններում ուսանելու հնարավորությունների վերաբերյալ դասախոսություններին, տեսաֆիլմերի ցուցադրմանը, հանդիպել ԱՄՆ-ում ուսանած հայ ուսանողների հետ

Ե՞րբ *Ապրիլի 20-ին, ժամը 10:00-ից մինչեւ 18:00-ը*
Որտե՞ղ *Հայաստանի Ճարտարապետների Միության շենքում*
Բաղրամյան 17, 375019 Երեւան, Հայաստան
Հեռ՝ (3741) 563781, 526531

YEREVAN-PARIS-LYON
SABERATOURS-SEVAN
ՍԱԲԵՐԱՏՈՒՐ-ՍԵՎԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ-ՓԱՐԻԶ-ԼԻՈՆ

Ավիատոմսեր եւ տուրիզմ

«Սաբերատուր-Սեւան»
ճամփորդական գործակալությունն առաջարկում է.

- *Ավիատոմսեր Երեւանից ուղիղ չվերթերով*

ARMENIAN AIRLINES · swissair · KLM · BRITISH AIRWAYS · АЭРОФЛОТ

տրանզիտ խաղաքներով ցանկացած ուղղությամբ եւ ընկերությամբ: Փարիզի օդանավակայանում Ձեզ կդիմավորի մեր գրասենյակի ներկայացուցիչը եւ կհոգա Ձեր բոլոր հոգսերը

- *Գնացքի տոմսեր Եվրոպայում*
- *Հյուրանոցների ամրագրում Հայաստանում եւ արտասահմանում*
- *Բժշկական ապահովագրություն*

375010, ք. Երեւան, Վարդանանց 10
Հեռ. (3741) 52 54 48, 52 85 48, ֆաքս (3741) 56 40 30
E-mail: sabera@arminco.com

Մերի-Ս ՍՊԸ

Պահանջվում են բարձորակ կոշկակարներ, որոնք ունեն երկարատեւ աշխատանքային փորձ եւ որոնք կատարել են տղամարդու եւ կանանց բնական պադոշից գործեր:

Հեռ. 52 74 32, 52 17 10:

For Your Internal News of Armenia
Log on to www.azg.am
In English, Russian, Armenian and Turkish

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՌԵԳԻՍՏՐ — ՍՓՅՈՒՌ

590000 «ԱՆՎՃԱՐ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ»
www.spyur.am
www.yellowpages.am

տպագրական նյութերի վաճառք

ՓՈՒՆԹԻՆՖԻ

Մենք առաջարկում ենք
հոլանդական VANSON ֆիրմայի
բարձրորակ տպագրական ներկեր, լաքեր
իտալական IMAF ֆիրմայի օֆսեթ
թիթեղներ, ռեզիններ և ֆիմիկատներ
ամերիկյան GBC ֆիրմայի
լամինացիոն պոլիմերային թաղանթներ
իտալական FEDRIGONI ֆիրմայի թղթեր

Երևան, Պ. Սևակի #13/2,
Հեռ՝ (3741) 245591, Ֆաքս՝ (3741) 151632

ООО "ЮИС" АВТОСЕРВИС

Ремонт и техобслуживание иномарок всех типов

Ростовян 1, "Встреч"
тел.: 440590

Заказ запчастей ко всем иномаркам в кратчайшие сроки.

24 HOURS A DAY

Selling natural, synthetic and natural dried beds of flowers, compositions. Deliveries to your desired address.

Decorations for wedding ceremonies and other celebrations (with flowers, baloons, fierworks).

Packaging of salvers, gifts. (<Tarosik>, candles, cakes).

Decorations of offices, houses, gardens and other places, with natural plants.

Delivering your offers to any country by <Interflora> service.

Services for obiturary ceremonies.

KARA-BALA Ltd.
Flower Saloon
8/1 Yervand Kochar str.
Yerevan, Armenia 375070
Tel. 577-533,
Fax (3741) 541-158
Mob. (0-9) 40-86-30

ՓՈՐՁԱՌՈՒ ՍԵՔՍԱՊԱՏՈԼՈԳԸ

ԱԽՏՈՐՈՇՈՒՄ ԵՎ ԲՈՒԺՈՒՄ Է ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐՈՎ

- Միզասեռական օրգանների սուր եւ խրոնիկ բորբոքումներ (պրոստատիտներ, վեզիկուլիտներ, ամորձիների, միզուկի բորբոքումներ).
- Սեռական ճանապարհով փոխանցվող ինֆեկցիաները (խլամիդիա, ուրեոպլազմա, տրիխոմոնոզ, գարդնելերոզ, վիրուսներ եւ այլն).
- Սեռական խանգարումներ, իմպոտենցիա, տղամարդու ամլություն.
- Միզելու խանգարումներ (հաճախամիզություն, դժվարամիզություն).
- Պեյրոնիի հիվանդություն.

Գաղտնիությունն ապահովվում է.
հեռ. 533-045, 533-075, բջջ. 423-059, E-mail: armras@netsys.am

Спортивно оздоровительный центр ГАРМОНИЯ

Спортзал, аэробика, шейпинг, оздоровительная гимнастика, танцевальная группа,

Массаж *(спортивный, лечебный)*,
Коррекция фигуры,
Спортивная сауна
(температура гарантирована)

Электростимуляция (коррекция фигуры и лечение целлюлита) французский аппарат "Bodiform" (8 эл. накладка)

Косметолог, эпиляция

Адр. **Палаянц 47а (Ин Еревանцу)**,
тел. 537501, с 9.00 до 24.00

Խմբակային եւ անհատական տուրեր

ALO

Ֆրանսիա, Հոլանդիա, Գերմանիա, Ավստրիա, Իսպանիա, Իտալիա, Հունաստան, Անգլիա, Ճապոնիա, Չինաստան, Մեքսիկա, Թաիլանդ, Բուլղարիա, Չեխիա, Կիպրոս, Մալթա, Եգիպտոս, Սիրիա, Իրան, Միացյալ Արաբական Էմիրություններ եւ այլ երկրներ:

Հասցեն՝ Մաշտոցի պ. 42, թիվ 3 («Կակտուս» ռեստորանի հարեւանությամբ), հեռ. 58-57-57, 56-13-84, ֆաքս՝ 56-13-84,
E-mail: alo@arminco.com
www. alotravel. i. am

Եվրոպական, պարսկական շինանյութ, երեսպատման սալիկներ, սանտեխնիկա, լինոլեում:

R&V Comfort

Նախագծային եւ շինարարական աշխատանքներ.

Комитаса 51	23-84-50
Комитаса 30	28-31-08
Կիեւյան 2	22-60-88
Օրբելի 65	22-64-98

ԼՈՒԾԱՐՎԵԼ Է

Ն. Մելքոնյանի «Նաիրի» անհատական ձեռնարկությունը, գրանցված Երեւանի Խորհրդային շրջանի պետռեգիստրում 07.11.96 թ., գրանցման N 282 020. 02259, վկայականի N 01Ա 029805:

Երրորդ անցման պարտք ու պահանջի ժամկետը սահմանված է 2 ամիս: Հասցե՝ 375111, Երեւան Նորքի 7-րդ մ/շ. թն 51, շենք 4-րդ:

ԼՈՒԾԱՐՎԵԼ Է

«Էլինա» ԱՁ, գրանցված Սպանդարյան շրջանի պետռեգիստրում N 039455, գրանցման համարը 286. 020. 03046, ձեռնարկության կոդը 37397349:

ՈՒՂՂՈՒՄ

Ապրիլի 13-ի ԲԱՍ-Բ-ի մրցույթի հայտարարության առաջին տողում կարդալ՝ «Բժիշկներ առանց սահմանների-Բելգիա»:

«ՕՆԻՔՍ» ՓԲԸ-Ն առաջարկում է

ONIX General Company

- *Վարձակալական սկզբունքով տրամադրում է շինարարական կաղապարներ (опалубка), ցանկացած կառույցի համար:*
- *Նախագծային եւ շինարարական ինժեներինգ:*
- *Միջնորդային ծառայություններ շինարարությունում:*

Հասցեն՝ Արցախի 55,
հեռ. 47-46-12, 57-19-51, 40-52-80,
«Կառուցե՛նք միասին»

HUJ

1965 թ. գործող Հայաստանի ուսանողական ջոկատների համրապետական շտաբը, որը ՅՈՒՆԵՍԿՕ-ի կամավորական ծառայության կոմիտեի անդամ է, հրավիրում է որպես կամավորական մասնակցելու արտասահմանում եւ Հայաստանում միջազգային աշխատանքի ճամբարների ամառային ծրագրերին:

Պայմանները՝ *անգլերենի (ֆրանսերեն, գերմաներեն) տիրապետում, կամավորականի անդամավճար եւ ուղեվարձի վճարման հնարավորություն*

Դիմումներն ընդունվում են հետեւյալ հասցեով՝
Կորյունի 19ա, 7-րդ հարկ,
հեռ.՝ 52 27 88, 52 27 01

AUSTRIAN AIRLINES

A STAR ALLIANCE MEMBER

Ամեն երկուշաբթի եւ ուրբաթ օրերին Ավստրիական ավիաուղիները իրագործում են ուղիղ չվերթ **Երեւան-Վիեննա եւ աշխարհի 130 քաղաքներ:**

Հասցեն՝ Ամիրյան 1, Արմենիա հյուրանոց
հեռ. 96-99-51, 59-99-52

arics

52-56-33

fax server

Սովորականից 40-60%-ով ցածր գներ

Երեւան, Սարյան 22.

@rminco Global Telecommunications — **Ինտերնետ ծառայություններ «ԻՆՏԵՐՆԵՏ» սրճարանում:** *Խանջյան 50: Հեռ. 575823:*

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բագրատունյաց 70ա Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրված է տպագրության՝ 16. 04. 2001 Գինը՝ 100 դրամ